

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

**ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΓΕ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ, ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ
ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΣΤΗ
ΘΕΣΣΑΛΙΑ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΟΥ ΦΟΙΤΗΤΗ
ΣΙΜΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: κ. ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2009

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

**ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΓΕ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ, ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ
ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΣΤΗ
ΘΕΣΣΑΛΙΑ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΟΥ ΦΟΙΤΗΤΗ
ΣΙΜΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: κ. ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	3
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
1. Η ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑΣ	9
1.1. Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑ.....	9
1.2. Η ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	10
1.3. Η ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	11
1.4. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ.....	15
1.5. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑΣ.....	17
2. ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑΣ	19
2.1. ΓΕΝΙΚΑ.....	19
2.2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΤΡΕΦΟΜΕΝΩΝ ΧΟΙΡΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗ.....	20
2.3. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑΣ.....	22
3. ΣΤΑΒΛΙΣΜΟΣ ΧΟΙΡΩΝ	25
3.1. ΓΕΝΙΚΑ.....	25
3.2. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΙΑΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ...26	
3.2.1 ΕΚΛΟΓΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΥ ΟΙΚΟΠΕΔΟΥ-ΘΕΣΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟΥ.....	26
3.2.2 ΕΔΑΦΟΣ	27
3.2.3 ΜΕΛΕΤΗ ΚΛΙΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.....	27
3.2.4 ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΡΟΦΟΔΟΣΙΑΣ ΜΕ ΝΕΡΟ.....	28
3.2.5 ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΡΟΦΟΔΟΣΙΑΣ ΣΕ ΕΝΕΡΓΕΙΑ.....	28
3.2.6 ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ.....	28
3.2.7 ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ.....	28
3.2.8 ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΑΒΛΙΣΜΟΥ.....	28
3.2.9 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ ΤΟΥ ΧΟΙΡΟΣΤΑΣΙΟΥ.....	29

3.2.10. ΥΓΡΑΣΙΑ.....	31
3.2.11. ΕΞΑΕΡΙΣΜΟΣ.....	32
3.2.12. ΦΩΤΙΣΜΟΣ.....	33
3.2.13. ΘΟΡΥΒΟΣ.....	33
3.2.14. ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ.....	34
3.2.15. ΤΥΠΟΙ ΔΑΠΕΔΩΝ.....	34
3.3. ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΧΟΙΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΟΥ.....	35
3.4. Η ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΩΝ ΧΟΙΡΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	37
3.4.1. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΩΣΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΣΤΙΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ.....	37
3.4.1.1. ΣΩΣΤΗ ΑΠΟΛΥΜΑΝΣΗ ΤΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	38
3.4.1.2. ΥΓΙΕΙΝΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ.....	39
4. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ.....	41
4.1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	41
4.1.1. ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗ.....	42
4.1.2. ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥΣ.....	43
4.2. ΣΤΑΒΛΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ.....	46
4.3. ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ.....	49
4.4. ΛΟΙΠΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ.....	50
4.5. ΓΕΝΕΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ.....	51
4.6. ΖΩΟΤΕΧΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	53
4.7. ΔΙΑΤΡΟΦΗ.....	54
4.8. ΧΡΗΣΙΜΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	55
5. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ 2000-2006».....	56
5.1. ΓΕΝΙΚΑ.....	56
5.2. ΕΝΙΣΧΥΟΜΕΝΕΣ – ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ.....	56

5.3. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ.....	58
5.3.1. ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....	59
5.3.2. ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΚΑΛΗΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ.....	60
5.3.3. ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ – ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΥΠΑΙΘΡΙΑΣ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΧΟΙΡΩΝ.....	60
5.3.3.1. ΧΩΡΟΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ - ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΕΚΤΑΣΗ.....	60
5.3.3.2. ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΕΚΤΡΟΦΗΣ.....	61
5.4. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ – ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΤΑΒΛΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	62
5.5. ΕΠΙΠΕΔΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ.....	63
5.6. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ.....	64
5.6.1. ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΤΑΒΛΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	66
5.7. ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΚΑΛΗΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΧΟΙΡΩΝ.....	66
5.8. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΧΟΙΡΟΥΣ.....	68
5.9. Η ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ.....	72
6. ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ.....	75
6.1. ΓΕΝΙΚΑ.....	75
6.2. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ.....	76
6.3. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΕΝΙΣΧΥΟΝΤΑΙ.....	78
6.4. ΥΨΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ.....	79
6.5. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	79
6.5.1. Α΄ ΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	80
6.5.2. Β΄ ΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	82
6.5.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΤΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ.....	84
6.5.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΛΗΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ.....	86
6.5.5. ΤΡΟΠΟΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ.....	90
6.6. ΕΝΤΑΞΗ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ.....	91
7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	94
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	100

Στην οικογένειά μου

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Είναι κοινά αποδεκτό από όλους όσους ασχολούνται με τη γεωργία στην Ελλάδα, και όχι μόνο, ότι για να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά της, θα πρέπει να συνεχίσει να αντιμετωπίζει τα διαρθρωτικά της προβλήματα και παράλληλα να προσαρμοσθεί στις νέες πραγματικότητες και αλλαγές που σχετίζονται με την εξέλιξη των αγορών, τη ζήτηση και τις προτιμήσεις των καταναλωτών, τη διεύρυνση, την προστασία του περιβάλλοντος και τη διατήρηση του φυσικού χώρου. Οι ενέργειες αυτές μπορούν να ενθαρρυνθούν με την καθιέρωση καθεστώτων ενισχύσεων για την πραγματοποίηση επενδύσεων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις που θα συμβάλλουν στη βελτίωση των γεωργικών εισοδημάτων και των συνθηκών ζωής, εργασίας ή παραγωγής.

Έτσι η πολιτεία μέσα από μια σειρά Μέτρων και Προγραμμάτων αποφάσισε την ενθάρρυνση των επενδύσεων για τις χοιροτροφικές εκμεταλλεύσεις που υφίστανται σε όλους τους Νομούς της χώρας, έτσι ώστε να αποτελέσουν αντικείμενο ενίσχυσης στα πλαίσια των καθεστώτων ενισχύσεων του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 2000-2006.

Συνοπτικά οι κύριοι σκοποί της εργασίας αυτής διερευνούν την υφιστάμενη κατάσταση, τα προβλήματα, τις τάσεις καθώς και το μέλλον της χοιροτροφίας στη χώρα μας. Πιο συγκεκριμένα εξετάζονται οι υπάρχουσες συνθήκες για τις χοιροτροφικές εκμεταλλεύσεις, τι προβλέπει η τρέχουσα νομοθεσία, το ύψος των επιδοτήσεων όπως επίσης και οι προοπτικές εξέλιξης της Ελληνικής χοιροτροφίας μέσα από την βελτίωση της ποιότητας ζωής του Έλληνα αγρότη.

Η αφετηρία μου για την συλλογή στατιστικό-οικονομικών στοιχείων αποτέλεσε κυρίως η Περιφερειακή Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης Θεσσαλίας. Η διαπίστωση στην οποία κατέληξα ήταν ότι τα στατιστικά στοιχεία που υπάρχουν είναι από ελάχιστα έως μηδαμινά και τις περισσότερες

φορές παρελθόντων χρόνων. Ύστερα από την μελέτη πηγών και στατιστικών, προσωπική μου άποψη αποτελεί, ότι οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της χοιροτροφίας στη χώρα μας κάθε άλλο παρά ευοίωνες είναι, καθώς ενώ στις περισσότερες μεγάλες μονάδες οι σταβλικές εγκαταστάσεις είναι ικανοποιητικές, στις μικρές μονάδες όμως, δεν καλύπτουν ούτε στοιχειωδώς τις φυσιολογικές απαιτήσεις των χοίρων. Επίσης παρατηρείται ανεπάρκεια υποδομής, τεχνικού εξοπλισμού και έλλειψη συστημάτων βιολογικού καθαρισμού, καθώς και ελλιπής υγειονομική υποστήριξη. Επιπροσθέτως οι υποδομές αξιολόγησης και ελέγχου του χοιρινού κρέατος βρίσκονται σε χαμηλό επίπεδο με αποτέλεσμα την επιφυλακτικότητα του Έλληνα καταναλωτή απέναντι στο χοιρινό κρέας. Ωστόσο το Ελληνικό κράτος μέσω του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και σε συνεννόηση με την Ευρωπαϊκή Ένωση, αποφάσισε ότι οι επενδύσεις σε κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις θα αποτελέσουν αντικείμενο ενίσχυσης, στα πλαίσια :

1. του **Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000-2006» (ΕΠΑΑ-ΑΥ 2000-2006)**, καθώς και
2. του Μέτρου "**Μετεγκατάσταση Κτηνοτροφικών Μονάδων και βελτίωση ή και συμπλήρωση εγκαταστάσεων επεξεργασίας αποβλήτων**" μέσω των **Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων**.

Μέσω αυτών των προγραμμάτων το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης κατάφερε να ανακουφίσει πολλούς παραγωγούς και να δώσει νέα πνοή στον κλάδο της Ελληνικής χοιροτροφίας.

1. Η ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ

1.1. Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑ

Σύμφωνα με τους Κατσαούνη και Σπαή (1998), το έτος 1996 εκτρέφονταν παγκόσμια 923.901.100 χοίροι και η παραγωγή χοιρινού κρέατος, κατά το ίδιο έτος, έφτασε στους 87.034.030 τόνους όπως προκύπτει από σχετική έρευνα του F.A.O. (Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας του Ο.Η.Ε.). Στον **Πίνακα 1** φαίνονται οι δέκα μεγαλύτερες χοιροτροφικές χώρες κατά το έτος 1995.

Πίνακας 1. Οι μεγαλύτερες χοιροτροφικές χώρες κατά το 1995 και το ποσοστό % του παγκόσμιου κεφαλαίου

Χώρες	Εκτρεφόμενοι χοίροι (κεφαλές)	Ποσοστό % του παγκόσμιου κεφαλαίου
Λ. Δ. Κίνας	424.681.000	47,14
Ε. Ε.	117.503.000	13,04
Η.Π.Α.	59.990.000	6,66
Ρωσία	24.859.000	2,76
Πολωνία	20.418.000	2,27
Ιαπωνία	10.250.000	1,14
Βραζιλία	35.350.000	3,92
Καναδάς	11.673.000	1,29
Ρουμανία	7.750.000	0,89
Ουγγαρία	4.356.000	0,48

Πηγή: Κατσαούνης και Σπαής, 1998

Από τα στοιχεία του **Πίνακα 1** προκύπτει ότι μόνο 10 χώρες διέθεταν το 79,56% του παγκόσμιου χοιρινού ζωικού κεφαλαίου. Πρώτη μεταξύ αυτών των χωρών η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, η οποία μόνη της κατείχε το 47,14% του παγκόσμιου κεφαλαίου χοίρων. Από πολύ παλιά η χοιροτροφία

είχε μεγάλη σημασία για τους Κινέζους. Ιδιαίτερα ενδιαφέρθηκε γι' αυτήν ο Μάο Ζε Ντογκ, ο οποίος τη θεωρούσε ως έναν από τους στυλοβάτες της γεωργικής παραγωγής και κατά συνέπεια της εθνικής οικονομίας. Στην Κίνα οι χοίροι δεν θεωρούνται μόνο πηγή τροφίμων ζωικής προέλευσης (ακόμα και το δέρμα τους καταναλώνεται ως τρόφιμο), αλλά «κάθε χοίρος είναι και ένα μικρό εργοστάσιο παρασκευής οργανικών λιπασμάτων». Οι ανάγκες της χώρας σ' αυτού του είδους τα λιπάσματα είναι τεράστιες, δεδομένου ότι σε ορισμένες περιοχές πραγματοποιούνται 2 ως 3, κάποτε και 4, συγκομιδές το έτος. Οι χοίροι διατρέφονται, κυρίως, με ανθρώπινα περιττώματα, υπολείμματα κουζίνας, πίτυρα ρυζιού και υδροχαρή φυτά. Δεν τους χορηγούνται δημητριακά ή πλακούντες ελαιουργίας. Φυσικό είναι και οι ατομικές αποδόσεις να μην είναι εκείνες των χοίρων που εκτρέφονται στις χώρες της Ε.Ε. ή την Βόρεια Αμερική.

Δίπλα στο γίγαντα που είναι η Κίνα στέκονται δύο άλλοι μεγάλοι, η Ε.Ε. και οι Η.Π.Α. Η Ε.Ε. πραγματοποιεί σήμερα το 29,8% (437.700 τόνοι) των καθαρών εξαγωγών χοιρινού κρέατος και έχει ως κύριο ανταγωνιστή τις Η.Π.Α. Βασικός προορισμός των εξαγωγών αυτών είναι οι χώρες των ακτών του Ειρηνικού, μεταξύ των οποίων και η Ιαπωνία.

Η θέση του χοιρινού κρέατος στην παγκόσμια παραγωγή κρέατος είναι πολύ υψηλή. Αντιπροσωπεύει το 40,29% ολόκληρης της παραγωγής και υπερέρχει σαφέστατα οποιοδήποτε άλλου τύπου κρέατος.

1.2. Η ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Όπως προαναφέρθηκε, η Ε.Ε. κατατάσσεται δεύτερη στον κόσμο σε ότι αφορά τον αριθμό των εκτρεφόμενων χοίρων και την παραγωγή χοιρινού κρέατος και η πρώτη σε ό,τι αφορά τις εξαγωγές. Το χοιρινό αντιπροσωπεύει το 47,59% της συνολικής παραγωγής κρέατος της Ε.Ε. και ο βαθμός αυτοεφοδιασμού της σ' αυτό είναι 106,94%.

Η παραγωγή χοιρινού κρέατος, που αντιπροσωπεύει το 11.5% της γεωργικής παραγωγής της Ε.Ε., είναι άνισα κατανεμημένη μεταξύ των κρατών της, αλλά και των περιοχών του κάθε κράτους. Το χοιρινό κρέας παράγεται, κυρίως, στη Δανία, την Ολλανδία τη Βρετανία της Γαλλίας, τη Σαξονία της Γερμανίας, τη Φλάνδρα του Βελγίου και το Χαμπερσάιντ της Αγγλίας. Οι ενδοκοινοτικές συναλλαγές

χοιρινού κρέατος φτάνουν τους 25.118.000 τόνους. Σε ότι αφορά τις εξαγωγές προς τρίτες χώρες, η Δανία καλύπτει το 65 ως 70% από αυτές.

1.3. Η ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Στην Ελλάδα δεν υπάρχει χοιροτροφική παράδοση. Είναι πολύ πιθανό στους ομηρικούς χρόνους η αγελαία χοιροτροφία να ανθούσε, στη συνέχεια όμως παρουσίασε μείωση και έφτασε σε πολύ χαμηλή στάθμη (ποσοτικά και ποιοτικά) κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας. Στις πόλεις όπου ζούσαν και Τούρκοι η εισαγωγή χοίρων επιτρεπόταν μόνο ορισμένες ημέρες του Δεκεμβρίου και του Ιανουαρίου.

Ωστόσο και μετά τη σύσταση του ελεύθερου ελληνικού κράτους η χοιροτροφία δεν παρουσίασε πρόοδο. Ακόμα και το 1940 δεν υπήρχε στην Ελλάδα μία εγχώρια εθνική φυλή. Εξάλλου, ο εγχώριος πληθυσμός ήταν τόσο χαμηλών αποδόσεων, ώστε καμία προσπάθεια βελτίωσης με επιλογή δεν δικαιολογούνταν οικονομικά. Υπήρχαν πάντως «χοιροπαραγωγοί νομοί». Αυτοί διέθεταν βελανιδιές ή καστανιές, βάλτους ή ελαιοπλακούντες.

Σύμφωνα με τους Κατσαούνη και Σπαή (1998), ο Χατζηόλος (1941) αναφέρει ότι το 1937 εκτρέφονταν στην Ελλάδα 464.619 χοίροι, που είχαν αξία 557.543 δρχ. Η χοιροτροφία συμμετείχε στην εθνική ζωική παραγωγή σε ποσοστό 3,1%. Στην αξία αυτή των προϊόντων της περιλαμβάνεται και εκείνη της κόπρου των χοίρων. Έτσι η Ελλάδα κατατασσόταν τελευταία μεταξύ των χριστιανικών κρατών της Μεσογείου, με αναλογία 91 χοίροι/1000 κάτοικοι.

Στα μέσα της δεκαετίας του '50 έγινε μία προσπάθεια ανάπτυξης της χοιροτροφίας. Απέβλεπε, κυρίως, στη δημιουργία μικρών οικογενειακού τύπου μονάδων δυναμικότητας 2-3 συών. Παράλληλα, δημιουργήθηκαν και «επιχειρηματικές εκμεταλλεύσεις» των 10 ως 30 συών. Οι συνθήκες εκτροφής των ζώων, συχνά, ήταν άθλιες. Τα χοιροστάσια ήταν παράγκες, τελείως ακατάλληλες και η διατροφή στηριζόταν στα απορρίμματα των νοσοκομείων, των στρατώνων, των οικοτροφείων κτλ. Στους σκουπιδότοπους των μεγάλων αστικών κέντρων βοσκούσαν «επιχειρηματικές» αγέλες χοίρων. Ανάλογες αγέλες διατηρούνταν σε βελανιδοπαραγωγά δάση, εκεί όπου απορρίπτονταν τα υπολείμματα των ελαιοουργείων και σε ορισμένους βάλτους. Σε σύγκριση με την πριν το 1950 περίοδο, όμως, η χοιροτροφική παραγωγή παρουσίαζε αύξηση. Το 1965 εκτρέφονταν 649.937 χοίροι, που έδωσαν 39.554 τόνους

κρέατος, δηλαδή 17,8% της συνολικής παραγωγής κρέατος. Η αξία της χοιροτροφικής παραγωγής κάλυπτε το 4,05% εκείνης της ζωικής παραγωγής της χώρας. Τα παραγόμενα σφάγια, όμως, ήταν χαμηλής ποιότητας, πολύ λιπαρά για το θερμό κλίμα της Ελλάδας, και υπήρχε ο φόβος της μετάδοσης ανθρωποζωνόσων. Έτσι, η κατανάλωση χοιρινού κρέατος παρέμενε σε χαμηλό επίπεδο.

Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '60, η κατανάλωση χοιρινού κρέατος ήταν εποχιακή και περιοριζόταν στους χειμερινούς μήνες. Σε αυτό συνέβαλε, τόσο η υψηλή περιεκτικότητα των σφαγίων σε λίπος, όσο και η ανυπαρξία, πρακτικά, αλλαντοποιίας.

Σε ορισμένες περιοχές, όμως, και μάλιστα από τις περισσότερο θερμές, όπως η Κρήτη, χοιρινό κρέας κατανάλωναν και το καλοκαίρι.

Ο Κυριακόπουλος (2000) λέει ότι η χοιροτροφία μέχρι το έτος 1968 αποτελούσε κλάδο περιορισμένου οικονομικού ενδιαφέροντος για τη χώρα μας. Η παραγωγή χοιρινού κρέατος της περιόδου 1962-1968 ήταν πολύ χαμηλή και έφθανε μόλις τους 42 χιλιάδες τόνους. Ο τρόπος παραγωγής του ήταν εντατικής μορφής και στηριζόταν στην χωρική και αγελαία εκτροφή καθώς και σε μικρές σταβλισμένες εκτροφές σε πρόχειρες εγκαταστάσεις. Η διατροφή και οι συνθήκες υγιεινής δεν ήταν καλές, την στιγμή κατά την οποία στην Ευρώπη και την Αμερική η χοιροτροφία είχε πάρει την μορφή βιομηχανικής παραγωγής.

Το γενετικό υλικό το αποτελούσε αποκλειστικά ο ντόπιος αβελτίωτος χοιροτροφικός πληθυσμός της Ελλάδας με αποτέλεσμα τα παραγόμενα σφάγια να είναι χαμηλής ποιότητας και με πολύ λίπος. Ταυτόχρονα τα χρόνια αυτά λόγω κακών υγιεινών συνθηκών εκτροφής υπήρχε και ο φόβος μετάδοσης ανθρωποζωνόσων με αποτέλεσμα η κατανάλωση χοιρινού κρέατος να είναι σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Από οικονομικής πλευράς, η συγκράτηση των τιμών του χοιρινού κρέατος σε χαμηλά επίπεδα από το κράτος οι οποίες δεν κάλυπταν το κόστος παραγωγής, σε συνδυασμό και με τις αθρόες εισαγωγές χοιρινού κρέατος καλύτερης ποιότητας και χαμηλότερης τιμής επιδείνωσαν ακόμη περισσότερο την όλη κακή κατάσταση που υπήρχε έως τότε στον χοιροτροφικό κλάδο.

Ο βασικότερος, όμως, από τους παράγοντες μη ανάπτυξης της χοιροτροφίας ήταν η μικρή διαφορά μεταξύ τιμής πώλησης του χοιρινού κρέατος και εκείνης του μοσχαρίσιου και του αρνιού (Κατσαούνης και Σπαής, 1998).

Αυτό επέβαλλαν αγορανομικές διατάξεις και οι άκαιρες, συνήθως, εισαγωγές νωπών και κατεψυγμένων κρεάτων, γενικά, σε χαμηλή τιμή. Πρέπει να αναφερθεί εξάλλου, ότι το εισαγόμενο χοιρινό κρέας ήταν ποιοτικά ασύγκριτα καλύτερο από το εγχώριο.

Στα τέλη της δεκαετίας του '60 άρχισε μία νέα προσπάθεια δημιουργίας μεγάλων χοιροτροφικών μονάδων των 120-600 συών. Η ελληνική χοιροτροφία άρχισε να αναπτύσσεται, για να μη πούμε να δημιουργείται, από το 1970 και χάρη στο σχετικό νόμο του 1968. Τότε δόθηκαν πολλά και μεγάλα δάνεια για τη δημιουργία χοιροτροφικών επιχειρήσεων. Πολλά από αυτά τα δάνεια όμως δεν δόθηκαν στους κατάλληλους ανθρώπους και δεν χρησιμοποιήθηκαν όπως έπρεπε. Έτσι, οι περισσότερες από τις μονάδες που ιδρύθηκαν γρήγορα διαλύθηκαν. Τελικά, όμως, δημιουργήθηκαν και επιβίωσαν ορισμένες μεγάλες μονάδες, που οδήγησαν τη χοιροτροφία της Ελλάδας στο επίπεδο στο οποίο βρίσκεται σήμερα.

Η ελληνική χοιροτροφία συγκρινόμενη με εκείνη των άλλων κρατών της Ε.Ε. υστερεί. Συγκρινόμενη, όμως, με το επίπεδο, στο οποίο βρισκόταν στις αρχές της δεκαετίας του '70, έχει πραγματοποιήσει σημαντικότερη πρόοδο.

Με τις εισαγωγές από το εξωτερικό βελτιωμένων αναπαραγωγικών ζώων, την εφαρμογή υγιεινών συνθηκών εκτροφής καθώς και με τη χρήση πλέον ορθολογικών υπηρεσιών στην διατροφή των χοίρων βελτιώθηκε όχι μόνο η παραγωγή του χοιρινού κρέατος ποσοτικός αλλά και η ποιότητα του κατέστη εφάμιλλη των άλλων ευρωπαϊκών χωρών (Κυριακόπουλος, 2000).

Στα τέλη της δεκαετίας του 1970 η έως τότε εκτατικής μορφής χοιροτροφία μας, αρχίζει να εμφανίζει μια εντυπωσιακή και συνεχή ανάπτυξη, αποτέλεσμα της οποίας ήταν η παραγωγή χοιρινού κρέατος να τριπλασιαστεί και από 55,1 χιλιάδες τόνους που ήταν το 1970 έφθασε τους 144,4 χιλιάδες τόνους το 1980. Η αύξηση αυτή συνεχίστηκε με μικρές διακυμάνσεις έως το 1991-1992 φθάνοντας τους 153,1 χιλιάδες τόνους. Στην συνέχεια έχουμε μια πτώση που οδήγησε την παραγωγή στους 141,7 χιλιάδες τόνους το έτος 1996.

Η αλματώδης αύξηση της παραγωγής έως το 1992 οφείλεται:

- Στα οικονομικά κίνητρα που δόθηκαν την περίοδο αυτή από το κράτος (ειδικό πρόγραμμα επιδοτήσεων και δανεισμού).
- Στην προσπάθεια του Υπουργείου Γεωργίας και της Α.Τ.Ε. να επιμορφώσουν επιστήμονες και τεχνικούς στις σύγχρονες αντιλήψεις της χοιροτροφίας βιομηχανικού τύπου.
- Στην απελευθέρωση από το Κράτος των τιμών χοιρινού κρέατος που έως τότε για κοινωνικούς λόγους κρατούνταν σε τιμές κάτω του κόστους παραγωγής και
- Στην αξιολογη βελτίωση του γενετικού υλικού με την εισαγωγή καθαρόαιμων βελτιωμένων αναπαραγωγικών ζώων κυρίως των φυλών Landrace, Large White, Durock και Pietrain.

Η χοιροτροφική παραγωγή γύρω στο 1980 κάλυπτε το 12,7% του συνόλου της Κτηνοτροφικής Παραγωγής και έφθασε γρήγορα το 1985, 90, 95 και 96 να καλύπτει το 26,3%, 25,6%, 25,8% και 24,7% του συνόλου της Κτηνοτροφικής Παραγωγής καταλαμβάνοντας τη δεύτερη θέση μεταξύ των παραγομένων στην Ελλάδα κρεάτων.

Σύμφωνα δε με τους Κατσαούνη και Σπαή (1998), προκύπτει ότι κατά το 1995 εκτρέφονταν στην Ελλάδα 951.000 χοίροι (0,8% του χοιρινού ζωικού κεφαλαίου της Ε.Ε.) και ότι η παραγωγή χοιρινού κρέατος έφτασε στους 142.000 τόνους (0,89% εκείνης της Ε.Ε.).

Κατά το έτος 1996 εκτρέφονταν στην Ελλάδα 917.000 χοίροι, που ήταν κατανεμημένοι σε 51.000 μονάδες.

Επίσης προκύπτει, ότι το 1,5% των μονάδων παραγωγής χοιρινού κρέατος διατηρούσε το 1996 το 77,9% των εκτρεφόμενων στη χώρα χοίρων. Ενώ, το μέσο μέγεθος του συνόλου των χοιροτροφικών μονάδων ήταν μικρό (18 χοίροι), υπήρχαν πολύ μεγάλες χοιροτροφικές επιχειρήσεις. Τα σημαντικότερα χοιροτροφικά κέντρα της χώρας είναι οι νομοί Ευβοίας, Πρέβεζας, Τρικάλων, Αιτωλοακαρνανίας και Λάρισας, οι οποίοι διαθέτουν το 38% περίπου των θέσεων συών στην παραγωγή. Διαθέτουν 10 μονάδες η κάθε μία και περισσότερες από 1.000 σύες στην παραγωγή. Η ύπαρξη τόσο μεγάλων μονάδων, όμως, δημιουργεί πολλαπλά προβλήματα, κυρίως, διάθεσης των

αποβλήτων τους. Έτσι, η πολιτεία αναγκάστηκε να θέσει ένα ανώτατο όριο μεγέθους, που είναι 500 σύες.

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι, ενώ κατά την τελευταία εικοσιπενταετία η κατανάλωση χοιρινού κρέατος παρουσίασε θεαματική αύξηση (7,5 χλγ. /κάτοικο /έτος το 1971, 24 χλγ. το 1989, 22,75 χλγ. το 1995), ο βαθμός αυτοεφοδιασμού της χώρας παρουσίασε συνεχή μείωση (83% το 1981, 67% το 1989, 60% το 1996).

Κύρια αίτια της κατάστασης αυτής είναι η όχι σωστή τεχνολογία παραγωγής, όπως αποδεικνύεται από τις αποδόσεις που προαναφέρθηκαν, και το υψηλό κόστος παραγωγής, που απορρέει, τόσο από την εφαρμοζόμενη τεχνολογία παραγωγής, όσο και από τα ιδιαίτερα υψηλά επιτόκια χορηγήσεων των ελληνικών τραπεζών. Στην Ελλάδα, το κόστος παραγωγής του χοιρινού κρέατος είναι κατά 18% περίπου υψηλότερο από εκείνο που επιτυγχάνεται στις βόρειες χώρες της Ε.Ε.

Από το 1990 παρατηρείται μία συνεχής μείωση της τιμής στον παραγωγό του χοιρινού κρέατος, ενώ αυξάνει η τιμή όλων των μέσων παραγωγής (ζωοτροφές, καύσιμα, μηχανήματα, εξοπλισμός, φάρμακα κτλ.). Αυτό, όμως, δεν αναιρεί το γεγονός ότι ο Έλληνας χοιροτρόφος απολαμβάνει, ακόμα και σήμερα, την υψηλότερη, σε σχέση με τους χοιροτρόφους των άλλων χωρών της Ε.Ε., τιμή για το προϊόν του.

1.4. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ

Την τελευταία δεκαετία η κατανάλωση χοιρινού κρέατος αυξήθηκαν παγκόσμια, κατά 40% και προβλέπεται ότι κατά την επόμενη πενταετία θα εμφανίζει ετήσια αύξηση 1%. Η αύξηση αυτή όμως θα είναι άνισα κατανομημένη μεταξύ αναπτυγμένων οικονομικά χωρών (0,4%) και αναπτυσσόμενων (4,4%). Οι χώρες που διαβρέχει δυτικός Ειρηνικός, δίνουν το 50% της παγκόσμιας παραγωγής χοιρινού κρέατος. Ωστόσο, αν και παράγουν τριπλάσια ποσότητα χοιρινού κρέατος από την Ε.Ε., θα παραμείνουν οι κύριοι εισαγωγείς αυτοί κρέατος. Άλλες χώρες, που ελπίζεται ότι θα αυξήσουν τις εισαγωγές χοιρινού κρέατος, είναι εκείνες της Λατινικής Αμερικής, στις οποίες διαφαίνονται τάσεις οικονομικής ανάκαμψης. Αντίθετα, η οικονομία των Αφρικανικών χωρών βραδύνει να ανακάμψει. Άλλωστε, οι περισσότερες από αυτές είναι μουσουλμανικές και η αύξηση του αριθμού των

μουσουλμάνων ενεργεί ως ρυθμιστής της αγοράς μεταξύ χοιρινού κρέατος και εκείνου των μηρυκαστικών.

Οι Η.Π.Α. ετοιμάζονται πυρετωδώς να ανταγωνιστούν την Ε.Ε. στην παγκόσμια αγορά χοιρινού κρέατος και η πρωτοπορία της κινδυνεύει. Έτσι, σε ορισμένες, όχι παραδοσιακά χοιροτροφικές, Πολιτείες των Η.Π.Α., προγραμματίζεται η δημιουργία γιγαντιαίων μονάδων παραγωγής χοιρινού κρέατος. Η υπερεντατικοποίηση της παραγωγής, όμως, ενέχει σοβαρούς κινδύνους: Υπερκατανάλωση ζωοτροφών, συνεπώς δέσμευση για τους χοίρους ακόμα μεγαλύτερων καλλιεργήσιμων εκτάσεων. Υπερπαραγωγή αποβλήτων, συνεπώς αύξηση, με άγνωστες συνέπειες, της ρύπανσης του εδάφους και του υδροφόρου ορίζοντα. Μαζική εκτροφή των χοίρων, συνεπώς μεγιστοποίηση των κινδύνων από την εμφάνιση κάποιου νέου ή νέας μορφής νοσήματος. Αύξηση του μεγέθους των μονάδων παραγωγής, συνεπώς μεγιστοποίηση των αναγκών σε πάγιο και κυκλοφοριακό κεφάλαιο με αποτέλεσμα την υπερχρέωση των χοιροτρόφων ή τη δημιουργία μονοπωλιακών καταστάσεων και μείωση των θέσεων εργασίας στον πρωτογενή τομέα της παραγωγής.

Στους κινδύνους αυτούς, απόρροια της υπερεντατικοποίησης της παραγωγής, ορισμένοι αντιτάσσουν μία άλλη μορφή εντατικοποίησης, εκείνη της εφαρμογής μιας νέας τεχνολογίας παραγωγής, βασισμένης στις προόδους της βιοτεχνολογίας (π.χ. δημιουργία κλωνοποιημένων χοίρων). Το κύριο επιχείρημα των υποστηρικτών της τεχνολογίας αυτής παραγωγής είναι η αύξηση του μυϊκού ιστού και μείωση του λιπώδη στο σφάγιο των χοίρων. Έτσι, θα παράγεται και θα διατίθεται περισσότερο «άπαχο» χοιρινό κρέας, εκτρέφοντας λιγότερους χοίρους, οι οποίοι θα καταναλώνουν λιγότερες τροφές και, συνεπώς, θα δημιουργούν λιγότερα απόβλητα. Ποιες, όμως, θα είναι οι οικονομικές, κοινωνικές, οικολογικές και ηθικές επιπτώσεις της εφαρμογής των νέων βιοτεχνολογικών μεθόδων; Είναι απόλυτα ασφαλής η χρήση τους για την υγεία των καταναλωτών χοιρινού κρέατος, άμεσα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα; Συμβαδίζει, τουλάχιστον στοιχειωδώς, με την ευεξία των χοίρων; Ποια είναι η πραγματική επίπτωση τους στην ποιότητα του κρέατος των χοίρων, διαιτητικά και οργανοληπτικά; Τα ερωτήματα αυτά και πολλά άλλα δεν έχουν λάβει μέχρι σήμερα τελείως ικανοποιητική απάντηση.

1.5. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑΣ

Οι νέες τεχνολογίες παραγωγής προκαλούν, συχνά, στους καταναλωτές το αίσθημα ότι είναι δέσμιοι και ότι εξαναγκάζονται να καταναλώνουν «όχι φυσικές» τροφές. Εμφανίζονται συνεχώς διογκούμενες διαμαρτυρίες για το δικαίωμα της ελεύθερης επιλογής των τροφίμων, καθώς και της πλήρους ενημέρωσης για τις μεθόδους παραγωγής τους.

Η χοιροτροφία της Ε.Ε., αν και είναι η περισσότερο προηγμένη παγκόσμια, έχει να αντιμετωπίσει μία σειρά από σοβαρά προβλήματα, των οποίων η λύση δεν πρέπει να δοθεί ανεξάρτητα από τον κοινωνικό αντίκτυπο τους.

Το κόστος παραγωγής, σε σχέση με το επιτυγχανόμενο στη Β. Αμερική, είναι υψηλότερο. Αυτό, γιατί τα δημητριακά στην Ε.Ε., καθώς και οι πλακούντες ελαιουργίας, διατίθενται στους χοιροτρόφους σε τιμές υψηλότερες από εκείνες της διεθνούς αγοράς. Η απαγόρευση, σε ορισμένες χώρες, της χρήσης στη διατροφή των χοίρων των κρεαταλεύρων αύξησε ακόμα περισσότερο το κόστος της διατροφής τους. Οι ζωοτροφές, όμως, αποτελούν την κύρια δυνατότητα διάθεσης της παραγωγής των δημητριακών και των πλακούντων ελαιουργίας. Οι δαπάνες διατροφής των χοίρων και των πτηνών αντιπροσωπεύουν το 70% περίπου του κόστους παραγωγής του χοιρινού κρέατος, καθώς και εκείνου των πτηνών (ορνίθια, ινδόρνοιθες, μελεαγρίδες κτλ.). Η ζωική παραγωγή απορροφά τα προϊόντα της φυτικής παραγωγής σε ποσοστό ίσο με τα 3/4 της παραγωγής που δίνει η χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση. Η ζωική παραγωγή είναι εκείνη που εξασφάλιζε, κάποια σταθερότητα εισοδήματος στους γεωργούς της Ε.Ε. Έτσι, η μείωση της τιμής των δημητριακών που χρησιμοποιεί η χοιροτροφία είναι δύσκολη. Αν, όμως, οι τιμές αυτές δεν μειωθούν στο ύψος των διεθνών τιμών, το κόστος παραγωγής του χοιρινού κρέατος δεν θα είναι διεθνώς ανταγωνιστικό.

Προαναφέρθηκε, ότι η χοιροτροφία είναι ανεξάρτητη του παράγοντα «καλλιεργήσιμη γη». Αυτό δεν ισχύει πλέον στην Ε.Ε., όπου ενισχύεται η **δημιουργία, η επέκταση ή ο εκσυγχρονισμός των χοιροτροφικών επιχειρήσεων** μόνο, εφόσον καλύπτουν από δική τους παραγωγή το 35% των ζωοτροφών που χρειάζονται. Με τον τρόπο αυτό, μειώνεται η δαπάνη για ζωοτροφές, χρησιμοποιείται καλλιεργήσιμη γη, υπάρχει δυνατότητα, έστω

μερική, διάθεσης των αποβλήτων του χοιροστασίου ως λίπασμα κτλ. Παράλληλα, ο περιορισμός αυτός δεν επιτρέπει την δημιουργία πολύ μεγάλων χοιροτροφικών επιχειρήσεων και διατηρεί θέσεις εργασίας στον πρωτογενή τομέα της παραγωγής.

Σε ότι αφορά την ποιότητα του παραγόμενου χοιρινού κρέατος, οι καταναλωτές προτιμούν το περισσότερο, κατά το δυνατόν, «άπαχο». Ο χοίρος, όμως, φυσιολογικά εναποθέτει λίπος στο σώμα του. Άπαχο χοιρινό κρέας δεν υπάρχει και, αν συμβεί αυτό, τότε δεν θα αρέσει στους καταναλωτές, γιατί δεν είναι νόστιμο. Η γενετική βελτίωση έχει κάνει τεράστιες προόδους στην προσπάθεια μείωσης της περιεκτικότητας σε λίπος του σφαγίου των χοίρων.

Παρά τις πολυετείς προσπάθειες της Κ.Α.Π., ακόμα σήμερα υπάρχουν κυκλικές διακυμάνσεις της παραγωγής χοιρινού κρέατος με ανάλογες επιπτώσεις στην τιμή διάθεσης του. Είναι ανάγκη να καταβληθούν και άλλες προσπάθειες για μεγαλύτερη ομαλοποίηση της παραγωγής και περισσότερη εναρμόνιση της προς τη ζήτηση. Η φύση του χοιρινού κρέατος δεν επιτρέπει την μακροχρόνια αποθήκευση του στην κατάψυξη με παράλληλη διατήρηση της υψηλής ποιότητας του.

Πρέπει να γίνει σε όλους κατανοητό ότι η Ελλάδα αποτελεί μια χώρα - τμήμα της Ε.Ε., όπου η χοιροτροφία ανθεί και παρουσιάζει βαθμό αυτοεφοδιασμού 106,94%. Η εθνική παραγωγή χοιρινού κρέατος της Ελλάδας δεν αντιπροσωπεύει παρά μόνο 0,89% της συνολικής παραγωγής της Ε.Ε. και το σύστημα ελεύθερων εμπορικών συναλλαγών μεταξύ κρατών μελών της δεν είναι δυνατόν να ανατραπεί. Αύξηση της τιμής στον Έλληνα παραγωγό δεν είναι δυνατή. Δεν ευθύνεται ο Έλληνας καταναλωτής για την αδυναμία της χοιροτροφίας της χώρας να καλύψει τις απαιτήσεις της ζήτησης. (Συλλογικό Έργο, 2003)

2. ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑΣ

2.1. ΓΕΝΙΚΑ

Η χοιροτροφία μας μέχρι το έτος 1968 αποτελούσε κλάδο περιορισμένου οικονομικού ενδιαφέροντος για τη χώρα μας. Η παραγωγή χοιρινού κρέατος της περιόδου 1962-1968 ήταν πολύ χαμηλή και έφθανε μόλις τους 42 χιλιάδες τόννους. Ο τρόπος παραγωγής του ήταν εντατικής μορφής και στηριζόταν στην χωρική και αγελαία εκτροφή καθώς και σε μικρές σταβλισμένες εκτροφές σε πρόχειρες εγκαταστάσεις. Η διατροφή και οι συνθήκες υγιεινής δεν ήταν καλές, την στιγμή κατά την οποία στην Ευρώπη και την Αμερική η χοιροτροφία είχε πάρει την μορφή βιομηχανικής παραγωγής.

Σύμφωνα με τον Κυριακόπουλο (2000) το γενετικό υλικό το αποτελούσε αποκλειστικά ο ντόπιος αβελτίωτος χοιροτροφικός πληθυσμός της Ελλάδας με αποτέλεσμα τα παραγόμενα σφάγια να είναι χαμηλής ποιότητας και με πολύ λίπος. Ταυτόχρονα τα χρόνια αυτά λόγω κακών υγιεινών συνθηκών εκτροφής υπήρχε και ο φόβος μετάδοσης ανθρωποζωνόσων με αποτέλεσμα η κατανάλωση χοιρινού κρέατος να είναι σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Από οικονομικής πλευράς, η συγκράτηση των τιμών του χοιρινού κρέατος από το κράτος σε χαμηλά επίπεδα μη καλύπτουσες το κόστος παραγωγής των, σε συνδυασμό και με τις αθρόες εισαγωγές χοιρινού κρέατος καλύτερης ποιότητας και χαμηλότερης τιμής επιδείνωσαν ακόμη περισσότερο την όλη κακή κατάσταση που υπήρχε έως τότε στον χοιροτροφικό κλάδο.

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 χάρη τα οικονομικά κίνητρα που δόθηκαν από το κράτος και χάρη στην επιμόρφωση που έτυχαν επιστήμονες και τεχνικοί στις σύγχρονες αντιλήψεις της χοιροτροφίας, η χοιροτροφία μας αρχίζει να εμφανίζει μια εντυπωσιακή ανάπτυξη.

Με τις εισαγωγές από το εξωτερικό βελτιωμένων αναπαραγωγικών ζώων, την εφαρμογή υγιεινών συνθηκών εκτροφής καθώς και με τη χρήση πλέον ορθολογικών υπηρεσιών στην διατροφή των χοίρων βελτιώθηκε όχι μόνο η παραγωγή του χοιρινού κρέατος ποσοτικώς αλλά και η ποιότητα του κατέστη εφάμιλλη των άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

2.2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΤΡΕΦΟΜΕΝΩΝ ΧΟΙΡΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗ

Ο συνολικός αριθμός εκμεταλλεύσεων εκτροφής χοιροειδών στην Ελλάδα το 1991 ήταν 32.296 εκμεταλλεύσεις στις οποίες εκτρέφοντας 975.848 χοιροειδή (**Πίνακας 2**). Από μια δειγματοληπτική έρευνα που έγινε το 1993-94 βρέθηκε ότι ο αριθμός εκτρεφόμενων χοιροειδών ανήρχετο σε 1.008.600 ζώα. Εξ' αυτών 173.208 (ποσοστό 17%) προοριζόταν για αναπαραγωγή. Το γεωγραφικό διαμέρισμα Λοιπή Στερεά Ελλάδα και Εύβοια με τις 5.937 χοιροτροφικές του εκμεταλλεύσεις έχει τον μεγαλύτερο αριθμό εκτρεφόμενων χοίρων (ποσοστό 29,5% του συνόλου σε όλη την Ελλάδα).

Μελετώντας τα στοιχεία του **Πίνακα 2** βλέπουμε ότι δεν υπάρχει μεγάλος βαθμός συγκέντρωσης των ζώων σε κάποια γεωγραφική περιοχή όπως συμβαίνει σε άλλους τομείς της κτηνοτροφίας. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην καθολική εξάπλωση της σταβλισμένης μορφής εκτροφής χοίρων.

Τα τελευταία όμως χρόνια σε πολλές χώρες της Ευρώπης ο τρόπος αυτός εκτροφής αρχίζει να αλλάζει στρεφόμενος προς την ελεύθερη εκτροφή χοίρων. Πολύ πιθανόν στο μέλλον η εξάπλωση μιας τέτοιας μορφής εκτροφής χοίρων να δημιουργήσει συγκριτικά πλεονεκτήματα μεταξύ των διαφόρων γεωγραφικών περιοχών μιας χώρας.

Πίνακας 2. Εκμεταλλεύσεις και αριθμός κατά γεωγραφικό μήκος κατά το έτος 1991

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΧΟΙΡΟΕΙΔΗ	
	Εκμεταλλεύσεις	Αριθμός Ζώων
Σύνολο Ελλάδα	32.296	975.848
Περιφέρεια Πρωτευούσης	23	39.166
Στερεά Ελλάδα και Εύβοια	5.937	287.902

Πηγή: Κυριακόπουλος, 2000

Το γεωγραφικό διαμέρισμα Λοιπή Στερεά Ελλάδα και Εύβοια όπως φαίνεται στον **Πίνακα 3** την περίοδο 1993-94 είχε και τον μεγαλύτερο αριθμό εκτρεφόμενων χοίρων αναπαραγωγής (ποσοστό 28% του συνόλου). Στη δεύτερη θέση βρίσκεται το γεωγραφικό διαμέρισμα της Μακεδονίας με 186.969 ζώα (17,2% του συνόλου) εκμεταλλεύσεις. Στην περιοχή αυτή οι χοίροι αναπαραγωγής κατέχουν το 14,5% του συνόλου.

Πίνακας 3. Πληθυσμός χοιροειδών στις 31/12/93 & 31/12/94 κατά γεωγραφικό διαμέρισμα

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΓΙΑ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ		ΣΥΝΟΛΟ	
	31/12/93	31/12/94	31/12/93	31/12/94
Περιφέρεια Πρωτευούσης	76	28	146	78
Στερεά Ελλάδα και Εύβοια	57.977	48.344	302.710	300.950
Πελοπόννησος	17.798	17.772	115.508	114.742
Ιόνιοι Νήσοι	1.499	1.507	9.246	8.410
Ήπειρος	18.479	19.031	106.441	106.723
Θεσσαλία	25.944	25.929	121.216	118.318
Μακεδονία	28.231	28.979	185.763	186.969
Θράκη	7.402	7.083	53.063	53.176
Νήσοι Αιγαίου	10.492	10.495	57.072	56.179
Κρήτη	14.400	14.040	62.383	63.055
Σύνολο Ελλάδος	182.298	173.208	1.013.620	1.008.600

Πηγή: Κυριακόπουλος, 2000

Σύμφωνα με τον **Πίνακα 4** η παραγωγή του χοιρινού κρέατος ανά την Ευρώπη το έτος 1993 υπερτερεί κατά πολύ των υπολοίπων παραγόμενων προϊόντων, δείχνοντας με αυτό τον τρόπο τη μεγάλη του σημασία και τον πρωταγωνιστικό του ρόλο στην οικονομία κάθε χώρας αλλά και την περίοπτη θέση που κατέχει έναντι των υπολοίπων.

Την πρώτη θέση το συγκεκριμένο έτος κατείχε η Γερμανία, ενώ η Ελλάδα βρίσκονταν με το μικρότερο ποσοστό από το σύνολο των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην τελευταία θέση.

Πίνακας 4. Χρησιμοποιούμενη παραγωγή κρέατος (σφαγείων) ανά χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 1993. (σε χιλιάδες τόνους)

ΧΩΡΕΣ	Βόειο	Χοιρινό	Αιγοπρόβειο	Πουλερικά
Βέλγιο & Λουξεμβούργο	366	993	4	243
Δανία	203	1.504	2	167
Γερμανία	1.605	3.747	41	599
Ελλάδα	76	174	129	171
Ισπανία	484	2.084	240	825
Γαλλία	1.704	2.151	163	1.862
Ιρλανδία	526	213	99	94
Ιταλία	1.188	1.371	81	1.089
Ολλανδία	611	1.749	18	587
Πορτογαλία	117	307	27	216
Ηνωμένο Βασίλειο	859	997	348	1.089
ΣΥΝΟΛΟ	7.739	15.624	1.152	6.941

Πηγή: Κυριακόπουλος, 2000

2.3. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑΣ

Η Ελληνική χοιροτροφία σήμερα μετά την ένταξη μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν βρίσκεται σε ικανοποιητικά επίπεδα ανάπτυξης. Ακόμη και αυτές οι μεγάλες μονάδες μας βιομηχανικού τύπου, παράγουν λιγότερο κρέας απ' όσο θα μπορούσαν να παράγουν.

Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν σαν στόχο μέσω της γενετικής βελτίωσης:

- ο Να αυξήσουν την παραγωγή τους ακόμα περισσότερο (οδηγώντας στο σφαγείο 22 αντί 19 χοιρινών ανά έτος και χοιρομητέρα)
- ο Να βελτιώσουν την μετατρεψιμότητα της τροφής τους
- ο Να βελτιώσουν την ποιότητα του κρέατος (μειώνοντας το πάχος του υποδόριου ραχιαίου λίπους) και
- ο Να μειώσουν γενικά το κόστος παραγωγής χοιρινού κρέατος.

Εμείς θα πρέπει να προσπαθήσουμε με όλες τις δυνάμεις μας να βελτιώσουμε την παραγωγικότητα μας αν θέλουμε να αποφύγουμε τις δυσμενείς επιπτώσεις.

Οι κυριότερες αιτίες που οδηγούν τη χώρα μας σε αυτή τη χαμηλή παραγωγικότητα είναι:

- 1) Οι όχι πολύ καλές επικρατούσες υγειονομικές συνθήκες στις μεγάλες επιχειρηματικές εκμεταλλεύσεις.
- 2) Η μη αρκούντως ορθολογική διατροφή και ο κακός σταβλισμός.
- 3) Το χαμηλό γενετικό δυναμικό.
- 4) Η έλλειψη εξειδικευμένου εργατοτεχνικού προσωπικού.

Από ότι βλέπουμε τα προβλήματα της ελληνικής χοιροτροφίας δεν είναι πολύ σημαντικά και με μικρή προσπάθεια μπορούν να ξεπεραστούν. Τα μέτρα που θα ληφθούν πρέπει να έχουν σαν στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας τουλάχιστον κατά 15%.

Πιο συγκεκριμένα θα πρέπει:

- ✚ Να βελτιωθεί το γενετικό δυναμικό των παραγωγικών ζώων, με την ίδρυση μονάδων αναπαραγωγής και σταθμών ποιοτικού ελέγχου των αναπαραγωγικών ζώων
- ✚ Να διαδοθεί η τεχνητή σπερματέγχυση
- ✚ Οι χοιροτρόφοι θα πρέπει να αποκτήσουν περισσότερες γνώσεις προς την κατεύθυνση της παραγωγής (σωστή διατροφή και διαχείριση, υγιεινές συνθήκες κλπ.)
- ✚ Να αξιοποιηθεί στο μέγιστο βαθμό η εγχώρια παραγωγή ζωοτροφών καθώς και τα παραπροϊόντα και υποπροϊόντα της βιομηχανίας ώστε να μειωθεί το κόστος διατροφής
- ✚ Να βελτιωθούν οι εγκαταστάσεις, ο εξοπλισμός και τα μεταφορικά μέσα σύμφωνα με την σημερινή τεχνολογία και τις ζωοτεχνικές απαιτήσεις
- ✚ Να εφαρμοστούν οι διατάξεις για τα απόβλητα και την αξιοποίηση των προς παραγωγή ενέργειας
- ✚ Να δοθούν κίνητρα για εκσυγχρονισμό και ανάπτυξη της ελληνικής αλλαντοποιίας για την καλύτερη και πληρέστερη αξιοποίηση του

χοιρινού κρέατος και ιδιαίτερος του λίπους που αποτελεί σημαντικό τμήμα του σφαγίου

- ✚ Να δημιουργηθούν ψυκτικοί και αποθηκευτικοί χώροι
- ✚ Να υπάρχει συνεργασία και αξιοποίηση των ειδικευμένων τεχνικών και λοιπών επιστημόνων στον τομέα της ζωικής παραγωγής
- ✚ Να δημιουργηθούν σύγχρονα σφαγεία με όλη την τεχνική υποδομή για επεξεργασία και τυποποίηση του κρέατος και των υποπροϊόντων (οστά, δέρμα).

Δυναμική εκτιμάται πως θα είναι τα επόμενα έτη η ανάπτυξη τυποποιημένων προϊόντων κρέατος (άψητα ή προψημένα) μετά την αλλαγή των διατροφικών συνηθειών του Έλληνα καταναλωτή (Παπαδόπουλος, 2005).

3. ΣΤΑΒΛΙΣΜΟΣ ΧΟΙΡΩΝ

3.1. ΓΕΝΙΚΑ

Για να λειτουργήσει ένα χοιροστάσιο κατά τρόπο παραγωγικό και οικονομικό θα πρέπει ο χοιροτρόφος να προσφέρει στα ζώα του τις καλύτερες δυνατές συνθήκες, ώστε να μπορέσουν τα ζώα του να εκδηλώσουν το μέγιστο γενετικό δυναμικό τους.

Από έρευνες που έγιναν βρέθηκε ότι οι συνθήκες σταβλισμού επιδρούν άμεσα τόσο στις αποδόσεις των χοίρων (αναπαραγωγική ικανότητα, ποιότητα σφαγίου) όσο και στην υγιεινή των και σε τελική ανάλυση και σ' αυτή ακόμη την ύπαρξη των.

Σήμερα με την αλματώδη εξέλιξη που πήρε ο κλάδος της χοιροτροφίας δεν υπάρχει αμφιβολία ότι την επιτυχία των παραπάνω στόχων θα την έχει ο Έλληνας χοιροτρόφος μόνο αν εκτρέφει τα ζώα του μέσα σε κλειστού τύπου σταβλικές εγκαταστάσεις και κάτω από ελεγχόμενο περιβάλλον.

Σύμφωνα με τον Κυριακόπουλο (2000), οι Κατσαούνης και Σπαής (1998) υποστηρίζουν πως η κατασκευή ενός χοιροστασίου θα πρέπει να στηρίζεται σε τέσσερις αρχές.

Αυτές είναι :

- Να εξυπηρετεί τις φυσιολογικές ανάγκες των χοίρων και να προστατεύει την υγεία των. Προς τον σκοπό αυτόν θα πρέπει να εξετάσουμε βασικά, το περιβάλλον του θαλάμου ως προς την θερμοκρασία, την υγρασία, τον όγκο αέρος, τον εξαερισμό, τον φωτισμό κλπ και επίσης το κελί που διαμένει ο χοίρος ως προς την διαρρύθμιση, την επιφάνεια, το δάπεδο, τον αριθμό χοίρων που εκτρέφονται σ' αυτό, το σύστημα τροφοδοσίας τροφής και ύδρευσης. Τέλος θα πρέπει να εξασφαλίζουμε καλές υγιεινές συνθήκες τόσο από πλευράς σωστής εκλογής χώρου εγκατάστασης της μονάδας όσο και τοποθέτησης ειδικών κατασκευών προστασίας.
- Να προσφέρει άνετες συνθήκες εργασίας στο εργατοτεχνικό προσωπικό. Η αρχή αυτή είναι συμπληρωματική της προηγούμενης και αναφέρεται στη σωστή διάταξη των κτιρίων και διαμερισμάτων των

ζώων μας και στον άνετο τρόπο εκτροφής (όγκος κτιρίου, επιφάνεια δαπέδου κλπ).

- Η όλη κατασκευή των κτισμάτων και ο εξοπλισμός τους να είναι κατάλληλος τόσο από τεχνολογικής πλευράς όσο και οικονομικής.
- Η λειτουργία της μονάδας να μην προκαλεί προβλήματα ρύπανσης του περιβάλλοντος.

3.2. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΙΑΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

Οι προϋποθέσεις αυτές έχουν να κάνουν με τη θέση που θα επιλεγεί για την εγκατάσταση όπως και για το κατάλληλο έδαφος, την υγρασία, τη φωτεινότητα του χώρου, τον εξαερισμό και όλες τις παραμέτρους που πρέπει να ληφθούν υπόψη από τον αρχηγό της εκμετάλλευσης και αναλύονται λεπτομερώς παρακάτω.

3.2.1. ΕΚΛΟΓΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΥ ΟΙΚΟΠΕΔΟΥ - ΘΕΣΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟΥ

Σημαντικό ρόλο στην λειτουργικότητα και οικονομικότητα της μονάδας κατέχει η τοποθεσία που θα επιλέξουμε για την εγκατάστασή της. Βασικά πριν ξεκινήσουμε θα πρέπει να εξετάσουμε:

- α)** Αν επιτρέπεται υπό τις ισχύουσες διατάξεις να εγκατασταθεί μια τέτοια μονάδα στην περιοχή που βρήκαμε το οικόπεδο. Στην Ελληνική Νομοθεσία υπάρχουν διατάξεις που λένε ότι τα χοιροστάσια ιδρύονται και λειτουργούν εκτός σχεδίου πόλεων, κωμοπόλεων ή οικισμών καθώς και μακριά από εθνικούς δρόμους, λουτροπόλεις, τουριστικούς χώρους, ακτές, κατασκηνώσεις κλπ. Η ίδρυση και διατήρηση χοιροστασίου σε οικισμούς κάτω από 1000 κατοίκους επιτρέπεται κατόπιν άδειας των αρμοδίων υπηρεσιών.
- β)** Θα πρέπει να εξετάσουμε εάν στο χώρο εγκατάστασης μπορούμε κατά οικονομικό τρόπο να διευθετήσουμε το πρόβλημα των αποβλήτων μας.
- γ)** Αν το οικόπεδο βρίσκεται κοντά σε κεντρικό δρόμο και όχι κοντύτερο από 50 μέτρα από αυτόν. Κατ' αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται ο εύκολος και οικονομικός τρόπος διακίνησης εφοδίων και εμπορευμάτων ενώ ταυτόχρονα αποφεύγουμε μολύνσεις από διερχόμενα ζώα και τροχοφόρα.

δ) Θα πρέπει να εξετάσουμε εάν πλησίον μας βρίσκεται άλλη χοιροτροφική μονάδα η οποία άθελα της μπορεί να καταστεί φορέας ασθενειών της δικής μας μονάδας.

3.2.2. ΈΔΑΦΟΣ

Το έδαφος του οικοπέδου που διαλέξαμε για εγκατάσταση της μονάδας θα πρέπει να είναι :

1) Στέρεο.

Ένα έδαφος είναι στερεό, αν δεν δημιουργήθηκε από μπάζα. Σε διαφορετική περίπτωση κινδυνεύουν τα κτίρια μας από κατάρρευση ή ρωγμές με το πέρασμα από εκεί μεγάλων φορτηγών αυτοκινήτων.

2) Να μην συγκρατεί τα νερά της βροχής ή οποιασδήποτε άλλης φύσης νερά.

Σε διαφορετική περίπτωση θα χρειαστεί να κάνουμε ειδική θεμελίωση και ειδική μόνωση των δαπέδων των κτιρίων πράγμα που ανεβάζει το κόστος κατασκευής.

3) Να μην έχει κλίση μεγαλύτερη από το 2%.

Μια τέτοια κλίση θα μας οδηγήσει σε μπαζώματα που θα ανεβάσουν το κόστος. Ίσως η ύπαρξη μιας ελαφρής κλίσης μικρότερης του 2% θα μας ήταν ευπρόσδεκτη, αφού διευκολύνει τη ροή των υδάτων.

4) Να μην είναι το έδαφος πετρώδες.

Τέτοια εδάφη θα ανέβαζαν το κόστος εκσκαφής του χοιροστασίου.

3.2.3. ΜΕΛΕΤΗ ΚΛΙΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Οι κλιματολογικές συνθήκες της περιοχής δεν θα πρέπει να είναι τέτοιες που να δημιουργούν προβλήματα στην εκτροφή μας με αποτελέσματα να έχουμε ανάγκη για επίλυση τους, πολυδάπανες κτιριακές κατασκευές και ειδικούς εξοπλισμούς.

3.2.4. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΡΟΦΟΔΟΣΙΑΣ ΜΕ ΝΕΡΟ

Δεν είναι δυνατόν να λειτουργήσει μια μονάδα αν δεν έχουμε νερό. Οι απαιτήσεις των χοιροτροφικών μονάδων σε νερό είναι μεγάλες. Δεν έχουμε μόνο κατανάλωση νερού από τα ζώα (6-10 λίτρα /ημέρα για παχυνόμενους και 15-25 λίτρα/ημέρα για χοιρομητέρες) το χρειαζόμαστε και για καθαρισμό, απολύμανση, ρευστοποίηση της κόπρου.

3.2.5. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΡΟΦΟΔΟΣΙΑΣ ΣΕ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Εάν κοντά στο χώρο που θέλουμε να κάνουμε τη μονάδα δεν υπάρχει ρεύμα, τότε η έναρξη λειτουργίας της μονάδας μπορεί να καθυστερήσει με όλες τις γνωστές οικονομικές επιπτώσεις.

3.2.6. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ

Κατά την αγορά του οικοπέδου θα πρέπει να αγοράζουμε έκταση πολύ μεγαλύτερη από τις ανάγκες μας σε πρώτη φάση διότι δεν θα αργήσει να έρθει η στιγμή να το αξιοποιήσουμε επεκτείνοντας τη μονάδα μας.

3.2.7. ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Θα πρέπει πριν εγκατασταθούμε να δούμε μήπως με την απομάκρυνση των λυμάτων από τη μονάδα προκαλούμε μόλυνση του περιβάλλοντος. Επίσης η μορφολογία του εδάφους σε συνδυασμό με το μικροκλίμα της περιοχής να είναι τέτοιο ώστε να μην επιτρέπουν οι οσμές της μονάδας να κατευθύνονται στον πλησιέστερο συνοικισμό, ή της περιοχής.

3.2.8. ΕΚΛΟΓΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΑΒΛΙΣΜΟΥ

Πριν ξεκινήσουμε να κατασκευάζουμε την χοιροτροφική επιχείρηση μας θα πρέπει προσεκτικά να μελετήσουμε το σύστημα σταβλισμού που θα εφαρμόσουμε.

Έχουμε πολλά συστήματα σταβλισμού σύμφωνα με τα οποία τα ζώα μπορούν να εκτρέφονται ελεύθερα εγκλωβισμέ να. Το καθένα από αυτά εξυπηρετεί ορισμένους στόχους και για να λειτουργήσει ορθολογικά η επιχείρηση μας απαιτείται να έχει τον κατάλληλο κτιριακό και μηχανολογικό

εξοπλισμό. Δηλαδή χρειαζόμαστε να επενδύσουμε κεφάλαια τα οποία επηρεάζουν το τελικό κόστος της επιχείρησης.

Σκόπιμο λοιπόν είναι πριν από την ίδρυση της χοιροτροφικής επιχείρησης να κάνουμε προσεκτική μελέτη του συστήματος σταβλισμού για να μην τελικά η επιχείρηση πέσει, κατά το κοινώς λεγόμενο, έξω (Κυριακόπουλος, 2000).

3.2.9. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ ΤΟΥ ΧΟΙΡΟΣΤΑΣΙΟΥ

Ο σχεδιασμός και η διάταξη των διαφόρων εγκαταστάσεων στην υπό δημιουργία χοιροτροφική εκμετάλλευση θα πρέπει να γίνεται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται αφ' ενός ένα άνετο βιοκλιματικό περιβάλλον στα εκτρεφόμενα ζώα, αφ' ετέρου μια άνεση στην εργασία ανθρώπων και στην διακίνηση των μέσων μεταφοράς, πάντοτε βέβαια στα πλαίσια του πιο οικονομικού σχεδιασμού.

Αναλυτικότερα κατά τη δημιουργία μιας χοιροτροφικής μονάδας θα πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη τα παρακάτω:

1) Η απόσταση των κτιρίων μεταξύ των θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε να περιορίζονται στο ελάχιστο οι κίνδυνοι μετάδοσης ασθενειών από το ένα κτίριο στο άλλο.

Ένας κανόνας που ισχύει για τις περιπτώσεις αυτές λέει, ότι η απόσταση αυτή θα πρέπει να είναι τουλάχιστον διπλάσια του πλάτους των κτιρίων.

2) Τα κτίρια να επηρεάζονται ελάχιστα από τις τοπικές περιβαλλοντολογικές συνθήκες. Αυτό το πετυχαίνουμε με την θερμομόνωση και τον αερισμό.

3) Να υπάρχει βιολογικός καθαρισμός οικονομικής λειτουργίας έξω από την περίφραξη σε απόσταση 80-100μ, εάν δεν υπάρχει τότε ο χώρος συλλογής των αποβλήτων να βρίσκεται σε τέτοιο σημείο στη μονάδα και να έχει τέτοια κατεύθυνση, ώστε οι οσμές να μην κατευθύνονται στις κτιριακές εγκαταστάσεις των ζώων, του προσωπικού ή του πλησιέστερου οικισμού.

4) Όλη η έκταση της μονάδος να περιβάλλεται από πυκνό δικτυωτό φράκτη ύψους 1,50 μέτρου που να μπαίνει μέσα στο έδαφος μέχρι βάθους 30 εκατοστών. Η ελάχιστη απόσταση του φράκτη από τα κτίρια δεν πρέπει να είναι μικρότερη από 5 μέτρα.

- 5) Δημιουργία ανεμοφράκτων για την προστασία των κτιρίων από τους ανέμους κατά την χειμερινή περίοδο.
- 6) Στην είσοδο της μονάδας να υπάρχει ειδικό κτίριο όπου το προσωπικό να φορά τα ρούχα εργασίας του. Για κάθε επισκέπτη της μονάδας στον χώρο αυτό θα πρέπει να υπάρχουν φόρμες, μπότες και ίσως ακόμα και καπέλα.
- 7) Στην είσοδο της μονάδας θα πρέπει να υπάρχει ποδόλουτρο και τροχόλουτρο για κάθε επισκέπτη ή τροχοφόρο που θέλει να μπει στη μονάδα.
- 8) Να υπάρχει ένα απομονωτήριο στην εκμετάλλευση εγκατεστημένο μακριά από τους άλλους θαλάμους, εντός του οποίου θα πρέπει να παραμένουν για υγειονομικό έλεγχο 2-3 εβδομάδες όλα τα νεοεισερχόμενα στην εκμετάλλευση ζώα.
- 9) Οι αποθηκευτικοί χώροι των τροφών (σιλό) θα πρέπει να βρίσκονται πλησίον του φράκτη (από μέσα) της μονάδας. Τα τροχοφόρα που θα μεταφέρουν τις τροφές θα σταματούν πλησίον του φράκτη έξω από τη μονάδα και θα ξεφορτώνουν τις τροφές στα σιλό με ειδικές σωληνώσεις.
- 10) Τα παχυντήρια θα πρέπει να έχουν ιδιαίτερη ράμπα που θα φτάνει μέχρι τον εξωτερικό χώρο σε τρόπον ώστε τα ζώα που απομακρύνονται για σφαγή να φορτώνονται κατ' ευθείαν σε φορτηγά που θα σταθμεύουν έξω από την μονάδα.
- 11) Ο θάλαμος καραντίνας θα πρέπει να βρίσκεται σε απόσταση ενός χιλιομέτρου από την μονάδα.
- 12) Στην είσοδο και έξοδο κάθε θαλάμου θα πρέπει να υπάρχει υποχρεωτικά ποδόλουτρο με αντισηπτική ουσία.
- 13) Ο προσανατολισμός των κτιρίων θα πρέπει να είναι τέτοιος ώστε ο άνεμος όταν φυσά να εξαερίζει τα κτίρια. Κτίρια που έχουν δύο σειρές διαμερισμάτων με κεντρικό διάδρομο τροφοδοσίας θα πρέπει να τοποθετούνται με διεύθυνση από Β προς Ν για καλύτερο αερισμό.
- 14) Δε θα πρέπει οι Έλληνες κατασκευαστές να αντιγράφουν τα ξένα κατασκευαστικά πρότυπα διότι αυτά δημιουργήθηκαν για διαφορετικές κλιματολογικές συνθήκες. Η συνήθεια αυτή προήλθε από το γεγονός ότι ο μηχανολογικός εξοπλισμός των χοιροστασίων σχεδόν όλος εισάγεται, με αποτέλεσμα οι εδώ μελετητές υποχρεώνονται τις περισσότερες φορές να ακολουθήσουν τις προδιαγραφές των κτιριακών εγκαταστάσεων των οίκων παραγωγής του τεχνικού εξοπλισμού.

15) Ο Maton και οι συνεργάτες του το 1978 βρήκαν ότι κτίριο που έχει σκελετό 12-16 μέτρων είναι πιο οικονομικό από ένα άλλο με σκελετό πλάτους 6-8 μέτρων. Από αυτό βγαίνει το συμπέρασμα ότι τα κτίρια μας είναι προτιμότερο να έχουν πλάτος παρά μήκος.

16) Η εσωτερική διαρρύθμιση των θαλάμων παίζει σπουδαίο ρόλο στην οικονομικότητα της μονάδας.

Ο εσωτερικός χώρος αυτού θα πρέπει να είναι ευρύχωρος, ώστε να γίνονται άνετα οι εργασίες του εργατοτοτεχνικού προσωπικού και να μπορεί να επιβλέπει τα ζώα. Η διανομή των ζώων να είναι άνετη σε ευρύχωρα κελιά. Επίσης να υπάρχουν διάδρομοι για την εύκολη μετακίνηση των ζώων.

17) Τα βοηθητικά κτίσματα (γραφεία, αποθήκες, παρασκευαστήρια τροφών) καλό είναι να βρίσκονται κοντά στην είσοδο του κτιρίου.

18) Η διάταξη ορίων να είναι κατά κανόνα κυκλική ή συνεχής για να μπορούν τα ζώα και οι επισκέπτες μετακινούνται μόνο προς μια κατεύθυνση.

3.2.10. ΥΓΡΑΣΙΑ

Η σπουδαιότητα της υγρασίας για τη φυσιολογική ανάπτυξη των χοίρων είναι μεγάλη. Στην περίπτωση που έχουμε μια φυσιολογική θερμοκρασία, η υγρασία του αέρα δεν έχει συνήθως άμεση επίδραση στους χοίρους εφόσον κυμαίνεται από 60-80%.

Όταν όμως η θερμοκρασία είναι φυσιολογική και έχουμε πολύ υψηλή σχετική υγρασία (95-100%) τότε έχουμε τις εξής επιπτώσεις:

Καταρχάς στον χώρο έχουμε την αίσθηση ψύχους και αιωρούνται μικροοργανισμοί στους υδρατμούς της ατμόσφαιρας. Προσβάλλεται το αναπνευστικό και το πεπτικό σύστημα, καταστρέφεται ο υλικός εξοπλισμός και η μονωτική ικανότητα των υλικών. Στην περίπτωση αυτή συνιστάται να αποφεύγεται η εκτόξευση νερού γύρω από τις ταΐστρες, να αποφεύγεται η κακή λειτουργία των ποτιστρών, να γίνεται ρύθμιση του εξαερισμού και θέρμανσης σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

Σε πολύ χαμηλή σχετική υγρασία έχουμε ερεθισμό των βλεννογόνων, προδιάθεση σε προσβολές του αναπνευστικού συστήματος, Συνιστάται στις περιπτώσεις αυτές η ύγρανση του θαλάμου και η ρύθμιση της συσκευής θέρμανσης.

Τις περισσότερες φορές όμως η υγρασία επιδρά συγχρόνως με την θερμοκρασία του περιβάλλοντος και έχουμε δυσμενείς επιδράσεις στην υγεία του χοίρου π.χ. όταν η υψηλή υγρασία συνδυάζεται με χαμηλές ή υψηλές θερμοκρασίες, ο ρυθμός ανάπτυξης καθώς και συντελεστής αξιοποίησης της τροφής μειώνεται. Επίσης ευνοείται η ανάπτυξη και μετάδοση των διαφόρων επιβλαβών μικροοργανισμών. Πιο συγκεκριμένα βρέθηκε ότι η χαμηλή θερμοκρασία 0°-15°C και η υγρασία 75-85% δρουν δυσμενώς στην αύξηση του βάρους.

Μια σχετική υγρασία γύρω στο 60-80% βρέθηκε ότι ευνοεί όλες τις κατηγορίες χοίρων. Ανώτερη ή κατώτερη από τις τιμές αυτές καθιστά τον χοίρο πολύ ευαίσθητο

3.2.11. ΕΞΑΕΡΙΣΜΟΣ

Σκοπός του εξαερισμού είναι η κάλυψη των αναγκών των ζώων σε οξυγόνο, η απομάκρυνση της εκλυόμενης θερμότητας και η απομάκρυνση του εκπνεόμενου διοξειδίου του άνθρακος. Έτσι συμπεραίνουμε ότι ο εξαερισμός μπορεί να επιδράσει ρυθμιστικώς στην θερμοκρασία και υγρασία του χοιροστασίου μας.

Συνέπειες ενός κακού αερισμού είναι να έχουμε:

– **Ρεύματα αέρος:** Αυτά είναι επιβλαβή στα νεαρά χοιρίδια και προκαλούν απώλειες θερμότητας, αίσθημα ψύχους και τελικά μπορεί να επιφέρουν ψύξη ή και ακόμη τον θάνατο.

Η απώλεια θερμότητας έχει επιπτώσεις και σε μεγαλύτερες ηλικίες, μειώνοντας την ικανότητα των ζώων για σωστή αξιοποίηση της τροφής και μειώνοντας την αντίσταση του οργανισμού στις ασθένειες.

– **Στάσιμο αέρα:** Έχει το μειονέκτημα να συγκεντρώνει CO₂, αμμωνία και άλλα επιβλαβή αέρια όχι όμως και αρκετό O₂. Πέραν αυτών επακόλουθο του στάσιμου αέρα είναι να αυξάνεται η υγρασία, η σκόνη και οι βλαβεροί μικροοργανισμοί. Κάτω από αυτές τις συνθήκες έχουμε σαν επακόλουθο τα ζώα μας βαθμηδόν να χάνουν την όρεξη τους, να πέφτουν σε λήθαργο, να γίνονται ευαίσθητα στην ψύξη και τις αλλαγές θερμοκρασίας. Συνέπεια των

συμπτωμάτων αυτών είναι τα ζώα μας να χάνουν βάρος και να εμφανίζουν ασθένειες.

Γενικά συνιστάται να αερίζουμε κάθε περιορισμένο χώρο που σταβλίζονται τα ζώα. Σε χοιροστάσια κλειστά που συγκεντρώνουν την κοπριά κάτω από το στάβλο και ο αερισμός γίνεται με τεχνητό τρόπο, θα πρέπει να προβλέψουμε να υπάρχει στο χοιροστάσιο εφεδρική ηλεκτρονική γεννήτρια που θα λειτουργεί σε περίπτωση διακοπής του ρεύματος ώστε να μην σταματά ο αερισμός (Κυριακόπουλος 2000).

3.2.12. ΦΩΤΙΣΜΟΣ

Από πειράματα που έγιναν βρέθηκε ότι η ένταση του φωτός καθώς και οι εποχιακές αλλαγές της έντασης (φωτοπερίοδοι) δεν επηρεάζουν την αναπαραγωγική λειτουργία ή τον ρυθμό ανάπτυξης και την μετατρεψιμότητα της τροφής.

Βρέθηκε όμως ότι οι έντονες εστίες φωτός και η απ' ευθείας είσοδο των ηλιακών ακτινών προδιαθέτουν τα ζώα μας σε μια νευρική κατάσταση και έναν κανιβαλισμό.

Γενικά θα συστήναμε, στα κτίρια πάχυνσης να έχουμε λίγο φως. Κατ' αυτόν τον τρόπο ευνοείται η ηρεμία των ζώων. Σε κλειστό θάλαμο η επιφάνεια των παραθύρων θα πρέπει να είναι το 6% της όλης επιφάνειας του θαλάμου.

3.2.13. ΘΟΡΥΒΟΣ

Ο χοίρος είναι ένα ζώο που του αρέσουν τα παιχνίδια. Για να δώσει διέξοδο στην δραστηριότητα του, αναζητά κάθε αντικείμενο που μπορεί να κάνει θόρυβο. Έτσι εάν τα εξαρτήματα του πάσης φύσεως εξοπλισμού (ταΐστρες, ποτίστρες, χωρίσματα κτλ) δεν είναι καλά στερεωμένα, ο προκαλούμενος θόρυβος εμποδίζει την ανάπαυση άλλων ζώων, δημιουργεί νευρική κατάσταση και έλλειψη άνεσης με συνέπεια την ελάττωση των αποδόσεών τους.

3.2.14. ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Για να διατηρείται καθαρό το κελί πρέπει η διαρρύθμιση να είναι τέτοια, ώστε να διευκολύνεται η κυκλοφορία των ζώων, η ανάπαυση τους και η αποβολή των ούρων και της κοπριάς.

Για να αποφεύγεται το αίσθημα ρεύματος αέρος όταν τα ζώα είναι ξαπλωμένα, όλα τα τοιχώματα του χώρου ανάπαυσης θα πρέπει να είναι πλήρη τουλάχιστον μέχρι ύψους 60 εκατ. Αντίθετα για καλύτερο αερισμό, τα χωρίσματα του χώρου κόπρισης πρέπει να είναι διάτρητα.

Το μήκος και το πλάτος του κελιού πρέπει να είναι τέτοιο ώστε να επιτρέπουν ενδεχόμενη αλλαγή του συστήματος διατροφής των ζώων.

3.2.15. ΤΥΠΟΙ ΔΑΠΕΔΩΝ

Στον χώρο ανάπαυσης των ζώων, το δάπεδο πρέπει απαραίτητα να είναι : Ζεστό, καθαρό, στεγνό, όχι γλιστερό και όχι πολύ ανώμαλο (άγριο) για εύκολο καθαρισμό και απολύμανση.

Τα ζώα θα πρέπει να είναι καθαρά, να κυκλοφορούν άνετα με τους λιγότερους δυνατούς τραυματισμούς από γλιστρήματα, αιχμηρά αντικείμενα και άλλες μορφές στρες.

Μέχρι σήμερα έχει προταθεί μεγάλη ποικιλία δαπέδων, όπως τα συμπαγή από σκυρόδεμα, τα εν μέρει σχαρωτά, τα πλήρη σχαρωτά (ξύλινα, πλαστικά, σιδερένια), τα θερμαινόμενα συμπαγή, τα διάτρητα. Βρέθηκε ότι η εκλογή του δαπέδου εξαρτάται από το μέγεθος της εκμετάλλευσης, το κόστος δαπέδου, το σύστημα καθαρισμού, το κόστος προσωπικού και τέλος την προσωπική αντίληψη του εκτροφέα. Τα συμπαγή δάπεδα που κατασκευάζονται με σωστή μόνωση μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις μας προσφέροντας άνεση στην μετακίνηση των ζώων, καλή θερμομόνωση, χαμηλό κόστος. Σημαντική βελτίωση στη θερμομόνωση των μπορεί να προσφέρει η στρωμνή από άχυρο, ροκανίδια, πριονίδια κτλ.

Στις μεγάλες μονάδες έχει επικρατήσει σήμερα το σχαρωτό δάπεδο (τσιμεντένιο, ξύλινο, πλαστικό ή μεταλλικό).

Τα σχαρωτά δάπεδα θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι καλά, αρκεί κατασκευαστικώς να ανταποκρίνονται σε ορισμένες προδιαγραφές (διαστάσεις, υλικά, ομοιόμορφα ανοίγματα, σωστές διατομές) για να

αποφεύγουμε τραυματισμούς των ζώων και για να παρέχουν καλές συνθήκες υγιεινής. Ο τραυματισμός των ποδιών είναι μια από τις κύριες αιτίες που πολλές από τις χοιρομητέρες αποσύρονται από την παραγωγή πολύ πριν φθάσουν στην πραγματική αναπαραγωγική τους ηλικία.

Η έρευνα έδειξε ότι:

1. Τα τσιμεντένια σχαρωτά είναι φθηνότερα και αρκετά καλά για παχυνόμενους χοίρους. Κυριότερο μειονέκτημα τους είναι το δύσκολο καθάρισμα τους.
2. Τα καλύτερα δάπεδα είναι τα μεταλλικά από χυτοσίδηρο σχαρωτά τριγωνικής διατομής. Καθαρίζονται εύκολα, είναι μεγάλης αντοχής αλλά κοστίζουν περισσότερο. Τελευταία συζητούνται στην αγορά και τα θερμαινόμενα δάπεδα. Η θέρμανση των επιτυγχάνεται με σωλήνες ζεστού νερού ή με ηλεκτρικά καλώδια που τοποθετούνται μέσα στο σκυρόδεμα. Μειονέκτημα τους είναι το υψηλό κόστος και η δύσκολη επισκευή των σε περίπτωση βλάβης.

Γενικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η μη σωστή κατασκευή ενός δαπέδου είναι δυνατόν να προκαλέσει αρθρίτιδες, πνευμονίες ή και να επηρεάσει δυσμενώς την ποσότητα και ποιότητα του σφαγίου.

3.3. ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΧΟΙΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΟΥ

Κατά την εκτροφή:

Το Συμβούλιο της ΕΟΚ θέσπισε με οδηγίες τον τρόπο σωστής μεταχείρισης του χοίρου κατά την εκτροφή του.

Σε γενικές γραμμές αναφέρει:

- Το σύστημα εκτροφής του (διαμονή και διατροφή) να είναι προσαρμοσμένο στις φυσιολογικές ανάγκες και συνήθειες των ζώων.
- Η κατασκευή των κτιρίων να γίνεται σύμφωνα με τον πολεοδομικό κανονισμό, έτσι ώστε να εξυπηρετούνται άνθρωποι και ζώα.
- Πριν την εγκατάσταση στα κτίρια να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται.
- Καθημερινός έλεγχος της υγείας των ζώων.

- Ορθολογική διατροφή με χορήγηση χονδροειδών τροφών και νερού κατά βούληση.
- Όχι συστηματικό κόψιμο ουράς και δοντιών.
- Όποτε είναι δυνατόν, αποφυγή του ευνουχισμού. Στην περίπτωση που γίνει ευνουχισμός σε ηλικία μεγαλύτερη των 4 εβδομάδων, θα πρέπει το ζώο να αναισθητοποιείται και η επέμβαση να γίνεται από κτηνίατρο ή άλλο ειδικό.

Κατά την μεταφορά:

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εφαρμόζει την directive 91/628 σχετική με τον σωστό τρόπο μεταφοράς των χοίρων σε αποστάσεις που είναι μεγαλύτερες από 50Km. Τόσο για το εσωτερικό των κρατών-μελών όσο και κατά τη διάρκεια της μεταφοράς των μεταξύ των διαφόρων κρατών.

Συγκεκριμένα δεν επιτρέπεται:

- Σε ταξίδια που διαρκούν περισσότερο από 24 ώρες να μη δίδετε τροφή και νερό.
- Να ταξιδεύουν χοιρομητέρες που πλησιάζουν να γεννήσουν ή μόλις έχουν γεννήσει πριν από 48 ώρες.
- Να ταξιδεύουν χοιρίδια που ακόμη ο ομφαλός τους δεν έχει ξηρανθεί.
- Να ταξιδεύουν άρρωστα και τραυματισμένα ζώα.
- Να μην ομαδοποιούνται ανάλογα του τόπου αποβίβασης των.
- Εφόσον το ταξίδι είναι μεγαλύτερο από 24 ώρες, οι μεταφορείς να έχουν τα απαραίτητα ταξιδιωτικά έγγραφα. Στα έγγραφα θα πρέπει να σημειώνεται ο τόπος αναχώρησης και προορισμού, η ημερομηνία και η ώρα αναχώρησης, τα σημεία στάσεων, το είδος μεταφορικού μέσου. Επίσης θα πρέπει να υπάρχουν έγγραφα που να δείχνουν την χώρα προέλευσης των ζώων, τον ιδιοκτήτη των ζώων και τέλος να υπάρχει πιστοποιητικό υγείας από τον κρατικό κτηνίατρο της περιοχής εκτροφής των ζώων.

Πέραν των μέτρων αυτών που αναφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει επίσης:

- Να αποφεύγουμε να υπερφορτώνουμε το μεταφορικό μέσο με ζώα (όχι στοιβαγμένα).
- Να μην παραμένουν τα ζώα επί πολύ ώρα κάτω από τον ήλιο.
- Να έχουν στρωμένη από ροκανίδι ή άχυρο τον χειμώνα.
- Όταν κάνει πολύ ζέστη να τα ρίχνουμε νερό με λάστιχο υπό πίεση και
- Να απολυμαίνουμε προσεκτικά το μεταφορικό μέσο και τα παρελκόμενα του (Κυριακόπουλος, 2000).

3.4. Η ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΩΝ ΧΟΙΡΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Σήμερα με την όλο και περισσότερο αύξηση της βιομηχανοποίησης της εκτροφής του χοίρου, ο αριθμός των εκτρεφόμενων χοίρων συνεχώς αυξάνει τόσο στις χοιροτροφικές επιχειρήσεις όσο και στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο. Η αλματώδης αυτή αύξηση έχει σαν αποτέλεσμα την όλο και περισσότερο αύξηση των πάσης μορφής και αιτιολογίας νοσολογικών προβλημάτων, που μπορεί να μην είναι μόνο λοιμώδους ή παρασιτικής μορφής προέλευσης, αλλά να οφείλονται σε διάφορους μεταβολικούς παράγοντες ή κληρονομικές αδυναμίες.

3.4.1. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΩΣΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΣΤΙΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ

Οι γνώσεις και ο τρόπος εφαρμογής των βασικών κανόνων μιας σωστής υγιεινής στις χοιροτροφικές εκμεταλλεύσεις από τον εκτροφέα παραγωγό πρέπει να είναι πρωταρχικής σημασίας στην σημερινή μοντέρνα εκτροφή χοίρων.

Οι εκτροφείς στην προσπάθεια τους να πετύχουν μια σωστή και υγιεινή εκτροφή δεν αρκεί να γνωρίζουν απλώς και μόνο τους βασικούς κανόνες που πρέπει να διέπουν αυτή, αλλά θα πρέπει επιπλέον να συνειδητοποιήσουν το νόημα που έχει η σωστή εφαρμογή τους. Βασικά μια υγιεινή εκτροφή θα πρέπει να βασίζεται στις παρακάτω δύο προϋποθέσεις:

1. Στην γνώση και στην πιστή εφαρμογή από τον εκτροφέα όλων των κανόνων υγιεινής.
2. Στην σωστή οργάνωση της μονάδας από υγειονομικής πλευράς.

Σκοπός του εκτροφέα χοιροτρόφου είναι εφαρμόζοντας τους βασικούς κανόνες υγιεινής να επιτύχει την διακοπή του δρόμου προς τα ζώα σε όλους τους μολυσματικούς παράγοντες.

3.4.1.1 ΣΩΣΤΗ ΑΠΟΛΥΜΑΝΣΗ ΤΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Τα νεοεισερχόμενα ζώα σε μια χοιροτροφική μονάδα, οι τροφές, τα τρωκτικά και τα έντομα καθώς και το προσωπικό με τους επισκέπτες της μονάδας αποτελούν τους σοβαρότερους παράγοντες μετάδοσης παθογόνων μικροοργανισμών.

Η απειλή είναι σοβαρή για την υγεία των ζώων μιας και τα αποτελέσματα είναι αρνητικά τόσο στην παραγωγικότητα όσο και στην αποδοτικότητα των μονάδων.

Από έρευνες που έγιναν πρόσφατα στην Αγγλία διαπιστώθηκε ότι η προσπάθεια που καταβάλλεται σήμερα από τους επιχειρηματίες χοιροτρόφους για την εξόντωση των παθογόνων μικροοργανισμών έχει ξεπεράσει την μορφή του απλού προληπτικού ελέγχου και έχει καταστεί στην συνείδηση του επιχειρηματία χοιροτρόφου μια πολύ αναγκαία παραγωγική επένδυση προς δημιουργία προϊόντων υψηλής ποιότητας και χαμηλού κόστους. Η απολύμανση πρέπει να είναι πλήρης και περιοδική. Για την απαλλαγή της μονάδας από τους διάφορους μικροοργανισμούς και για την καλύτερη δράση των απολυμαντικών που θα χρησιμοποιήσουμε απαιτείται:

- I. Αμέσως μετά την εκκένωση των εγκαταστάσεων να κάνουμε απεντόμωση των χώρων με εντομοκτόνες απωθητικές ή ελκυστικές ουσίες.
- II. Να ακολουθήσει λεπτομερής καθαρισμός των χώρων. Ο σωστός καθαρισμός έχει σαν αποτέλεσμα όχι μόνο να απομακρύνει το 90% των μεταδοτικών μικροβίων αλλά εκθέτει και τα εναπομείναντα μικρόβια στην δράση των απορρυπαντικών, αυξάνοντας έτσι και την αποτελεσματικότητα των απολυμαντικών
- III. Να γίνει η απολύμανση με ειδικό μηχανικό εξοπλισμό. Η προσπάθεια μας για καθαρούς χώρους θα πρέπει να είναι καθημερινή ώστε να μειώνεται όσο το δυνατόν περισσότερο ο κίνδυνος πιθανής μόλυνσης, θα μπορούσε να πει κανείς ότι στόχος μας θα πρέπει να είναι η

πρόληψη και όχι η θεραπεία, αποφεύγοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη χρήση ακριβών φαρμάκων και πετυχαίνοντας καλύτερη και αποδοτικότερη ανάπτυξη.

Από όλα τα παραπάνω φαίνεται ότι οι φάσεις του καθαρισμού και της απολύμανσης έχουν μεγάλη σημασία στην υγιεινή των χώρων του χοιροστασίου.

3.4.1.2 ΥΓΙΕΙΝΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Στον πόλεμο κατά των ασθενειών θα πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη και να εφαρμόζουμε τα παρακάτω σημεία:

- Σχολαστική, συνεχή και οργανωμένη επίβλεψη της όρεξης των ζώων σε ώρες εκτός γεύματος.
- Η όρεξη για φαΐ συχνά είναι η πρώτη ακριβής ένδειξη της εμφάνισης ασθένειας.
- Καθημερινή καταγραφή του τι συμβαίνει στο χοιροστάσιο π.χ. ημερομηνίες οργασμών, γεννήσεων, και οχειών, ατυχήματα και άλλα στοιχεία που θα μας βοηθήσουν επιδημιολογικά.
- Πρώιμη διάγνωση των ασθενειών. Προς τον σκοπό αυτό θα πρέπει να εφαρμόζουμε πρώιμη απομόνωση νεοεισελθέντων ζώων και τη λήψη της θερμοκρασίας όλων των ζώων ενός διαμερίσματος μόλις εμφανισθεί εντός αυτού μια αρρώστια. Πολύ συχνά το πρώτο σημάδι ασθένειας είναι ο εμφανιζόμενος υψηλός πυρετός (40-42) και δεν έχουμε άλλο σημάδι. Ο γρήγορος έλεγχος θα επιτρέψει την ταχεία απομόνωση των άρρωστων ζώων.
- Εγκαίρως ειδοποίηση του κτηνιάτρου. Ο κτηνίατρος θα κάνει την σωστή διάγνωση, θα δώσει τα κατάλληλα φάρμακα και συμβουλές για να εφαρμόσουμε αν είναι δυνατόν προληπτική υγιεινή.
- Αυστηρή εφαρμογή των προγραμμάτων υγείας. Σκοπός των προγραμμάτων αυτών είναι να προλάβουν την εκδήλωση μιας ασθένειας ή να την περιορίσουν όταν εκδηλωθεί. Τους σκοπούς αυτούς πετυχαίνουμε με κατάλληλα εμβόλια που πρέπει να κάνουμε σε κατάλληλα χρονικά διαστήματα και χορηγώντας τις σωστές δόσεις.

- Επίσης θα πρέπει να κάνουμε σωστή χρήση των διαφόρων βιταμινών και ιχνοστοιχείων και να εφαρμόζουμε τα διάφορα απολυμαντικά και αντιβιοτικά κατά ορθό τρόπο (Κυριακόπουλος,2000).

4. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

4.1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Στο χρονικό διάστημα από το Μάιο του 1993 μέχρι τον Φεβρουάριο του 1994, πραγματοποιήθηκε η μία και μοναδική απογραφή των συστηματικών χοιροτροφικών μονάδων όλης της χώρας, δυναμικότητας μεγαλύτερης ή ίσης των 20 χοιρομητέρων, με ταυτόχρονη καταγραφή στοιχείων σχετικών με την υπάρχουσα υποδομή και το ζωικό κεφάλαιο. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό του Υπουργείου Γεωργίας με ευθύνη των γεωπόνων της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου, κ.κ. Θανάση Παπαθεοδώρου και Δημήτρη Παπαβασιλείου. Η συγκέντρωση των στοιχείων, κατά νομό, έγινε από τους γεωπόνους κτηνοτροφίας των αντίστοιχων Διευθύνσεων Γεωργίας, με την καθοδήγηση των υπεύθυνων της έρευνας.

Σκοπός της έρευνας αυτής ήταν:

- A)** η δημιουργία ενός αρχικού μητρώου των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων, και
- B)** η εκτίμηση της κατάστασης που επικρατούσε στον κλάδο την παραπάνω περίοδο.

Η καταγραφή περιλάμβανε, αφενός στοιχεία «ταυτότητας» των εκμεταλλεύσεων (π.χ. τίτλος επιχείρησης, διεύθυνση, δυναμικότητα κ.λπ.) για τη σύνταξη του μητρώου και αφετέρου ορισμένα ζωοτεχνικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση της παραγωγικότητας των εκμεταλλεύσεων. Στη συνέχεια παρατίθενται στοιχεία από τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας που δίνουν μια γενική εικόνα για την τρέχουσα κατάσταση στον κλάδο της χοιροτροφίας τη συγκεκριμένη περίοδο.

4.1.1. ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗ

Από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν, προέκυψε ότι σε όλη τη χώρα, υπάρχουν 920 χοιροτροφικές μονάδες με δυναμικότητα ίση ή μεγαλύτερη από 20 χοιρομητέρες.

Ο νομός Τρικάλων έχει τις περισσότερες (110), ενώ στους νομούς Λέσβου, Χίου και Σάμου δεν υπάρχουν καθόλου χοιροτροφικές μονάδες με την παραπάνω δυναμικότητα.

Οι δέκα πρώτοι νομοί της χώρας, σε αριθμό χοιροτροφικών μονάδων παρουσιάζονται στον **Πίνακα 5**.

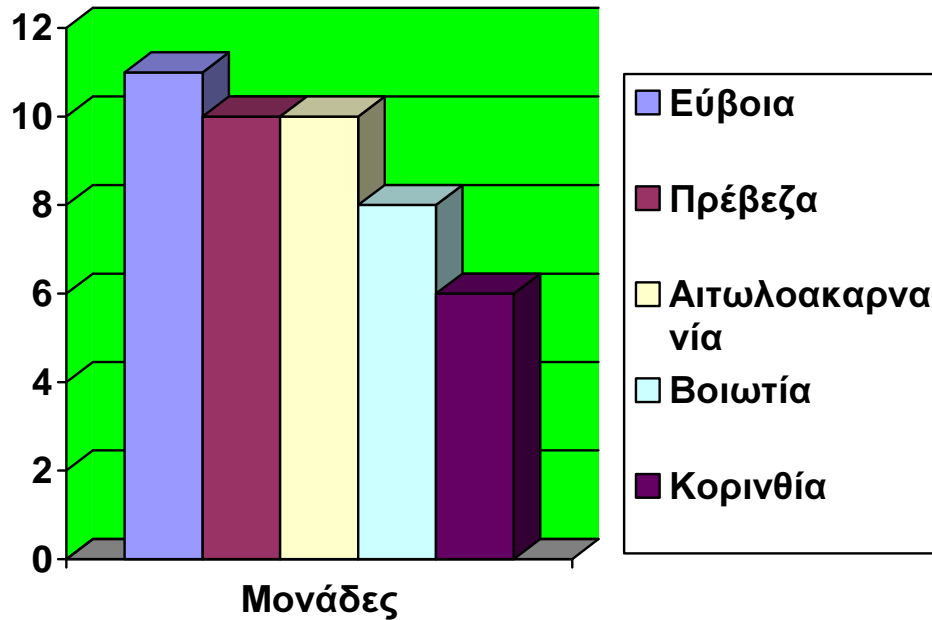
Πίνακας 5. Οι νομοί της χώρας με το μεγαλύτερο αριθμό χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων.

α/α	Νομός	Αριθμός χοιροτροφικών μονάδων
1	Τρικάλων	110
2	Εύβοιας	58
3	Λάρισας	50
4	Πρέβεζας	45
5	Θεσσαλονίκης	44
6	Άρτας	42
7	Αιτωλοακαρνανίας	41
8	Σερρών	39
9	Ανατ. Αττικής	33
10	Πιερίας	28
Σύνολο		490 (53.3%)
Σύνολο μονάδων χώρας		920

Πηγή: Παπαθεοδώρου και Παπαβασιλείου, 1995

Μονάδες μεγάλης δυναμικότητας (300 χοιρομητέρες και πάνω) υπάρχουν κυρίως στις περιοχές που εμφανίζονται στο παρακάτω διάγραμμα, όπου την πρώτη θέση τη συγκεκριμένη περίοδο κατείχε ο νομός Ευβοίας.

Διάγραμμα 1. Μονάδες δυναμικότητας άνω των 300ων χοιρομητέρων

Πηγή: Παπαθεοδώρου και Παπαβασιλείου, 1995

4.1.2. ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥΣ

Στον **Πίνακα 6** φαίνονται, τόσο κατά νομό όσο και στο σύνολο της χώρας:

- A) Ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων,
- B) Η συνολική ονομαστική δυναμικότητα (αριθμός θέσεων χοιρομητέρων),
- Γ) Η κατανομή της δυναμικότητας κατά κλάση μεγέθους.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται εκτενέστερα η εικόνα ολόκληρης της χώρας κατά την περίοδο της απογραφής, και συγκεκριμένα ο συνολικός αριθμός των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων όπως και η δυναμικότητά τους ανά νομό.

Πίνακας 6. Αριθμός εκμεταλλεύσεων, ονομαστική δυναμικότητα και κατανομή της δυναμικότητας κατά νομό και στο σύνολο της χώρας

ΝΟΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΟΝΑΔΩΝ	ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ (Αριθμός θέσεων χοιρομητέρων)								
		ΣΥΝΟΛΙΚΑ	Κατά κλάση μεγέθους							
			20-49	50-99	100-149	150-199	200-299	300-399	400-999	> 1000
Εύβοιας	58	18.721	328	390	1429	1583	1566	1918	1797	9710
Πρέβεζας	45	10.150	140	540	560	840	2110	2220	2520	1220
Τρικάλων	110	9.474	1324	2995	1425	980	450	300	2000	-
Αιτωλ/νίας	41	8.035	30	770	1105	650	850	730	3900	-
Λάρισας	50	7.649	133	1266	1005	975	1120	600	2550	-
Άρτας	42	4.860	350	1010	580	620	900	-	2400	-
Βοιωτίας	25	5.795	30	420	485	170	630	1340	2720	-
Αν. Αττικής	33	5.710	70	270	1220	480	1620	600	1450	-
Κορινθίας	23	5.445	-	200	460	780	1055	350	2600	-
Ιωαννίνων	26	4.280	-	895	805	-	930	300	1350	-
Πιερίας	28	4.150	170	620	450	640	420	-	1850	-
Θεσ/νίκης	44	3.778	541	967	870	450	450	-	500	-
Μαγνησίας	12	3.430	60	125	135	170	280	680	1980	-
Ηλείας	23	3.390	30	700	120	940	250	1350	-	-
Σερρών	39	3.382	43	1619	1020	150	250	300	-	-
Δράμας	23	3.355	115	110	990	480	660	-	1000	-
Ξάνθης	9	3.240	40	50	200	300	200	-	550	1900
Ρεθύμνου	22	2.975	295	170	540	150	-	-	720	1100
Αρκαδίας	11	2.895	35	80	300	330	200	-	850	1100
Δυτ. Αττικής	21	2.860	40	480	840	150	600	350	400	-
Ημαθίας	24	2.835	235	430	400	320	400	300	750	-
Καρδίτσας	22	2.805	135	485	230	320	685	-	900	-
Έβρου	5	2.475	45	-	100	180	-	-	750	1400
Κιλκίς	20	2.126	301	175	-	330	1020	300	-	-
Ηρακλείου	23	1.795	170	735	570	320	-	-	-	-
Φθιώτιδας	7	1685	-	60	375	150	200	-	900	-
Λακωνίας	7	1.560	-	210	-	150	450	-	750	-
Μεσσηνίας	11	1.375	-	215	735	185	240	-	-	-
Δωδεκ/σου	17	1.252	217	265	220	300	250	-	-	-
Χαλκιδικής	7	1.190	30	70	220	-	420	-	450	-
Αργολίδας	10	1.142	-	385	105	182	470	-	-	-
Ροδόπης	7	960	-	310	200	-	-	-	450	-
Φωκίδος	5	920	65	55	100	-	-	-	700	-
Καβάλας	5	865	-	-	145	320	400	-	-	-
Χανίων	10	555	80	375	100	-	-	-	-	-
Πέλλας	7	460	90	140	230	-	-	-	-	-
Καστοριάς	3	440	-	70	120	-	250	-	-	-
Κοζάνης	5	430	50	-	225	155	-	-	-	-
Λασιθίου	6	405	105	50	100	150	-	-	-	-
Κερκύρας	5	395	-	175	220	-	-	-	-	-
Θεσπρωτίας	5	380	40	120	220	-	-	-	-	-
Γρεβενών	5	356	36	170	-	150	-	-	-	-

ΝΟΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΟΝΑΔΩΝ	ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ (Αριθμός θέσεων χοιρομητέρων)								
		ΣΥΝΟΛΙΚΑ	Κατά κλάση μεγέθους							
			20-49	50-99	100-149	150-199	200-299	300-399	400-999	> 1000
Κυκλάδων	6	326	76	50	200	-	-	-	-	-
Κεφ/νίας	2	310	40	-	-	-	270	-	-	-
Αχαΐας	2	270	-	50	-	-	220	-	-	-
Χίου	2	170	-	50	120	-	-	-	-	-
Πειραιά	2	120	20	-	100	-	-	-	-	-
Φλώρινας	1	120	-	-	120	-	-	-	-	-
Ζακύνθου	2	80	30	50	-	-	-	-	-	-
Λευκάδος	1	30	30	-	-	-	-	-	-	-
Ευρυτανίας	1	24	24	-	-	-	-	-	-	-
Λέσβου	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σάμου	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Συνολικά	920	142.430	5643	18372	19694	14050	19816	11638	36787	16430

Πηγή: Παπαθεοδώρου και Παπαβασιλείου, 1995

Από τα στοιχεία του **Πίνακα 6** προκύπτει ότι, σε όλη τη χώρα υπήρχαν στο χρονικό διάστημα 1993-94, 920 χοιροτροφικές μονάδες με συνολική ονομαστική δυναμικότητα 142.430 θέσεις χοιρομητέρων με τα παράγωγά τους.

Η έρευνα της χωροταξικής κατανομής των παραπάνω θέσεων χοιρομητέρων έδειξε ότι τα σημαντικότερα χοιροτροφικά κέντρα της χώρας είναι οι νομοί Εύβοιας, Πρέβεζας, Τρικάλων, Αιτωλοακαρνανίας και Λάρισας με 54.029 θέσεις χοιρομητέρων σε σύνολο 142.430 όλης της χώρας, δηλ. ποσοστό 38% περίπου.

Στις 920 μονάδες εκτρέφονταν συνολικά 126.398 χοιρομητέρες και 7.247 κάπροι με τα παράγωγά τους, αριθμοί που αποτελούν την πραγματική δυναμικότητα της ελληνικής χοιροτροφίας την παραπάνω χρονική περίοδο. Η μέση ονομαστική και πραγματική δυναμικότητα των μονάδων είναι 155 και 137 χοιρομητέρες αντίστοιχα.

Από τον **Πίνακα 7**, ο οποίος παρουσιάζεται παρακάτω, προκύπτει επίσης ότι 453 μονάδες, σε σύνολο 920, ποσοστό 49.2%, είναι μικρής δυναμικότητας (20-99 χοιρομητέρες), ενώ δυναμικότητα 1000 χοιρομητέρων και πάνω έχουν μόνο 10 μονάδες, ποσοστό 1%.

Πίνακας 7. Κατανομή των χοιροτροφικών μονάδων κατά τάξη μεγέθους

Τάξη Μεγέθους	Αριθμός εκμεταλλεύσεων			
	Ονομαστική Δυναμικότητα		Πραγματική Δυναμικότητα	
(Αριθμός χοιρομητέρων)	Αριθμός μονάδων	Ποσοστό %	Αριθμός μονάδων	Ποσοστό %
20-49	170	18.5	239	26.0
50-99	283	30.7	294	32.0
100-199	264	28.7	218	23.6
200-399	127	13.8	105	11.4
400-999	66	7.2	55	6.0
1000 και άνω	10	1.1	9	1.0
Σύνολο	920	100	920	100

Πηγή: Παπαθεοδώρου και Παπαβασιλείου, 1995

4.2. ΣΤΑΒΛΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Στις σταβλικές εγκαταστάσεις των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων (χώροι εκτροφής των ζώων) παρατηρείται μεγάλη διαφοροποίηση, τόσο στο σχεδιασμό, όσο και στον τρόπο κατασκευής τους ανάλογα με τη χρονική περίοδος κατασκευής τους, το μέγεθος της μονάδας, το σύστημα εκτροφής που εφαρμόζεται κ.λπ.

Γενική διαπίστωση είναι ότι, στις περισσότερες μονάδες μέσης και μεγάλης δυναμικότητας, οι σταβλικές εγκαταστάσεις λειτουργούν ικανοποιητικά και καλύπτουν, σε γενικές γραμμές, τις ανάγκες των ζώων.

Αντίθετα, σε μεγάλο αριθμό μονάδων, μικρής κατά κανόνα δυναμικότητας, οι σταβλικές εγκαταστάσεις δεν καλύπτουν ούτε τις βασικές ανάγκες των ζώων, με συνέπεια να προκαλούνται σοβαρά προβλήματα στην υγεία και τις αποδόσεις τους. Διαπιστώθηκε επίσης ότι οι μονάδες της κατηγορίας αυτής, δεν διαθέτουν σε μεγάλο ποσοστό, ούτε τις στοιχειώδεις εγκαταστάσεις συλλογής και αποθήκευσης των αποβλήτων, με αποτέλεσμα τη δημιουργία σοβαρών προβλημάτων, από απόψεως υγιεινής, τόσο για τις ίδιες τις μονάδες, όσο και για το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία γενικότερα (π.χ.

Δυτ. Αττική). Η αποδοτικότητα των μονάδων αυτών βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, πλην όμως αυτές επιβιώνουν, επειδή δεν έχουν σημαντικές χρηματοοικονομικές επιβαρύνσεις.

Ειδικότερα, από την έρευνα προέκυψαν τα παρακάτω στοιχεία, σχετικά με τις σταβλικές εγκαταστάσεις:

- ♦ Οι περισσότερες χοιροτροφικές μονάδες δημιουργήθηκαν την 20ετία 1970-1989 (ποσοστό 85.44% του συνόλου).
- ♦ Στη δεκαετία του 70 δημιουργήθηκαν οι περισσότερες μονάδες μεγάλης σχετικά δυναμικότητας (μέσο μέγεθος 194 χοιρομητέρες/μονάδα), με 75.915 θέσεις χοιρομητέρων συνολικά και ποσοστό 53,3% του συνόλου των θέσεων της συστηματικής ελληνικής χοιροτροφίας.
- ♦ Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας εκσυγχρονίστηκαν 141 εκμεταλλεύσεις (ποσοστό 15,3%) με 28.235 θέσεις χοιρομητέρων (ποσοστό 19,8%).

Αναλυτικότερα, τα στοιχεία που αφορούν την ηλικία και τον ρυθμό εκσυγχρονισμού των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων όλης της χώρας φαίνονται στους **Πίνακες 8 και 9**.

Εκεί διαπιστώνουμε ότι ένα μεγάλο μέρος των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων της χώρας είναι μεγάλης ηλικίας, με αποτέλεσμα να παρατηρείται ανεπάρκεια υποδομής, τεχνικού εξοπλισμού και έλλειψη συστημάτων βιολογικού καθαρισμού, καθώς και ελλιπής υγειονομική υποστήριξη (Παπαθεοδώρου και Παπαβασιλείου, 1995).

Σημειώνεται ότι η παλαιότερη μονάδα, που λειτουργεί από το 1939 στο Κιλκίς, είναι του Αντωνίου Ιωάννη.

Πίνακας 8. Ηλικία (παλαιότητα) χοιροτροφικών μονάδων συστηματικής μορφής

Χρονική περίοδος ίδρυσης	Εκμεταλλεύσεις		Δυναμικότητα (θέσεις χοιρομητέρων)	
	αριθμός	ποσοστό %	αριθμός	ποσοστό %
Μέχρι το 1969	71	7,75	12.960	9,12
1970-1979	392	42,80	75.915	53,43
1980-1989	394	43,01	45.665	32,14
1990-1993	59	6,44	7.555	5,31
Σύνολο	916	100	142.095	100

Πηγή: Παπαθεοδώρου και Παπαβασιλείου, 1995

Πίνακας 9. Ρυθμός εκσυγχρονισμού των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων συστηματικής μορφής

Χρονική περίοδος εκσυγχρονισμού	Αριθμός μονάδων	Ποσοστό %	Αριθμός χοιρομητέρων	Ποσοστό %	Μέση δυναμικότητα (χοιρομητέρες)
1983-1985	85	9,25	20.745	14,55	244
1986-1990	27	2,95	1.355	0,95	50
1991-1993	29	3,15	6.135	4,30	212
Σύνολο	141	15,35	28.235	19,80	-

Πηγή: Παπαθεοδώρου και Παπαβασιλείου, 1995

Με το πρόγραμμα μετεγκατάστασης κτηνοτροφικών μονάδων και κατασκευής εγκαταστάσεων επεξεργασίας αποβλήτων του Υπουργείου Γεωργίας, που εφαρμόστηκε στην 4ετία 1991-1995, για λόγους προστασίας της Δημόσιας Υγείας και του Περιβάλλοντος, μετεγκαταστάθηκαν 47 χοιροτροφικές μονάδες με 4.850 θέσεις χοιρομητέρων συνολικά.

Η πληρότητα των μονάδων αυξομειώνεται ανάλογα με την κατάσταση της

αγοράς. Σε περιόδους που οι τιμές του χοιρινού κρέατος είναι υψηλές, το ποσοστό πληρότητας είναι επίσης υψηλό και αντίστροφα. Από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν προέκυψε ότι κατά την περίοδο που έγινε η έρευνα (5/93-2/94), το μέσο ποσοστό πληρότητας των μονάδων σε όλη τη χώρα ήταν 88,74%. Στους πίνακες του μητρώου των εκμεταλλεύσεων, και σε ορισμένες περιπτώσεις η πραγματική δυναμικότητα εμφανίζεται μεγαλύτερη της ονομαστικής είτε επειδή έγινε σύγχυση μεταξύ της ονομαστικής δυναμικότητας και της δυναμικότητας που αναφέρεται στην άδεια λειτουργίας της μονάδας, είτε διότι έχουν καταγραφεί ως χοιρομητέρες αναπαραγωγής και οι νεαρές χοιρομητέρες αντικατάστασης.

4.3. ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Ο βασικός εξοπλισμός των χοιροτροφικών μονάδων περιλαμβάνει:

- 1) Συστήματα παρασκευής και διανομής τροφής
- 2) Συστήματα ελέγχου και ρύθμισης του περιβάλλοντος
- 3) Κελιά τοκετού, ανάπτυξης κ.λπ.

Γενική διαπίστωση είναι ότι στις μονάδες μικρής δυναμικότητας (20-49 χοιρομητέρες) ο εξοπλισμός περιορίζεται συνήθως στις αναγκαίες ταίστρες και ποτίστρες.

Στις μεγαλύτερης δυναμικότητας μονάδες υπάρχουν, κατά κανόνα, μεταλλικά κελιά τοκετών και ανάπτυξης (χοιριδίων) και συστήματα αυτόματης τροφοδοσίας των ζώων. Συστήματα ελέγχου και ρύθμισης των συνθηκών περιβάλλοντος υπάρχουν σε μικρό αριθμό μονάδων μεσαίου και μεγάλου μεγέθους.

Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι, σε πολλές περιπτώσεις, τα υπάρχοντα συστήματα θέρμανσης – εξαερισμού, δεν είναι ολοκληρωμένα, δε λειτουργούν αποτελεσματικά και δεν καλύπτουν συνήθως τις ανάγκες των χώρων που εξυπηρετούν με αποτέλεσμα να προκαλούνται προβλήματα υγείας στα ζώα, με ανάλογες επιπτώσεις στις αποδόσεις τους. (Παπαθεοδώρου και Παπαβασιλείου, 1995)

Τέλος, σε ό,τι αφορά την παρασκευή των μιγμάτων για τη διατροφή των ζώων, διαπιστώθηκε ότι το μεγαλύτερο μέρος των χοιροτροφικών μονάδων,

δυναμικότητας άνω των 50 χοιρομητέρων, διαθέτουν τουλάχιστον ένα σφυρόμυλο και μια χαρμανιέρα. Οι μεγάλης δυναμικότητας μονάδες διαθέτουν κατά κανόνα ολοκληρωμένα συγκροτήματα παρασκευής μιγμάτων με διαφορετικό επίπεδο αυτοματισμού, ανάλογα με το μέγεθος της μονάδας.

Τα χρησιμοποιούμενα μίγματα προωθούνται για κατανάλωση στα ζώα μέσω συστημάτων διανομής σε αλευρώση συνήθως μορφή και μόνο 16 μονάδες διαθέτουν αυτόματα, σύγχρονα συστήματα υγρής διατροφής, ηλεκτρονικά ελεγχόμενα.

4.4. ΛΟΙΠΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Σε ότι αφορά τις λοιπές (πλην σταβλικών) εγκαταστάσεις των μονάδων και συγκεκριμένα:

- α) Σφαγεία**
- β) Τεμαχιστήρια-Τυποποιητήρια κρέατος**
- γ) Αλλαντοποιεία**
- δ) Εργαστήρια τεχνητής σπερματέγχυσης**
- ε) Συγκροτήματα επεξεργασίας αποβλήτων**

Συγκεντρώθηκαν στοιχεία από **683** μονάδες που ανήκουν σε **35** νομούς. Από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν προέκυψαν τα εξής:

Σφαγεία: Λειτουργούν 32 σφαγεία (ποσοστό 5% περίπου) σε μονάδες μεγάλης κατά κανόνα δυναμικότητας, όπου σφάζονται, πλην των ζώων της ίδιας της μονάδας, και ζώα άλλων μικρότερων γειτονικών μονάδων.

Τεμαχιστήρια-Τυποποιητήρια: Από τις 32 μονάδες που διαθέτουν ιδιόκτητα σφαγεία, μόνο 10 (ποσοστό 1,5%) διαθέτουν και μονάδες τεμαχισμού και τυποποίησης χοιρινού κρέατος.

Αλλαντοποιεία: Πλήρης καθετοποίηση υπάρχει μόνο σε 6 μονάδες (ποσοστό 0,9%) που διαθέτουν και τμήμα παρασκευής αλλαντικών.

Εργαστήρια τεχνητής σπερματέγχυσης: Τα τελευταία χρόνια (μετά το 1990) άρχισε να επεκτείνεται η τεχνητή σπερματέγχυση. Καταγράφηκαν 32 μονάδες παραγωγής σπέρματος (ποσοστό 3,2%) που καλύπτουν, εκτός των ιδίων αναγκών, και ανάγκες μονάδων, μικρότερης δυναμικότητας.

Επεξεργασία αποβλήτων: Στο σύνολο των 683 μονάδων μόνο 120 (ποσοστό 17,5%) διαθέτουν ολοκληρωμένα συστήματα συλλογής-επεξεργασίας και διάθεσης των αποβλήτων, με βάση την αερόβια ή αναερόβια επεξεργασία. Οι μονάδες αυτές είναι συνήθως μεγάλης δυναμικότητας και πρόσφατης κατασκευής. Πολλές μονάδες διαθέτουν υποτυπώδεις εγκαταστάσεις (απλούς βόθρους) όπου γίνεται μόνο αποθήκευση των αποβλήτων, για ένα μικρό χρονικό διάστημα και στη συνέχεια διάθεσή τους σε διάφορους αποδέκτες (έδαφος, ποτάμια, κανάλια, κ.λπ.) κατά παράβαση της ισχύουσας νομοθεσίας.

Πολλές από τις μονάδες αποφεύγουν να λειτουργούν τις εγκαταστάσεις επεξεργασίας των αποβλήτων, ιδιαίτερα όπου εφαρμόζεται η αερόβια επεξεργασία, για εξοικονόμηση ενέργειας.

Προφανής ήταν η έλλειψη στοιχειώδους ελέγχου από τις αρμόδιες υπηρεσίες, τόσο για την ύπαρξη τέτοιων εγκαταστάσεων, όσο και για την αποτελεσματική λειτουργία τους. Το πρόβλημα της διαχείρισης των αποβλήτων παραμένει ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα των χοιροτροφικών μονάδων της χώρας και πρέπει να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικότερα (Παπαθεοδώρου και Παπαβασιλείου, 1995).

4.5. ΓΕΝΕΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Από την έρευνα, αλλά και από άλλα στοιχεία, διαπιστώθηκε ότι το υπάρχον γενετικό υλικό δεν είναι το πλέον κατάλληλο. Στη χώρα μας υπάρχουν τρεις χοιροτροφικές μονάδες, όπου εκτρέφονται καθαρόαιμα ζώα αναπαραγωγής, με συνολική δυναμικότητα 465 χοιρομητέρες και 35 κάπρους. Από τα ζώα αυτά, 370 και 30 αντίστοιχα είναι των φύλων Landrace και Large White, σειράς χοιρομητέρων.

Οι μονάδες αυτές έχουν ενταχθεί στο πρόγραμμα ελέγχου ποσοτικής και ποιοτικής απόδοσης χοίρων του Υπ. Γεωργίας. Ωστόσο, το πρόγραμμα εφαρμόζεται επίσημα, σε συνεργασία με το Γεωργικό Πανεπιστήμιο της Αθήνας, μόνο σε μια μονάδα (Δ. Μητσόπουλου), στα πλαίσια ερευνητικού προγράμματος.

Το πρόγραμμα γενετικής βελτίωσης χοίρων και ο έλεγχος της διακίνησης του γενετικού υλικού λόγω έλλειψης σχετικής υποδομής, δεν άρχισε να εφαρμόζεται ακόμη στη χώρα μας. Υπάρχουν επίσης 12 εκμεταλλεύσεις που

λειτουργούν ως πολλαπλασιαστικές και στις οποίες εκτρέφονται περίπου 2600 χοιρομητέρες και 147 κάπροι, με σκοπό την παραγωγή υβριδικών χοίρων αναπαραγωγής. Το γενετικό υλικό των εκτροφών αυτών είναι ανεξέλεγκτης εισαγωγής και διαφορετικών παραγωγικών κατευθύνσεων.

Οι πολλαπλασιαστικές αυτές εκτροφές δεν λειτουργούν επίσημα, επειδή δεν έχουν αναγνωριστεί ως μονάδες παραγωγής υβριδικών χοίρων αναπαραγωγής, σύμφωνα με τις αποφάσεις της Ε.Ε. Σε 98 εμπορικές μονάδες λειτουργούν εντός των εμπορικών εκτροφών πυρήνες πολλαπλασιασμού, με συνολικό αριθμό 2.080 χοιρομητέρων και 133 κάπρων και σκοπό την παραγωγή υβριδικών και κυρίως χοιρομητέρων αντικατάστασης, για την κάλυψη των αναγκών των ίδιων των εμπορικών εκτροφών.

Η ύπαρξη των πυρήνων αυτών αποτελεί αξιόλογη δραστηριότητα στην προσπάθεια αναβάθμισης του γενετικού υλικού, εφόσον βέβαια τα καθαρόαιμα ζώα αναπαραγωγής (αρσενικά και θηλυκά) που προμηθεύονται οι μονάδες αυτές προέρχονται από επίσημα αναγνωρισμένους φορείς ή από μονάδες επιλογής εθνικών προγραμμάτων γενετικής βελτίωσης χοίρων.

Από τα στοιχεία της έρευνας, σε ό,τι αφορά το γενετικό υλικό των εμπορικών εκτροφών χοίρων της χώρας, προκύπτει ότι:

- Το 40% περίπου των χοιρομητέρων είναι προϊόντα διασταύρωσης των φυλών Landrace και Large White, ενώ το υπόλοιπο 60% είναι προϊόν φαινοτυπικής επιλογής, μεταξύ των παχυνόμενων χοίρων, που περιέχουν αίμα κρεοπαραγωγικών φυλών και, ως εκ τούτου, μάλλον θεωρούνται ακατάλληλες για αναπαραγωγή.
- Οι κάπροι είναι κατά κανόνα υβριδικοί, προϊόντα διασταύρωσης κυρίως κρεοπαραγωγικών φυλών (Pietrain, Belgian Landrace, Duroc, Hampshire, Large White και Landrace), από τους οποίους ποσοστό 25% περίπου προέρχονται από τα παχυντήρια και είναι μάλλον ακατάλληλοι για αναπαραγωγή. Μικρό μόνο ποσοστό (<10%) των κάπρων είναι καθαρόαιμοι κρεοπαραγωγικών φυλών.
- Τεχνητή γονιμοποίηση εφαρμόζεται σε πολύ μικρό ποσοστό, ενώ ο αριθμός των διατηρούμενων στις μονάδες κάπρων, για φυσική οχεία, είναι μεγάλος σε σχέση με τον αριθμό των χοιρομητέρων που

εξυπηρετούν (1:15-16). Το γεγονός αυτό αποδεικνύει την κακή διαχείριση και αξιοποίηση του γενετικού υλικού.

Από τα στοιχεία δείγματος 63 εκτροφών, προέκυψε ότι το μέσο ετήσιο ποσοστό αντικατάστασης είναι 33,72% για τις χοιρομητέρες και 43% για τους κάπρους. Με βάση το στοιχείο αυτό εκτιμάται ότι οι ετήσιες ανάγκες της συστηματικής χοιροτροφίας σε νεαρές χοιρομητέρες και κάπρους αντικατάστασης ανέρχονται αντίστοιχα σε 42.500 και 3.200 ζώα περίπου.

4.6. ΖΩΟΤΕΧΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η αποδοτικότητα της χοιροτροφίας εκφράζεται με βάση:

- ο Τον αριθμό των απογαλακτισμένων χοιριδίων ανά χοιρομητέρα και έτος
- ο Την παχυντική ικανότητα των αναπτυσσόμενων χοίρων
- ο Το ποσοστό των πλούσιων σε κρέας τεμαχίων του σφάγιου των παχυνθέντων χοίρων.

Από τα στοιχεία 53 χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων (15 της παρούσας έρευνας που εκτιμήθηκε ότι τηρούν αξιόπιστα στοιχεία και 38 μονάδων άλλων ερευνητικών εργασιών προηγούμενων ετών), προέκυψαν τα εξής ζωοτεχνικά στοιχεία:

α) Αριθμός γεννηθέντων χοιριδίων (μέγεθος τοκετοομάδας): 10,46 ανά τοκετό

β) Αριθμός ζώντων χοιριδίων μετά τον τοκετό: 9,51 ανά τοκετό

γ) Αριθμός παχυνθέντων χοίρων: 7, 82 ανά τοκετό

δ) Απώλειες χοιριδίων: 17,75% (5-35%)

ε) Μέσος αριθμός τοκετών: 2,04 ανά χοιρομητέρα και έτος

στ) Μέσος χρόνος απόκτησης ζώντος βάρους (ZB) 90 χλγ.: 168,5 μέρες

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι η μέση παραγωγή ανά χοιρομητέρα ανά έτος είναι: 15,95 χοίροι πάχυνσης ή 984 χλγ. Κρέατος, έναντι 1.180 χλγ. περίπου που είναι ο μέσος όρος της Ε.Ε.

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία διαπιστώνεται ότι η μέση αποδοτικότητα των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων στη χώρα μας υστερεί σημαντικά, έναντι

των άλλων προηγμένων χωρών αλλά και του μέσου όρου της Ε.Ε. και τα περιθώρια βελτίωσής της είναι μεγάλα.

4.7. ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Η σύνθεση των μιγμάτων που χρησιμοποιούνται στη διατροφή των χοίρων γίνεται σε μεγάλο ποσοστό εμπειρικά. Τα χορηγούμενα στα ζώα μίγματα δεν είναι πάντα ισόρροπα και κατά κανόνα υπερκαλύπτουν τις απαιτήσεις των ζώων σε θρεπτικά στοιχεία, με αποτέλεσμα το κόστος διατροφής να επιβαρύνεται σημαντικά. Η παρασκευή των μιγμάτων διατροφής που, στο μεγαλύτερο ποσοστό, γίνεται σε ιδιόκτητα παρασκευαστήρια, δεν παρουσιάζει κάποια δυναμική, έτσι ώστε να αξιοποιούνται κάθε φορά οι ζωτροφές (πρώτες ύλες) με τις χαμηλότερες στην αγορά και να μειώνεται το κόστος διατροφής.

Η συμμετοχή των κυριότερων ζωτροφών στα μίγματα διατροφής είναι κατά μέσο όρο η εξής:

- 52,0% δημητριακοί καρποί
- 18,0% πίτουρα, βήττες κ.λπ.
- 17,5% σογιάλευρο
- 2,8% κρεατάλευρα-ιχθυάλευρα
- 0,9% γάλα άπαχο και πλήρες
- 1,3% λίπη φυτικά ή ζωικά
- 14,5% ζύμες και ισορροπιστές ανόργ. αλάτων και βιταμινών
- 3,0% διάφορες άλλες τροφές

Η χρησιμοποίηση υποπροϊόντων γεωργικών βιομηχανιών (π.χ. ηλιάλευρο) είναι μηδαμινή. Κατά το 1993 από δειγματοληπτική έρευνα διαπιστώθηκε ότι το κόστος διατροφής ήταν 219,80δρχ. ανά χλγ. ΖΒ και αντιπροσώπευε το 70% του συνολικού κόστους παραγωγής του χοιρινού κρέατος, ποσοστό που θεωρείται αρκετά υψηλό. Διαπιστώθηκε επίσης σημαντική απώλεια ζωτροφών, λόγω κακής λειτουργίας των συστημάτων παρασκευής και διανομής των μιγμάτων διατροφής.

4.8. ΧΡΗΣΙΜΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα κυριότερα συμπεράσματα από την έρευνα συνοψίζονται στα εξής:

- ✓ Η κατανομή των μονάδων σε όλη τη χώρα είναι σχεδόν κανονική. Σε λίγες μόνο περιοχές και για ειδικούς λόγους (π.χ. νησιά Αιγαίου, Ευρυτανία, κ.λπ.) δεν υπάρχουν συστηματικές χοιροτροφικές μονάδες.
- ✓ Το μεγαλύτερο ποσοστό των μονάδων (58%) είναι μικρού μεγέθους (20-99 χοιρομητέρες) και στις μονάδες αυτές εκτρέφεται το 21% του συνολικού αριθμού χοιρομητέρων.
- ✓ Η πληρότητα των μονάδων εξαρτάται άμεσα από τις συνθήκες της αγοράς. Το 1993 η πληρότητα ήταν 89%.
- ✓ Οι εγκαταστάσεις των μονάδων είναι σε ποσοστό 57%, ηλικίας 15 ετών και άνω και ο ρυθμός εκσυγχρονισμού τους πολύ χαμηλός (στη δεκαετία 1983-93 εκσυγχρονίστηκε μόνο το 15%).
- ✓ Μεγάλο ποσοστό του υπάρχοντος γενετικού υλικού, 60% των χοιρομητέρων και 25% των κάπρων, είναι ζώα μάλλον ακατάλληλα για αναπαραγωγή.
- ✓ Το υπάρχον γενετικό υλικό δεν επαρκεί να καλύψει τις ανάγκες και δεν γίνεται σωστή διαχείριση και αξιοποίησή του.
- ✓ Η παραγωγικότητα της χοιροτροφίας είναι σχετικά χαμηλή και βρίσκεται στο 83,2% περίπου του μέσου όρου της Ε.Ε. των 12.
- ✓ Μόνο το 17,5% των μονάδων διαθέτουν ολοκληρωμένα συστήματα συλλογής-επεξεργασίας και διάθεσης των αποβλήτων.
- ✓ Το ποσοστό καθετοποίησης των εκμεταλλεύσεων είναι πάρα πολύ χαμηλό.
- ✓ Με δεδομένο τον έντονο ανταγωνισμό που δέχεται ο κλάδος, κάθε προσπάθεια ανασυγκρότησης πρέπει να στοχεύει στη βελτίωση της παραγωγικότητας των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων που, σε ό,τι αφορά την παρούσα έρευνα, εστιάζεται κυρίως στη βελτίωση του γενετικού υλικού και τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων.

5. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ – ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ 2000-2006»

5.1. ΓΕΝΙΚΑ

Σύμφωνα με μελέτες των υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας κατά το έτος 2000 σχετικά με την διέξοδο στην αγορά των κύριων κτηνοτροφικών προϊόντων, προκύπτει ότι για τη πλειονότητα των εν λόγω προϊόντων υπάρχει κανονική διέξοδος διάθεσής τους. Επίσης ότι η κτηνοτροφία, για να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά της, θα πρέπει να συνεχίσει να βελτιώνει τις διαρθρώσεις της και παράλληλα να προσαρμοσθεί στις νέες πραγματικότητες και αλλαγές που αφορούν την εξέλιξη των αγορών. Δηλαδή με τη ζήτηση και τις προτιμήσεις των καταναλωτών στα εγχώρια παραγόμενα προϊόντα καθώς και την προβλεπόμενη από την κοινοτική νομοθεσία ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με την καταγωγή των προϊόντων, την επόμενη διεύρυνση της Ε.Ε. την προστασία του περιβάλλοντος και τη διατήρηση του φυσικού χώρου. Έτσι αποφάσισε ότι οι επενδύσεις σε κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις για να αποτελέσουν αντικείμενο ενίσχυσης, στα πλαίσια του **Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000-2006» (ΕΠΑΑ-ΑΥ 2000-2006)**, καθώς και των καθεστώτων ενισχύσεων του κοινοτικού πλαισίου στήριξης 2000-2006 θα πρέπει να πληρούν κάποιες προϋποθέσεις έτσι ώστε να χαρακτηριστούν ενισχυόμενες- επιλέξιμες επενδύσεις.

5.2 ΕΝΙΣΧΥΟΜΕΝΕΣ – ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Επιλέξιμες είναι οι επενδύσεις που αποβλέπουν στην ποιοτική βελτίωση των προϊόντων, την αναβάθμιση των συνθηκών παραγωγής, την προστασία του περιβάλλοντος, την διασφάλιση της υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων, καθώς και τη μετατροπή της υφιστάμενης παραγωγής προς προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Ως τέτοιες επενδύσεις θεωρούνται εκείνες που αφορούν:

- Την παραγωγή πιστοποιημένων προϊόντων βάση αναγνωρισμένων προδιαγραφών ή προτύπων,
- Τις υπαίθριες εκτροφές χοίρων, με προτεραιότητα στις διαθέτουσες βοσκούμενες εκτάσεις και κινητά στέγαστρα,
- Επενδύσεις που επιδιώκουν την βελτίωση των συνθηκών παραγωγής, υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων, με την προσαρμογή τους σε αντίστοιχα κριτήρια που θεσπίστηκαν πρόσφατα που είναι πέραν των ελαχίστων, ανάλογα με την ημερομηνία κατασκευής τους (χρονολογία έκδοσης άδειας ίδρυσης) καθώς και
- Λοιπές επενδύσεις που από το σχέδιο βελτίωσης αποδεικνύεται ότι αποβλέπουν στην ποιοτική βελτίωση των προϊόντων, την αναβάθμιση των συνθηκών παραγωγής, την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και τη μετατροπή της υφιστάμενης παραγωγής προς προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας όπως επενδύσεις στη μεταποίηση, τυποποίηση-εμπορία (Υπουργείο Γεωργίας, 2002).

Για την καλύτερη κατανόηση του όρου «Επιλέξιμες δαπάνες» ορίζεται συμπληρωματικά ότι οι επενδύσεις που μπορούν να ενισχυθούν στα πλαίσια ενός σχεδίου βελτίωσης για την βελτίωση της κατάστασης της εκμετάλλευσης (ειδικός στόχος-στρατηγικός στόχος) δύνανται να ομαδοποιηθούν στις ακόλουθες κατηγορίες:

- ✚ Γεωργικά κτίσματα,
- ✚ Μηχανολογικός και λοιπός εξοπλισμός,
- ✚ Αγορά ζωικού κεφαλαίου,
- ✚ Έγχειρες βελτιώσεις,
- ✚ Εγκατάσταση πολυετών φυτειών,
- ✚ Διαφοροποίηση της παραγωγής της εκμετάλλευσης,
- ✚ Βελτίωσης του περιβάλλοντος, της υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων,
- ✚ Τεχνική Στήριξη.

Στα πλαίσια αυτά ενισχύονται οι επενδύσεις στη χοιροτροφία εφόσον δεν οδηγούν σε αύξηση πάνω από το εθνικό επίπεδο του συνολικού αριθμού

χοιρομητέρων που ορίζεται ως ο συνολικός αριθμός χοιρομητέρων της χώρας του έτους 1999 προσαυξημένος κατά 10%. Αυτή η παράμετρος είναι σε συνάρτηση με μελέτη του τμήματος Χοιροτροφίας του Υπουργείου Γεωργίας η οποία έδειξε ότι υπάρχει διέξοδος στην αγορά για την αυξημένη ποσότητα παραγωγής χοιρινού κρέατος που θα προκύψει.

Σύμφωνα με όλα τα παραπάνω αποφασίζεται ότι οι χοιροτροφικές μονάδες ενισχύονται για ίδρυση ή επέκταση μέχρι του ορίου των 150 συνολικά θέσεων χοιρομητέρων, ή αύξηση των θέσεων μέχρι 25% της υπάρχουσας δυναμικότητας και μέχρι του ορίου των 50 επιπλέον θέσεων χοιρομητέρων.

Επιπλέον για την αγορά του ζωικού κεφαλαίου που στοχεύει στην βελτίωση των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων οι ενισχύσεις για τις δαπάνες αγοράς των ζώων είναι επιλέξιμες εφόσον τα ζώα συνοδεύονται με γενεαλογικά πιστοποιητικά ή με βεβαίωση ότι τα εν λόγω ζώα είναι εγγεγραμμένα ,σε ισοδύναμα των γενεαλογικών βιβλίων. Η δαπάνη για αγορά ζωικού κεφαλαίου, μετά την εκδήλωση ασθενειών ή μετά από απώλεια λόγω θεομηνιών, είναι επιλέξιμη εφόσον τα αγοραζόμενα ζώα πληρούν τον παραπάνω όρο και εφόσον πρόκειται για αγορά ζώων ανώτερης γενεαλογικής αξίας σε σχέση με τα σφαγέντα ή απωλεσθέντα. Στην περίπτωση που ο παραγωγός έχει αποζημιωθεί από προγράμματα της Γενικής Διεύθυνσης Κτηνιατρικής ή από άλλα προγράμματα για τη σφαγή ή την απώλεια, επιλέξιμη είναι η διαφορά μεταξύ δαπάνης αγορά του ζώου και της αποζημίωσης που έχει λάβει.

5.3. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ

Οι προϋποθέσεις αφορούν στην υφιστάμενη κατάσταση της γεωργικής εκμετάλλευσης και θα πρέπει η ύπαρξή τους να τεκμηριώνεται στο σχέδιο βελτίωσης. Τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία, όπως π.χ. τίτλοι νόμιμης κατοχής και αξιοποίησης, αποδεικτικά τήρησης των ελαχίστων κριτηρίων περιβάλλοντος κ.λ.π. θα προσκομίζονται στο στάδιο της αποδοχής του πορίσματος της Γνωμοδοτικής Επιτροπής (στάδιο έγκρισης).

Κάποιο φυσικό πρόσωπο μπορεί να κριθεί δικαιούχος του καθεστώτος ενίσχυσης εφόσον πληρεί τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- Είναι ενήλικος και δεν έχει συμπληρώσει το 65^ο έτος της ηλικίας του
- Είναι γεωργός
- Διαθέτει αρκετή επαγγελματική ικανότητα, με εξαίρεση τους Νέους Γεωργούς, οι οποίοι δύνανται να την αποκτήσουν σε τρία έτη από την ημερομηνία της πρώτης τους εγκατάστασης.

Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις, στις οποίες **δεν τεκμηριώνεται μέσα από το Σ.Β** ότι στην υφιστάμενη κατάσταση κατέχουν ένα από τα επίπεδα οικονομικής βιωσιμότητας, που θα αναλυθούν παρακάτω, και ότι πληρούν τα ελάχιστα κριτήρια περιβάλλοντος, υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων, δεν ενισχύονται. Δεν ενισχύονται επίσης, σχέδια βελτίωσης για τα οποία, δεν έχουν προσκομισθεί τα απαραίτητα δικαιολογητικά που τεκμηριώνουν τις προϋποθέσεις και την επίτευξη των στόχων (υπολογιστικοί πίνακες/ τεχνικοοικονομική μελέτη) ή οι παράμετροι (δείκτες κ.λ.π.) που χρησιμοποιούν δεν είναι πραγματικοί

5.3.1. ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Οι προϋποθέσεις αυτές είναι:

1. **Η δυνατότητα συνέχισης λειτουργίας της πτηνοκτηνοτροφικής μονάδας σε συγκεκριμένη θέση.**

Η προϋπόθεση αυτή αφορά όλες τις εκμεταλλεύσεις, που εκτρέφουν ζώα και θα πρέπει να αποδεικνύεται για όλα τα πρόσωπα, ότι υφίσταται στο στάδιο της έγκρισης του Σχεδίου Βελτίωσης, με τα παραστατικά. (Σημειώνεται ότι οι δαπάνες για την επίτευξη των εν λόγω προϋποθέσεων δεν είναι επιλέξιμες για ενίσχυση, με εξαίρεση τους νέους γεωργούς, εφόσον κατά την έγκριση του σχεδίου βελτίωσής τους δεν έχουν συμπληρώσει Ζετία από την ημερομηνία πρώτης τους εγκατάστασης).

2. Η εφαρμογή των Κωδίκων Ορθής Γεωργικής Πρακτικής.

Όλες οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις ανεξαρτήτως κατεύθυνσης παραγωγής, επενδύσεων και προσώπου θα πρέπει να τηρούν τους ΚΟΓΠ, όπως ισχύουν κάθε φορά. Η τήρηση των ΚΟΓΠ θα πρέπει να αρχίσει υποχρεωτικά από την έγκριση του Σχεδίου Βελτίωσης. Αυτό σημαίνει ότι η μη τήρησή τους πριν από την έγκριση του Σ.Β. δεν μπορεί να αποτελέσει λόγο απόρριψής του.

5.3.2. ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΚΑΛΗΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Τα παραστατικά πιστοποίησης θα πρέπει να προσκομίζονται στο στάδιο της οριστικής έγκρισης. Σημειώνεται ότι, σε υφιστάμενες μονάδες δεν ενισχύονται οι δαπάνες για την επίτευξη των ελαχίστων προϋποθέσεων, με εξαίρεση τους νέους γεωργούς εφόσον δεν έχουν συμπληρώσει Ζετία από την ημερομηνία της πρώτης εγκατάστασης.

Όσο αφορά τις ελάχιστες προϋποθέσεις υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων ανάλογα με τη χρονολογία κατασκευής της μονάδας, όπως αυτές θα αναλυθούν στη συνέχεια, θα πρέπει να πιστοποιούνται για κάθε περίπτωση με βεβαίωση της Νομαρχιακής Διεύθυνσης Αγροτικής Ανάπτυξης ή της Κτηνιατρικής Υπηρεσίας. Στην εν λόγω βεβαίωση θα βεβαιώνεται ότι « η μονάδα πληρή τις ελάχιστες υποχρεωτικές προδιαγραφές σύμφωνα με το παράρτημα της παρούσας».

Επενδύσεις που επιδιώκουν στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων, με την προσαρμογή τους σε αντίστοιχα κριτήρια που θεσπίστηκαν πρόσφατα στα πλαίσια κοινοτικών κανονισμών που είναι πέραν των ελαχίστων, καθώς και την οικονομία ύδατος θα αναλυθούν στη συνέχεια.

5.3.3. ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ-ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΥΠΑΙΘΡΙΑΣ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΧΟΙΡΩΝ

5.3.3.1. ΧΩΡΟΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ – ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΕΚΤΑΣΗ

A. Έδαφος: Ελαφρά αμμώδες, αμμοαργιλλώδες ή αμμοπηλώδες

B. Απαιτούμενη έκταση.

B1. Εντός των κτιριακών ή άλλων κατασκευών (καθαρό εμβαδόν):

-Ξηρά περίοδος: Απαιτείται ελεύθερος χώρος **1,30** τετρ. μέτρων ανά χοιρομητέρα.

-Περίοδος εγκυμοσύνης - τοκετού – θηλασμού –απογαλακτισμού: Απαιτείται χώρος **5,00** τετρ.μέτρων ανά χοιρομητέρα.

-Περίοδος ανάπτυξης χοιριδίων: **0,50** τετρ.μέτρα ανά χοιρίδιο.

-Περίοδος πάχυνσης χοιριδίων: Απαιτούνται **1,30** τετρ.μέτρα ανά χοιρίδιο.

B2. Ύπαιθρο (χώροι άσκησης, χωρίς τους βοσκοτόπους)

-Ξηρά περίοδος: Απαιτείται ελεύθερος χώρος **5,20** τετρ. μέτρων ανά χοιρομητέρα.

-Περίοδος εγκυμοσύνης - τοκετού – θηλασμού –απογαλακτισμού: Απαιτείται χώρος **20,00** τετρ.μέτρων ανά χοιρομητέρα.

-Περίοδος ανάπτυξης χοιριδίων: **2,00** τετρ. μέτρα ανά χοιρίδιο.

-Περίοδος πάχυνσης χοιριδίων: Απαιτούνται **5,20** τετρ. μέτρα ανά χοιρίδιο.

Στην περίπτωση των κάπρων αναπαραγωγής απαιτούνται αντίστοιχα **6,00** τετρ. μέτρα καθαρού εμβαδού εντός των κτιριακών ή άλλων εγκαταστάσεων και **8,00** τετρ. μέτρα υπαίθριου χώρου (Υπουργείο Γεωργίας, 2002).

5.3.3.2. ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΕΚΤΡΟΦΗΣ

Εφόσον η εκμετάλλευση πρόκειται να εγκατασταθεί σε ζώνη χαρακτηριζόμενη ως «ευπρόσβλητη» σύμφωνα με την οδηγία 91/676, θα πρέπει η πυκνότητα των ζώων ανά εκτάριο να μην υπερβαίνει τα παρακάτω όρια:

- ❖ Χοιρομητέρες μέχρι **6,5** ανά εκτάριο,
- ❖ Χοιρίδια αναπτυσσόμενα μέχρι **74** ανά εκτάριο,
- ❖ Χοιρίδια παχυνόμενα μέχρι **14** ανά εκτάριο,
- ❖ Άλλοι χοίροι μέχρι **14** ανά εκτάριο

5.4. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ – ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΤΑΒΛΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Η κατασκευή σταυλικών εγκαταστάσεων μπορεί να πραγματοποιηθεί:

- Σε ιδιόκτητες εκτάσεις καθώς και
- Σε μισθωμένες εκτάσεις ελάχιστης διάρκειας:
10 ετών εφόσον η εγκατάσταση έχει τον τύπο θερμοκηπίου και 20 ετών σε κάθε άλλη περίπτωση με εξαίρεση την περίπτωση που ο υποψήφιος επενδυτής είναι διάδοχος πρόωρης συνταξιοδότησης και η επένδυση προβλέπεται να πραγματοποιηθεί σε παραχωρηθείσα έκταση από τον ηλικιωμένο που δύναται να είναι διάρκειας 15 ετών.
- Σε παραχωρημένες για το σκοπό αυτό δημόσιες εκτάσεις ή δημόσιες εκτάσεις για τη δημιουργία κτηνοτροφικών πάρκων.

Οι δαπάνες που δύνανται να ενισχυθούν είναι:

- I. Δαπάνες για έργα υποδομής και περιβάλλοντος χώρου στις οποίες περιλαμβάνονται ισοπεδώσεις, διαμορφώσεις, συνδέσεις με δίκτυα κοινής ωφέλειας, περιφράξεις, φωτισμός κλπ.
- II. Δαπάνες κτιριακών εγκαταστάσεων στις οποίες περιλαμβάνονται δαπάνες οικοδομικών εργασιών, υδραυλικών εργασιών, ηλεκτρομηχανολογικών εργασιών, αερισμού κλπ
- III. Δαπάνες προμήθειας μηχανολογικού (αναλόγου της μονάδας) και λοιπού εξοπλισμού παραγωγής, στις οποίες περιλαμβάνονται οι δαπάνες για τη μεταφορά και εγκατάστασή του.
- IV. Μελέτες – υπηρεσίες υποστήριξης, όπως μελέτη έκδοσης οικοδομικής άδειας, δαπάνες επιβλέψεων – επιμετρήσεων κλπ.

Για να ενισχυθούν οι ανωτέρω δαπάνες, θα πρέπει πέραν των γενικών προϋποθέσεων να συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Η κατασκευή θα πρέπει να είναι οικονομική και ανάλογη της δυναμικότητας της μονάδας και σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να εμφανίζει χαρακτηριστικά που δημιουργούν προϋποθέσεις επέκτασης ή αλλαγής της χρήσης της, ενώ παράλληλα θα πρέπει να ικανοποιεί τουλάχιστον τα ελάχιστα κριτήρια περιβάλλοντος, υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων.

- Ο εξοπλισμός (μηχανολογικός και λοιπός) που είναι απαραίτητος για την κανονική λειτουργία της εγκατάστασης θα πρέπει να είναι καινούργιος, ανάλογος της δυναμικότητας της μονάδας και να συνδέεται άμεσα με την παραγωγική διαδικασία ή την βελτίωση του περιβάλλοντος.
- Να τηρούνται οι διατάξεις της Εθνικής νομοθεσίας (πχ. Οικοδομική άδεια) (Υπουργείο Γεωργίας, 2003).

5.5. ΕΠΙΠΕΔΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

Τα επίπεδα οικονομικής βιωσιμότητας αφορούν μόνο γεωργικές εκμεταλλεύσεις φυσικών προσώπων. Για διευκόλυνση γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 10. Επίπεδα Οικονομικής Βιωσιμότητας

Επίπεδο Οικονομικής Βιωσιμότητας	Παράμετροι που το χαρακτηρίζουν		
	Χρησιμοποιούμενες ΜΑΕ Οικογενειακής Εργασίας	ΟΓΕ ανά ΜΑΕ Οικογενειακής Εργασίας	Συμμετοχή των Άμεσων Ενισχύσεων και Εξισωτικής στο ΟΓΕ
Βιώσιμη Ανταγωνιστική	1 και άνω	11.740 και άνω	Μέχρι 20%
Βιώσιμη μη Ανταγωνιστική	1 και άνω	11.740 και άνω	Μεγαλύτερο του 20%
Εν Δυνάμει Βιώσιμη	1 και άνω	5.870-11.739	Ανεξάρτητη
	0,5-0,99	11.740 και άνω	Ανεξάρτητη
Φθίνουσα με Ενδείξεις Οικονομικής Βιωσιμότητας	0,5-0,99	5.870-11.739	Ανεξάρτητη
	1 και άνω	1-5.869	Ανεξάρτητη
	0,1-0,49	11.740 και άνω	Ανεξάρτητη
Μικρή	Δεν περιλαμβάνονται σε καμία των ανωτέρω περιπτώσεων		Ανεξάρτητη
Μη Βιώσιμη	Ανεξάρτητα	Ανεξάρτητα	Οικονομικός κίνδυνος. Δεν μπορεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, 2003

5.6. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ.

Ειδικός Στόχος 1: Μείωση του Κόστους Παραγωγής

Στα πλαίσια του ειδικού αυτού στόχου θα πρέπει να καταδεικνύεται μέσα από τους ειδικούς υπολογισμούς του σχεδίου βελτίωσης τεχνικοοικονομικής μελέτης ότι οι επενδύσεις συμβάλλουν στην μείωση του κόστους παραγωγής της εκμετάλλευσης. Η κατάδειξη της μείωσης του κόστους από την υλοποίηση μιας επένδυσης γίνεται από τη σύγκριση του κόστους πριν και μετά την επένδυση π.χ. πριν από την αγορά ενός ελκυστήρα, το κόστος για την πραγματοποίηση του συνόλου των καλλιεργητικών παρεμβάσεων είναι Α. Με την αγορά του γεωργικού ελκυστήρα και για την εκτέλεση των ίδιων παρεμβάσεων, το κόστος είναι Β. Η διαφορά του κόστους (Α-Β) δίνει τη μείωση ή την αύξηση του κόστους.

Ειδικός Στόχος 2: Αύξηση ή Βελτίωση ή Αναδιάρθρωση της Παραγωγής

Στα πλαίσια του στόχου αυτού θα πρέπει οι επενδύσεις να συμβάλλουν στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης της εκμετάλλευσης μέσω της αύξησης ή της βελτίωσης ή αναδιάρθρωσης της παραγωγής σε προϊόντα που δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα διάθεσης στην αγορά.

- A.** Η αύξηση της παραγωγής μπορεί να γίνει είτε με τη βελτίωση των συνθηκών παραγωγής, είτε με την επέκταση υφιστάμενων κλάδων, είτε με την εισαγωγή νέου κλάδου.
- B.** Η βελτίωση των συνθηκών παραγωγής μπορεί να γίνει με τη χρήση μεθόδων (τεχνικές) και μέσων παραγωγής που συμβάλλουν στην αναβάθμιση της παραγωγικής διαδικασίας και της ποιότητας των παραγομένων προϊόντων όπως:
 - Γεωργικά κτίσματα, γεωργικά μηχανήματα και γενικά εξοπλισμός που είναι απαραίτητος για την κανονική λειτουργία της εκμετάλλευσης τα οποία όμως βελτιώνουν την παραγωγική διαδικασία.
 - Μέσα και εξοπλισμός τα οποία συμβάλλουν στην αναβάθμιση της παραγωγής
 - Έργα εγγειοβελτίωσης και ανάπλασης εδαφών.

Γ. Με τον όρο αναδιάταξη της παραγωγής νοείται η αντικατάσταση ενός υφιστάμενου κλάδου με άλλο, τα προϊόντα του οποίου μπορούν να διατεθούν ευχερέστερα στην αγορά π.χ. αντικατάσταση της ποικιλίας.

Ειδικός Στόχος 3: Βελτίωση της Ποιότητας των Παραγόμενων Προϊόντων

Στα πλαίσια του στόχου αυτού οι επενδύσεις θα πρέπει να συμβάλλουν στην βελτίωση της οικονομικής κατάστασης της εκμετάλλευσης μέσω της βελτίωσης της ποιότητας των παραγομένων προϊόντων.

Με τον όρο προϊόντα ποιότητας νοούνται τα προϊόντα βιολογικής παραγωγής, τα προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (Π.Ο.Π), τα Προϊόντα Γεωγραφικής Ένδειξης (Π.Γ.Ε.) και γενικά προϊόντα τα οποία πιστοποιούνται από έναν αναγνωρισμένο Οργανισμό με βάση αναγνωρισμένες προδιαγραφές ή πρότυπα.

Ειδικός Στόχος 4: Διαφύλαξη και Βελτίωση του Φυσικού Περιβάλλοντος, των Συνθηκών Υγιεινής και του Επιπέδου Καλής Διαβίωσης Των Ζώων

Στα πλαίσια του στόχου αυτού οι επενδύσεις θα πρέπει να συμβάλλουν στην επίτευξη προτύπων διαφορετικών από τα ελάχιστα, χωρίς να συμβάλλουν στην αύξηση της παραγωγής προϊόντων που δεν βρίσκουν κανονικές διεξόδους στην αγορά.

Ειδικός Στόχος 5: Διαφοροποίηση της Παραγωγής

Στα πλαίσια του στόχου αυτού οι επενδύσεις θα πρέπει να συμβάλλουν στην βελτίωση της κατάστασης της εκμετάλλευσης μέσω της δημιουργίας μικρών βιώσιμων μεταποιητικών μονάδων.

Με τον όρο βιώσιμη μεταποιητική μονάδα νοείται εκείνη, η οποία προσδίδει αξία στην εκμετάλλευση, δηλαδή η διαφορά μεταξύ εσόδων και εξόδων είναι θετική (προστιθέμενη αξία).

Όλα τα παραπάνω εντάσσονται στα κριτήρια που πρέπει να πληρούν οι μονάδες έτσι ώστε να υπάρξει αύξηση της βιωσιμότητας μέσα από **Σχέδια Βελτίωσης**.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ:

Επενδύσεις για τις οποίες δεν καταδεικνύεται μέσα από τους ειδικούς υπολογισμούς του Σχεδίου Βελτίωσης ή της τεχνικοοικονομικής μελέτης, ότι επιτυγχάνουν έναν τουλάχιστον από τους ανωτέρω ειδικούς στόχους, δε θα μπορέσουν να ενισχυθούν.

Επίσης θα πρέπει να αναφερθεί ότι δεν υφίσταται κανένας περιορισμός για επενδύσεις εφόσον από την εκτέλεσή τους (μελλοντική κατάσταση) δεν προκύψει αύξηση του αριθμού των ζώων. Δηλαδή μπορούν να πραγματοποιηθούν επενδύσεις εφόσον οι επενδύσεις θα αποσκοπούν στη μείωση του κόστους παραγωγής, στην βελτίωση της ποιότητας, στην διαφοροποίηση της παραγωγής ή στην προστασία του περιβάλλοντος υπό τον όρο ότι δεν θα υπάρξει αύξηση της παραγωγής. Στην περίπτωση που θα υπάρξει αύξηση της παραγωγής π.χ. ίδρυση νέας μονάδας ή εισαγωγή στην εκμετάλλευση νέου κλάδου ή επέκταση υφισταμένου κλπ. για να εγκριθούν οι επενδύσεις, θα πρέπει για το προϊόν ή τα προϊόντα, στο σύνολο της παραγωγής, να υπάρχουν κανονικές διέξοδοι στην αγορά.

5.6.1. ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΤΑΥΛΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Ο εκσυγχρονισμός σταυλικών εγκαταστάσεων δύναται να πραγματοποιηθεί σε ιδιόκτητες ή και μισθωμένες σταυλικές εγκαταστάσεις ελάχιστης διάρκειας μίσθωσης 10 ετών και αφορά κυρίως στην βελτίωση της κτιριακής υποδομής και του εξοπλισμού με στόχο την βελτίωση των συνθηκών υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων καθώς επίσης και των συνθηκών παραγωγής και εργασίας.

5.7. ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΚΑΛΗΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΧΟΙΡΩΝ

Οι ελάχιστες προδιαγραφές που αφορούν την καλή διαβίωση των ζώων όπως προβλέπεται από την Π.Δ 139/95 ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 91/630/ΕΟΚ, αναλύονται στον **Πίνακα 11**.

Πίνακας 11. Ελάχιστες προδιαγραφές που αφορούν την καλή διαβίωση των ζώων

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΕΛΑΧΙΣΤΟ Ή ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΟ
Ελεύθερος χώρος για χοίρους έως 10 χγρ Z.B	0,15 m ²
Ελεύθερος χώρος για χοίρους από 10-20 χγρ Z.B	0,20 m ²
Ελεύθερος χώρος για χοίρους από 20-30 χγρ Z.B	0,30 m ²
Ελεύθερος χώρος για χοίρους από 30-50 χγρ Z.B	0,40 m ²
Ελεύθερος χώρος για χοίρους από 50-85 χγρ Z.B	0,55 m ²
Ελεύθερος χώρος για χοίρους από 85-110 χγρ Z.B	0,65 m ²
Ελεύθερος χώρος για χοίρους άνω των 110 χγρ Z.B	1,00 m ²

Πηγή: Περιφέρεια Θεσσαλίας, 2008

Εγκαταστάσεις που κατασκευάστηκαν πριν το 1996, είναι δυνατόν να επιτραπεί η λειτουργία τους χωρίς να πληρούν τις ανωτέρω προδιαγραφές έως τις 31/12/2005. Επίσης απαγορεύεται η πρόσδεση των ζώων.

Πέρα των ανωτέρω, που αφορούν την καλή διαβίωση των ζώων, πρέπει να ισχύουν και τα παρακάτω που αφορούν τις ελάχιστες προδιαγραφές για την λειτουργικότητα των σταβλικών εγκαταστάσεων και έχουν να κάνουν με τον ελάχιστο χώρο που χρειάζονται οι χοιρομητέρες:

- Χοιρομητέρες σε ομαδικά κελιά: 1,00 - 1,20 m²
- Χοιρομητέρες σε ατομικές θέσεις: 1,30 - 1,40 m²
- Χοιρομητέρες σε κελιά τοκετού: 3,50 m²

Γενικά για την αναβάθμιση των συνθηκών παραγωγής, της ζωής και των συνθηκών εργασίας των παραγωγών καθώς και υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων συμβάλλουν οι επενδύσεις που αφορούν τον **εκσυγχρονισμό** όπως:

- ✓ Βελτίωση συστήματος αερισμού,
- ✓ Βελτίωση συστήματος θέρμανσης,
- ✓ Βελτίωση συστήματος δροσισμού,
- ✓ Βελτίωση συστήματος αποκομιδής αποβλήτων από τους χώρους των ζώων,
- ✓ Βελτίωση μονώσεων,
- ✓ Αντικατάσταση σχαρών χοιροστασίων με σχάρες των νέων υποχρεωτικών διαστάσεων,
- ✓ Κατασκευή στάβλων για την αραίωση των ζώων και διατήρηση του πληθυσμού,
- ✓ Αρμεκτικές μηχανές και άλλος εξοπλισμός για την βελτίωση της ποιότητας του γάλακτος,
- ✓ Αντικατάσταση κλωβών για τις νέες διαστάσεις που να προσαρμόζονται στις διαστάσεις του υπάρχοντος στάβλου.(όχι με συμβατικούς κλωβούς),
- ✓ Ταϊστρος-ποτίστρος που να μην τραυματίζουν τα ζώα και να καλύπτουν τις αναφερόμενες στην παρούσα απαιτήσεις,
- ✓ Διαμόρφωση σταβλικών εγκαταστάσεων έτσι ώστε να πληρούν προδιαγραφές αναβάθμισης των συνθηκών παραγωγής.

5.8. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΧΟΙΡΟΥΣ

1. Τα υλικά που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή των χώρων, και ιδίως, των θέσεων σταβλισμού και εξοπλισμού, με τα οποία ενδέχεται να έλθουν σε επαφή οι χοίροι, δεν πρέπει να είναι επιβλαβή για τους χοίρους και πρέπει να είναι δυνατόν να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται καλά.
2. Μέχρι να θεσπιστούν σχετικοί κοινοτικοί κανόνες, ο ηλεκτρικός εξοπλισμός και τα ηλεκτρικά κυκλώματα πρέπει να είναι εγκατεστημένα

σύμφωνα με την ισχύουσα εθνική νομοθεσία ώστε να αποφεύγονται οι ηλεκτρικές εκκενώσεις.

3. Η μόνωση, η θέρμανση και ο εξαερισμός του κτιρίου πρέπει να εξασφαλίζουν ότι η κυκλοφορία του αέρα, η θερμοκρασία, η σχετική υγρασία του αέρα και οι συγκεντρώσεις αερίων παραμένουν εντός ορίων που δεν βλάπτουν τους χοίρους.
4. Κάθε αυτόματος ή μηχανικός εξοπλισμός που είναι απαραίτητος για την υγεία και την διαβίωση των χοίρων, πρέπει να επιθεωρείται τουλάχιστον μία φορά την ημέρα.

Κάθε διαπιστωνόμενο ελάττωμα πρέπει να διορθώνεται αμέσως, ή, εάν κάτι, τέτοιο είναι αδύνατο, πρέπει να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα για να προστατεύονται η υγεία και η καλή διαβίωση των χοίρων μέχρι να επισκευασθεί η βλάβη, ιδίως με τη χρησιμοποίηση εναλλακτικών μεθόδων διατροφής και με τη διατήρηση ικανοποιητικού περιβάλλοντος. Σε περίπτωση που χρησιμοποιείται σύστημα τεχνητού εξαερισμού, πρέπει να προβλέπεται κατάλληλο σύστημα αντικατάστασης ώστε να εξασφαλίζεται επαρκής ανανέωση του αέρα ώστε να διατηρούνται η υγεία και οι καλές συνθήκες διαβίωσης των χοίρων σε περίπτωση βλάβης του συστήματος, πρέπει δε να υπάρχει σύστημα συναγερμού που να προειδοποιεί τον εκτροφέα για τη βλάβη. Το σύστημα συναγερμού πρέπει να ελέγχεται τακτικά.

5. Οι χοίροι δεν πρέπει να είναι διαρκώς στο σκοτάδι. Έτσι, για να καλύπτονται οι φυσιολογικές ανάγκες τους και οι ανάγκες συμπεριφοράς τους, θα πρέπει να προβλέπεται, ανάλογα με τις διάφορες κλιματικές συνθήκες των κρατών μελών, κατάλληλος φυσικός ή τεχνητός φωτισμός ο οποίος, στη δεύτερη περίπτωση, πρέπει να ισοδυναμεί τουλάχιστον προς τη διάρκεια φυσικού φωτισμού η οποία είναι διαθέσιμη φυσιολογικά μεταξύ 9 π.μ. και 5 π.μ. Επιπλέον πρέπει να υπάρχει κατάλληλος (σταθερός ή κινητός) φωτισμός, επαρκούς εντάσεως, που να επιτρέπει την επιθεώρηση των χοίρων ανά πάσα στιγμή.
6. Όλοι οι χοίροι που εκτρέφονται ομαδικά ή σε ατομικές θέσεις πρέπει να επιθεωρούνται από τον κάτοχο ή τον υπεύθυνο των ζώων τουλάχιστον μία φορά την ημέρα (Υπουργείο Γεωργίας, 2003).

Κάθε χοίρος που φαίνεται ασθενής ή τραυματισμένος πρέπει να υποβάλλεται χωρίς καθυστέρηση, σε κατάλληλη θεραπευτική αγωγή. Οι ασθενείς ή τραυματισμένοι χοίροι, πρέπει να μπορούν , όταν αυτό είναι απαραίτητο, να απομονώνονται σε κατάλληλους χώρους με ξηρά και άνετη στρωμνή. Εάν οι χοίροι δεν αντιδρούν στις φροντίδες του εκτροφέα θα πρέπει το συντομότερο δυνατόν να ζητείται η γνώμη ενός κτηνίατρου.

7. Εάν οι χοίροι εκτρέφονται ομαδικά, λαμβάνονται μέτρα για την αποφυγή συγκρούσεων που υπερβαίνουν τη συνήθη συμπεριφορά.

Οι χοίροι που δείχνουν συνεχή επιθετικότητα έναντι των άλλων ή είναι θύματα αυτής της επιθετικότητας, απομονώνονται ή απομακρύνονται από την ομάδα.

8. Οι χώροι σταβλισμού πρέπει να κατασκευάζονται έτσι ώστε κάθε χοίρος να μπορεί:

- Να ξαπλώνει, να αναπαύεται και να σηκώνεται χωρίς δυσκολία,
- Να έχει καθαρό χώρο για την ανάπαυσή του,
- Να βλέπει άλλους χοίρους.

9. Σε περίπτωση που οι χοίροι είναι δεμένοι, το σύστημα πρόσδεσης δεν πρέπει να τους τραυματίζει και πρέπει να επιθεωρείται τακτικά και, εάν χρειάζεται, να προσαρμόζεται ώστε να μη συνιστά ενόχληση. Κάθε σύστημα πρόσδεσης πρέπει να έχει αρκετό μήκος ώστε να επιτρέπει στο χοίρο να κινείται.

Το σύστημα πρόσδεσης πρέπει να σχεδιάζεται κατά τρόπο που να αποφεύγεται ο κίνδυνος στραγγαλισμού ή τραυματισμού.

10. Οι χώροι, οι κλωβοί, ο εξοπλισμός και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για τους χοίρους πρέπει να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται κατάλληλα ώστε να προλαμβάνεται η αλληλομόλυνση και η εμφάνιση οργανισμών που είναι φορείς ασθενειών. Τα κόπρανα, τα ούρα και τα υπολείμματα τροφής θα πρέπει να απομακρύνονται όσο το δυνατό συχνότερα για να περιορίζεται η δυσοσμία και να αποφεύγεται η συγκέντρωση μυγών ή τρωκτικών.

11. Το δάπεδο δεν πρέπει να είναι ολισθηρό ή ανώμαλο, ώστε να αποφεύγεται ο τραυματισμός των χοίρων, και να είναι κατασκευασμένο έτσι ώστε να μην προκαλεί τραυματισμό ούτε τλαιπωρία στους χοίρους που στέκονται ή ξαπλώνουν σ' αυτό. Το δάπεδο πρέπει να είναι κατάλληλο για το μέγεθος και το βάρος των χοίρων και να αποτελείται από ανθεκτική, επίπεδη και σταθερή επιφάνεια. Ο χώρος στον οποίο ξαπλώνουν τα ζώα πρέπει να είναι άνετος, καθαρός και κατάλληλα αποστραγγιζόμενος και να μην βλάπτει τους χοίρους.
12. Όλοι οι χοίροι πρέπει να λαμβάνουν κατάλληλη τροφή προσαρμοσμένη στην ηλικία και το βάρος τους και ανάλογη με τη συμπεριφορά και τις φυσιολογικές τους ανάγκες, έτσι ώστε να ευνοείται η καλή και η υγιεινή τους διαβίωση.
13. Σε όλους τους χοίρους πρέπει να παρέχεται τροφή τουλάχιστον μία φορά την ημέρα. Σε περίπτωση που οι χοίροι βρίσκονται σε ομαδικούς στάβλους και δεν τρέφονται ελεύθερα ή με αυτόματο σύστημα τροφοΐας, όλοι οι χοίροι της ομάδας πρέπει να λαμβάνουν τροφή την ίδια ώρα.
14. Όλοι οι χοίροι ηλικίας άνω των δύο εβδομάδων πρέπει να μπορούν να έχουν καθημερινώς επαρκή ποσότητα κατάλληλου καθαρού νερού ή να μπορούν να ικανοποιούν τις ανάγκες τους σε υγρό πίνοντας άλλα υγρά.
15. Η εγκατάσταση που χρησιμοποιείται για την παροχή τροφής και νερού πρέπει να σχεδιάζεται, να κατασκευάζεται, να τοποθετείται και να συντηρείται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μειώνεται η μόλυνση της τροφής ή του νερού των χοίρων.
16. Εκτός από τα μέτρα που λαμβάνονται συνήθως για να αποφεύγεται το δάγκωμα της ουράς και τα άλλα ελαττώματα και για να μπορούν να ικανοποιούν τις ανάγκες συμπεριφοράς τους, όλοι οι χοίροι ανάλογα με το περιβάλλον και την πυκνότητα του πληθυσμού πρέπει να διαθέτουν άχυρο ή οποιοδήποτε άλλο κατάλληλο υλικό ή αντικείμενο.

5.9. Η ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Διευθύνσεως Γεωργίας των Νομών της Θεσσαλίας, υφίστανται περί τις 208 επιχειρηματικές μονάδες χοιρινών με συνολικό δυναμικό περίπου 23.000 χοιρομητέρων και 22.700 τόνων παραγόμενου χοιρινού κρέατος.

Ένα άλλο στοιχείο είναι ότι το 1997 παρήχθησαν 144.039 τόνοι χοιρινού κρέατος σε επίπεδο χώρας, εκ των οποίων οι 17.851 τόνοι στη Θεσσαλία, δηλαδή ποσοστό 12,4%, όπως φαίνεται και από τον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 12. Παραγωγή χοιρινού κρέατος ανά περιφέρεια (σε τόνους)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	1990	1992	1994	1996	1997
Αν.Μακεδ. /Θράκη	12.074	12.364	12.182	12.213	12.308
Κεντρ. Μακεδονία	21.513	22.540	21.277	23.823	24.074
Δυτ. Μακεδονία	4.643	3.908	3.380	2.945	2.758
Ήπειρος	11.559	18.845	19.121	21.045	21.227
Θεσσαλία	23.737	20.909	18.983	17.297	17.851
Ιόνιοι Νήσοι	1.588	1.126	838	713	605
Δυτική Ελλάδα	11.582	12.614	13.430	14.182	15.515
Στερεά Ελλάδα	27.164	29.671	26.311	25.599	27.486
Αττική	7.702	6.648	6.198	6.197	5.017
Πελοπόννησος	13.657	13.734	10.759	9.895	10.025
Βόρειο Αιγαίο	304	221	207	167	108
Νότιο Αιγαίο	4.027	3.856	4.111	2.970	2.370
Κρήτη	7.414	6.671	5.658	4.677	4.803
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	146.967	153.107	142.455	141.722	144.039

Πηγή: Περιφέρεια Θεσσαλίας, 2008

Όσο αναφορά την επιμέρους κατάσταση που έχει διαμορφωθεί ξεχωριστά σε όλους τους Νομούς της Θεσσαλίας και τον αριθμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που εντάχθηκαν εν τέλει στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000-2006», έχει ως εξής:

- Κατά το έτος **2002** (1^η Προκήρυξη) είχαμε μέσω των **Σχεδίων Βελτίωσης** τον εκσυγχρονισμό της χοιροτροφικής μονάδας, του Κου. **Μάλλια Γεώργιου** στην περιοχή Αϊδίνη του Δήμου Νέας Αγχιάλου στο **Νομό Μαγνησίας** χωρίς να υπάρξει αλλαγή της συνολικής δυναμικότητας των χοιρομητέρων.

Την ίδια περίοδο καταγράφηκε η ίδρυση μιας (1) μονάδας, του Κου **Αγγελουσόπουλου Αθανάσιου** στο Καλό Νερό του Δήμου Νικαίας στο **Νομό Λάρισας**, με συνολική δυναμικότητα 80 χοιρομητέρες.

Κατά την περίοδο της 2^{ης} Προκήρυξης (2^ο εξάμηνο του 2002), δεν καταγράφηκε ίδρυση ή εκσυγχρονισμός κάποιας χοιροτροφικής μονάδας στο Γεωγραφικό Διαμέρισμα της Θεσσαλίας.

Θα πρέπει σε αυτό το σημείο να υπενθυμίσουμε ότι όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω ο **εκσυγχρονισμός** σταυλικών εγκαταστάσεων δύναται να πραγματοποιηθεί σε ιδιόκτητες ή και μισθωμένες σταυλικές εγκαταστάσεις ελάχιστης διάρκειας μίσθωσης 10 ετών και αφορά κυρίως στην καλυτέρευση της κτιριακής υποδομής και του εξοπλισμού με στόχο την βελτίωση των συνθηκών υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων καθώς επίσης και των συνθηκών παραγωγής και εργασίας. Κύριος στόχος του Προγράμματος είναι η βελτίωση όλων των μέσων παραγωγής, δηλαδή του συστήματος αερισμού (πχ. μόνωση οροφής), δροσισμού, θέρμανσης καθώς και ο εκσυγχρονισμός της υφιστάμενης κατάστασης της εκμετάλλευσης (**Σχέδια Βελτίωσης**).

- Κατά το έτος **2003** (3^η Προκήρυξη) υπήρξε η ίδρυση της μονάδας της Κας **Τρίμμη Αλέκας** δυναμικότητας 20 χοιρομητέρων ελευθέρως βοσκής στο **Νομό Τρικάλων**, όπως επίσης και της Κας **Γκουτζιώκα Αλεξάνδρας** με σύνολο 17 χοιρομητέρων ελευθέρως βοσκής στον ίδιο Νομό. Καταγράφηκε επίσης η ίδρυση της μονάδας "**Καψάλη και ΣΙΑ ΟΕ**" στην Ελασσόνα με δυναμικότητα 100 χοιρομητέρες. Η μονάδα με την επωνυμία "**Κουκορλής – Πατίκας Ο.Ε.**" επέκτεινε τη δυναμικότητά της από 100 σε 150 χοιρομητέρες και τέλος κατά την ίδια περίοδο καταγράφηκε ο εκσυγχρονισμός της μονάδας του Κου **Μπούρα Ιωάννη** με σύνολο 300 χοιρομητέρες μικτής παραγωγής.

Τις επόμενες περιόδους και μέχρι το 2006 το σύνολο των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων που εντάχθηκαν στο πρόγραμμα είχαν ως σκοπό τη **μετεγκατάσταση** των μονάδων τους. Δηλαδή τη μεταφορά ολόκληρης της εκμετάλλευσης σε χώρο στον οποίο θα πραγματοποιηθούν επενδύσεις οι

οποίες σε μια μελλοντική κατάσταση θα επιτύχουν τη μείωση του κόστους παραγωγής, την βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων, την διαφοροποίηση της παραγωγής αλλά και την προστασία του περιβάλλοντος.

6. ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

6.1. ΓΕΝΙΚΑ

Η γεωργία, για να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά της, θα πρέπει να συνεχίσει να βελτιώνει τις διαρθρώσεις της και παράλληλα να προσαρμοσθεί στις νέες πραγματικότητες και αλλαγές που αφορούν την εξέλιξη των αγορών, τη ζήτηση και τις προτιμήσεις των καταναλωτών, την επόμενη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την προστασία του περιβάλλοντος και τη διατήρηση του φυσικού χώρου. Οι ανωτέρω ενέργειες μπορούν να ενθαρρυνθούν με την καθιέρωση καθεστώτων ενισχύσεων για την πραγματοποίηση επενδύσεων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, που θα συμβάλλουν στη βελτίωση των γεωργικών εισοδημάτων και των συνθηκών ζωής, εργασίας ή παραγωγής.

Έχοντας λάβει υπόψη όλα τα παραπάνω το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης αποφάσισε μέσω του Μέτρου **"Μετεγκατάσταση Κτηνοτροφικών Μονάδων και βελτίωση ή και συμπλήρωση εγκαταστάσεων επεξεργασίας αποβλήτων"** του Π.Ε.Π. Θεσσαλίας, τα εξής:

1. Χορηγείται οικονομική ενίσχυση για τις ακόλουθες δραστηριότητες:

- Τη μετεγκατάσταση πτηνοκτηνοτροφικών μονάδων, που σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, υποχρεώνονται για περιβαλλοντικούς λόγους, ή για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας να διακόψουν τη λειτουργία τους ή να μετεγκατασταθούν.
- Την βελτίωση ή και τη συμπλήρωση εγκαταστάσεων χειρισμού, επεξεργασίας και αποθήκευσης των αποβλήτων, σε πτηνοκτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις που έχουν άδεια λειτουργίας προκειμένου να συνεχίσουν απρόσκοπτα τη λειτουργία τους και για την περαιτέρω προστασία του περιβάλλοντος και της Δημόσιας Υγείας.

2. Δικαιούχοι

α) Της δραστηριότητας της μετεγκατάστασης μονάδων:

Φορείς (ιδιοκτήτες) κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, φυσικά πρόσωπα, Νομικά πρόσωπα, Ιδρύματα και Συνεταιριστικές οργανώσεις, που

προβαίνουν σε μετεγκατάσταση των ιδιόκτητων κτηνοτροφικών τους εγκαταστάσεων.

β) Της δραστηριότητας βελτίωσης και συμπλήρωσης εγκαταστάσεων επεξεργασίας αποβλήτων:

Φυσικά και Νομικά πρόσωπα, ενώσεις αυτών, Ιδρύματα, Συνεταιριστικές Οργανώσεις, φορείς κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων που έχουν άδεια λειτουργίας και προβαίνουν στην περαιτέρω βελτίωση, ή συμπλήρωση της εγκατάστασης συλλογής, επεξεργασίας και αποθήκευσης των αποβλήτων, με σκοπό την περαιτέρω προστασία του περιβάλλοντος, με βάση σχετική μελέτη, που θα έχει εγκριθεί αρμοδίως και όπως προβλέπεται από τη σχετική νομοθεσία.

6.2. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

1. Να μην είναι δυνατόν με τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου να συνεχισθεί ή να νομιμοποιηθεί η λειτουργία κτηνοτροφικής μονάδας στη σημερινή της θέση **με αποτέλεσμα ως μόνη λύση για τη συνέχιση της λειτουργίας της (σύμφωνα με τη γνωμοδότηση της 6μελούς Επιτροπής), να απομένει η μετεγκατάστασή της σε κατάλληλο χώρο και εφ' όσον :**
 - I. Βρίσκεται σήμερα σε λειτουργία
 - II. Σταμάτησε τη λειτουργία της την τελευταία 5ετία και δεν έχει ακόμα μετεγκατασταθεί, ενώ είχε προβλεφθεί η μετεγκατάστασή της σε Νομαρχιακό ή περιφερειακό επίπεδο
 - III. Δεν εντάσσεται στο πρόγραμμα μονάδα που έχει ξεκινήσει τη λειτουργία της ή την επαναλειτουργία της την τελευταία 10ετία χωρίς να έχει τις απαραίτητες άδειες.
2. Να απειλείται με διακοπή η λειτουργία της κτηνοτροφικής μονάδας, εξαιτίας περιβαλλοντικών προβλημάτων χωρίς υπαιτιότητα του φορέα, για τα οποία αντικειμενικά (σύμφωνα με πλήρως αιτιολογημένη γνώμη της 6μελούς Νομαρχιακής Επιτροπής Ελέγχου Σταβλισμού Ζώων), δεν υπάρχει λύση, με αποτέλεσμα ως μόνο μέτρο προστασίας του περιβάλλοντος να παραμένει η μετεγκατάσταση της μονάδας.

3. Η οικονομική ενίσχυση θα καταβάλλεται στους δικαιούχους μόνο για τη δυναμικότητα που είχε η κτηνοτροφική μονάδα πριν τη μετεγκατάσταση και για ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη που θα καθορίζεται με σχετικές Υπουργικές αποφάσεις.
4. Σε περίπτωση δημιουργίας, κατά τη μετεγκατάσταση εκμεταλλεύσεων, δυναμικότητας μεγαλύτερης από την υφιστάμενη δεν θα καταβάλλεται οικονομική ενίσχυση, μέσω του παρόντος μέτρου, για την επιπλέον δυναμικότητα.
5. Επιπλέον των ανωτέρω ,θα πρέπει να βεβαιώνεται από την αρμόδια Κτηνιατρική Αρχή ότι η εκτροφή δεν τελεί υπό περιορισμό λόγω εκδήλωσης άλλου λοιμώδους νοσήματος υποχρεωτικής δηλώσεως.
6. Για μονάδες που μετεγκαθίστανται σε άλλο Νομό ή σε άλλη Περιφέρεια, τα δικαιολογητικά που αφορούν το χώρο που εγκαταλείπεται εκδίδονται από τις Υπηρεσίες του χώρου αυτού, ενώ αυτά που αναφέρονται στην ένταξη της μονάδος στο πρόγραμμα, καθώς και η σχετική οικονομική ενίσχυση, αφορούν τις υπηρεσίες του χώρου στον οποίο μετεγκαθίσταται.
7. Οι ενταγμένες στο πρόγραμμα και μετεγκατεστημένες κτηνοτροφικές μονάδες πρέπει να διατηρηθούν σε λειτουργία για 10 τουλάχιστον χρόνια (εκτός ανώτερης βίας αποδεικνυόμενης).
8. Δεν εντάσσονται στο πρόγραμμα δικαιούχοι που ήδη έχουν ενισχυθεί για την ίδια επένδυση, εκτός αν η ανάγκη μετεγκατάστασης προκύπτει από μη υπαιτιότητα του φορέα.
9. Η μετεγκατάσταση θα πρέπει υποχρεωτικά να ολοκληρωθεί γεγονός που αποδεικνύεται με την έγκριση περιβαλλοντικών όρων και την έκδοση της άδειας λειτουργίας της μονάδος και την παύση λειτουργίας της παλαιάς.
10. Η δραστηριότητα της υπό μετεγκατάσταση μονάδας παύει οριστικά το αργότερο δύο μήνες, μετά την έκδοση λειτουργίας της νέας μονάδας. Δεν είναι δυνατή η έκδοση νέας ή παρεμφερούς άδειας για τον εγκαταλειφθέντα χώρο.
11. Τελικός αποδέκτης θα είναι ιδιοκτήτης της παλαιάς εκμετάλλευσης, πράγμα που θα αποδεικνύεται με την προσκόμιση τίτλων. Επίσης με τίτλους ιδιοκτησίας ή με 20ετες συμβολαιογραφικό ενοικιαστήριο και

πιστοποιητικά μεταγραφής θα αποδεικνύεται και το ιδιοκτησιακό καθεστώς της νέας μονάδας (Υπουργείο Γεωργίας, 2002).

12. Στην περίπτωση Νομικών προσώπων θα υποβάλλεται καταστατικό ή εταιρικό και ο ορισμός του εκπροσώπου θα γίνεται με απόφαση του Διοικητικού συμβουλίου της εταιρίας.

6.3. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΕΝΙΣΧΥΟΝΤΑΙ

Οι δραστηριότητες που ενισχύονται για τη μετεγκατάσταση των μονάδων είναι οι παρακάτω:

- Η κατασκευή των εγκαταστάσεων συμπεριλαμβανομένων των εργατικών και εξόδων έκδοσης άδειας, ΙΚΑ εφόσον δεν επιδοτούνται από άλλη πηγή, αμοιβή μηχανικών κλπ. (πλην της αξίας γης και αξίας ζώων):
 - Οι απαραίτητοι χώροι για τον σταβλισμό των ζώων.
 - Προαύλια και λοιποί βοηθητικοί χώροι ανάλογα με την παραγωγική κατεύθυνση και τη δυναμικότητα της μονάδας.
- Ο μηχανολογικός εξοπλισμός των μονάδων με τα απαραίτητα για τη λειτουργία της μονάδας σκεύη και μηχανήματα, ανάλογα με την παραγωγική κατεύθυνση και τη δυναμικότητα της μονάδας, με εξαίρεση εκείνων της παλαιάς εκμετάλλευσης, που κρίνονται κατάλληλα για μεταφορά, κατά την κρίση της Δ/σης Γεωργίας.
- Οι εγκαταστάσεις χειρισμού και επεξεργασίας αποβλήτων της μονάδας που μετεγκαθίσταται.

Οι δραστηριότητες που ενισχύονται για τη βελτίωση της επεξεργασίας αποβλήτων έχουν να κάνουν με τη βελτίωση, τον εξοπλισμό ή και τη συμπλήρωση εγκαταστάσεων επεξεργασίας αποβλήτων κτηνοτροφικών μονάδων που έχουν άδεια λειτουργίας πέραν των ελαχίστων απαιτούμενων, συμπεριλαμβανομένων εργατικών και δαπανών έκδοσης άδειας εφ' όσον δεν επιδοτούνται από άλλη πηγή (δεν συμπεριλαμβάνεται η αξία γης).

6.4. ΥΨΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

α) Της δραστηριότητας μετεγκατάστασης μονάδων:

Μέχρι το 50% για τις ορεινές και μειονεκτικές και 40% για τις λοιπές περιοχές, της συνολικής επιλέξιμης δαπάνης των ενισχυόμενων δραστηριοτήτων, η οποία όμως επιλέξιμη δαπάνη, δεν θα υπερβαίνει τα ανώτατα όρια ανά μονάδα δυναμικότητας Το ανώτατο όριο επιλέξιμης δαπάνης δεν θα υπερβαίνει τα 600.000 €

Για εξαιρετικές μονάχα περιπτώσεις και με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, είναι δυνατή η υπέρβαση του ανωτέρω ποσού.

β) Της δραστηριότητας βελτίωσης ή συμπλήρωσης των εγκαταστάσεων χειρισμού και της επεξεργασίας των αποβλήτων:

Μέχρι 50% για τις ορεινές και μειονεκτικές και 40% για τις λοιπές περιοχές, της συνολικής επιλέξιμης δαπάνης των ενισχυόμενων δραστηριοτήτων, η οποία όμως συνολική επιλέξιμη δαπάνη, δεν θα υπερβαίνει τα ανώτατα όρια ανά μονάδα μέτρησης.

Ο σκοπός κάθε έργου της μετεγκατάστασης ολοκληρώνεται με την έκδοση της άδειας λειτουργίας της νέας και την παύση της λειτουργίας της παλαιάς μονάδας και τη μεταφορά των υγείων ζώων στη νέα μονάδα , πράγμα που θα αποδεικνύεται με βεβαίωση της κτηνιατρικής υπηρεσίας.

6.5 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η διαδικασία της εφαρμογής του προγράμματος ξεκινά με την προκήρυξη – δημοσιοποίηση του Προγράμματος. Η Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας και μέσω των Νομαρχιακών Δ/σεων Γεωργίας προβαίνει σε ευρεία δημοσίευση – πρόσκληση του μέτρου και των διατιθεμένων πιστώσεων.

Παράλληλα με την δημοσιοποίηση της απόφασης θα πρέπει με μέριμνα της Περιφέρειας να γίνεται και υπόμνηση :

- i. Της υπηρεσίας υποβολής των φακέλων υποψηφιότητας κατά περίοδο.
- ii. Των όρων και των προϋποθέσεων ένταξης κατά περίπτωση καθεστώτος όπως ορίζεται στη παρούσα απόφαση.

- iii. Των κριτηρίων επιλογής κατά περίπτωση καθεστώτος όπως ορίζεται στην παρούσα απόφαση.
- iv. Των υπηρεσιών και των φορέων, από τους οποίους θα μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να προμηθευτούν το έντυπο υλικό και να λάβουν τις απαραίτητες πληροφορίες .
- v. Ότι το μέτρο είναι συγχρηματοδοτούμενο από την Ε. Ε.

Οι εν λόγω ενέργειες δημοσιοποίησης καταγράφονται λεπτομερώς από τις Περιφέρειες και τις Δ/σεις Αγροτικής Ανάπτυξης της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και υπόκεινται σε διοικητικό έλεγχο.

6.5.1. Α΄ ΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1. Οι ενδιαφερόμενοι υποβάλλουν μέσα σε τακτή προθεσμία που θα ορίζεται με απόφαση της Περιφερειακής Δ/σης Αγροτικής Ανάπτυξης Αίτηση (ως συνημμένο υπόδειγμα 1, παράρτημα) στη Νομαρχιακή Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης. Μαζί με την αίτηση υποβάλλουν:

- Τη μελέτη του σχεδίου μετεγκατάστασης υπογεγραμμένη από γεωπόνο.
- Μαζί με το ανωτέρω, υποβάλλει και την έγκριση περιβαλλοντικών όρων και την άδεια ίδρυσης ή και την οικοδομική άδεια εφόσον έχουν εκδοθεί.
- Βεβαίωση της Κτηνιατρικής υπηρεσίας ότι τα ζώα της προς μετεγκατάσταση μονάδας είναι υγιεί ή ότι η μονάδα ευρίσκεται υπό εξυγίανση.
- Πρακτικό της Νομαρχιακής Επιτροπής Σταβλισμού ζώων από το οποίο θα προκύπτει ότι η μονάδα λόγω της θέσης στην οποία βρίσκεται, ή δεν μπορεί να εκδώσει άδεια λειτουργίας, ή δεν μπορεί να συνεχίσει απρόσκοπτα τη λειτουργία της και ως μόνο μέσο συνέχισης της λειτουργίας της και προστασίας του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας, απομένει η απομάκρυνσή της και η επανεγκατάστασή της σε κατάλληλο χώρο. Στο πρακτικό θα αναλύονται και οι λόγοι που τεκμηριώνουν την άποψη της επιτροπής. Με βάση το πρακτικό και την υποβληθείσα έκθεση καθώς και τα συμπεράσματα της αυτοψίας η Επιτροπή αυτή (Νομαρχιακή

Επιτροπή Σταβλισμού Ζώων) θα συντάσσει και πίνακα μοριοδότησης.

Οι Νομαρχιακές Δ/σεις Αγροτικής Ανάπτυξης θεωρούν και βεβαιώνουν τη δυναμικότητα και αφού εξετάσουν την πληρότητα των φακέλων συγκεντρώσουν και αξιολογήσουν τις αιτήσεις και τα στοιχεία που έχουν υποβληθεί και τα μόρια που συγκεντρώνει ο κάθε ενδιαφερόμενος συντάσσουν σε επίπεδο Νομού Σχέδιο προγράμματος και με εισηγητική έκθεση τεκμηριώνουν τις επιλογές τους (Α' φάση αξιολόγηση – επιλογή).

3. Το πρόγραμμα, αφού πρώτα εγκριθεί από τον οικείο Νομάρχη, υποβάλλεται στην Περιφερειακή Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης.

4. Η Περιφερειακή Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης, συγκαλεί την Περιφερειακή Επιτροπή Γνωμοδότησης, που έχει συσταθεί σε κάθε περιφέρεια με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας και αποτελείται από τους εκπροσώπους της Περιφ/κής Δ/σης Αγροτ. Ανάπτυξης ως πρόεδρο ,των Νομαρχιακών Διευθύνσεων Αγροτικής Ανάπτυξης και εκπρόσωπο της Δ/σης Εισροών Ζωικής Παραγωγής του Υπ. Γεωργίας που ορίζεται από τον Δ/τη της καθώς και τους αναπληρωτές τους. Η επιτροπή αυτή με βάση τις γνωματεύσεις των Νομαρχιακών Δ/σεων Γεωργίας, τη μοριοδότηση και λαμβάνοντας υπόψη τις εκάστοτε απομένουσες οικονομικές δυνατότητες του προγράμματος, αξιολογεί τις υποβληθείσες μελέτες και συντάσσει πίνακα προτεραιότητας ένταξης των ενδιαφερομένων της συγκεκριμένης περιόδου καθώς και εισήγηση με τους όρους ένταξης ενός εκάστου των ενδιαφερομένων (χρηματοδοτικοί όροι, χρονοδιάγραμμα κλπ).

5. Η Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης γνωστοποιεί με αποδεικτικό στους ενδιαφερόμενους την κατά την 1^η φάση επιλογής ένταξή τους (ή μη) καθώς και για τους καταρχήν όρους ένταξης, τους καλεί, εφόσον τους αποδέχονται, εντός τακτής προθεσμίας που θα καθορίζεται με απόφαση της Περιφερειακής Δ/σης Αγροτικής ανάπτυξης να υποβάλλουν στη Νομαρχιακή Δ/ση Γεωργίας το Μέρος ΙΙ της μελέτης υπογεγραμμένο από γεωπόνο καθώς και την έγκριση περιβαλλοντικών όρων και άδεια ίδρυσης της νέας μονάδας.

Η μη έγκαιρη προσέλευση των ενδιαφερομένων, ή η μη αποδοχή των όρων ένταξης και χρηματοδότησης, συνεπάγεται την εξαίρεσή τους από τον πίνακα και την απόρριψη της ένταξης (Υπουργείο Γεωργίας, 2002).

6.5.2. Β΄ ΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1. Η Νομαρχιακή Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης εξετάζει το αν καλύπτονται οι τεχνικές προδιαγραφές λειτουργικότητας, καλής διαβίωσης των ζώων κλπ., καθώς και την ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη ανάλογα με τον εφαρμοζόμενο τύπο σταβλισμού, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

Με βάση τα ανωτέρω συντάσσει γνωμάτευση προς την Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας. Η Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας συντάσσει πίνακα προτεραιότητας της 2^{ης} φάσης. Στο πίνακα πέρα από τους εγκεκριμένους φορείς αναγράφεται και αριθμός επιλαχόντων οι οποίοι θα υποκαταστήσουν τυχόν εγκεκριμένους που για οποιουδήποτε λόγου δεν θα προχωρήσουν στην πραγματοποίηση της επένδυσης και καλεί (η Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας) τους ενδιαφερόμενους για υπογραφή Υπεύθυνης Δήλωσης για την αποδοχή των όρων ένταξης στο πρόγραμμα.

Στην ίδια δήλωση θα περιλαμβάνονται τα παρακάτω:

- Ότι τα υποβαλλόμενα στοιχεία είναι αληθή και έγκυρα
- Δεν έχει υποβληθεί ταυτόχρονα ούτε εκκρεμεί άλλη αίτηση για να ενισχυθεί από το ίδιο ή άλλο καθεστώς ενίσχυσης ,το ίδιο αντικείμενο επένδυσης

Στους όρους ένταξης οι οποίοι θα περιλαμβάνονται στην τελική απόφαση ένταξης θα αναφέρονται και τα εξής:

- Ο φορέας της επένδυσης και ο αριθμός φορολογικού του μητρώου (Α.Φ.Μ)
- Ο συνολικός και αναλυτικός προϋπολογισμός των Επενδύσεων
- Οι επιλέξιμες δαπάνες
- Τα ποσά και ποσοστά ενίσχυσης
- Ο αριθμός των δόσεων καταβολής της ενίσχυσης και οι όροι χορήγησής της στο χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης του έργου
- Ο Τραπεζικός Λογαριασμός του δικαιούχου στον οποίο θα κατατίθεται η ενίσχυση μέσω υπολόγου ή Τράπεζας
- Οι δεσμευτικοί στόχοι της επένδυσης και ιδιαίτερα εκείνοι που χρησιμοποιήθηκαν για την αξιολόγηση και τον υπολογισμό του ύψους ενίσχυσης
- Οι μακροχρόνιες υποχρεώσεις

- Οι έλεγχοι στους οποίους υπάγονται οι εντασσόμενοι στο καθεστώς από τις αρμόδιες Εθνικές και Κοινοτικές Αρχές καθώς και
- Η ελεγκτική διαδικασία.

2. Μετά το πέρας της προηγούμενης διαδικασίας, ακολουθούν οι περαιτέρω προβλεπόμενες ενέργειες των τελικών δικαιούχων προς τις Υπηρεσίες Διαχείρισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, σύμφωνα με τις διαδικασίες του Ν. 2860/2000, όπως ισχύει κάθε φορά.

Ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας μετά το πέρας της προηγούμενης διαδικασίας και την σχετική εισήγηση της Δ/σης Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας που έχει οριστεί ως τελικός δικαιούχος εκδίδει απόφαση έγκρισης για τους δικαιούχους της ενίσχυσης.

3. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις όταν το ποσό της επιλέξιμης δαπάνης, υπερβαίνει τις 600.000 Euro, εφόσον υπογραφεί η Υπεύθυνη Δήλωση αποδοχής των όρων ένταξης η Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας ζητά τη σύμφωνη γνώμη του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας και σε θετική περίπτωση διαβιβάζει το φάκελο στη Δ/ση Εισροών Ζωικής Παραγωγής του Υπ. Γεωργίας για έκδοση Υπουργικής Απόφασης ένταξης.

Η Δ/ση Εισροών Ζωικής Παραγωγής εξετάζει το φάκελο και λαμβάνοντας υπόψη όλες τις προηγούμενες γνωματεύσεις κλπ. εισηγείται στον υπουργό Γεωργίας για την ένταξη ή μη της κάθε περίπτωσης στο πρόγραμμα, με επαρκή αιτιολόγηση, και στη συνέχεια εκδίδει τη σχετική θετική ή αρνητική Υπουργική απόφαση την οποία διαβιβάζει στη Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας η οποία την προωθεί στο Γεν. Γραμματέα της Περιφέρειας για ολοκλήρωση της έγκρισης.

4. Η Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας γνωστοποιεί στον ενδιαφερόμενο την τελική (ή μη) έγκριση διαβιβάζοντας του αντίγραφο της σχετικής απόφασης με τους όρους ένταξης .Σε περίπτωση απόρριψης θα αναφέρονται και οι λόγοι που την δικαιολογούν. Η απόφαση κοινοποιείται και στην Νομαρχιακή Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης η οποία έχει την ευθύνη παρακολούθησης της εφαρμογής της απόφασης και της εκτέλεσης του έργου.

5. Για οποιαδήποτε παρέκκλιση από τους όρους της απόφασης ο τελικός αποδέκτης υποβάλλει αίτηση τροποποίησης και εφόσον αυτή εγκριθεί συντάσσεται νέα απόφαση.

6.5.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΤΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ

A. Η Νομαρχιακή Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης συγκεντρώνει και επικυρώνει τα αντίγραφα των δικαιολογητικών και τα διαβιβάζει στη Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας. Η Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας που είναι και ο τελικός Δικαιούχος, τηρεί τα παραστατικά και με βάση το Πρακτικό της Επιτροπής πιστοποίησης & παραλαβής των έργων προβαίνει στις κατάλληλες διαδικασίες για την πληρωμή.

B. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας συστήνεται επιτροπή πιστοποίησης και παραλαβής των έργων που αποτελείται τουλάχιστον από εκπρόσωπο της Δ/σης Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας, εκπρόσωπο της Νομαρχιακής Δ/σης Αγροτικής Ανάπτυξης της οικείας Νομαρχίας, Οικονομικό και Μηχανικό και τους αναπληρωτές τους. Η επιτροπή αυτή είναι αρμόδια για την πιστοποίηση και παραλαβή του εκτελεσθέντος κάθε φορά έργου και τη σύνταξη σχετικού πρακτικού. Πρόεδρος της επιτροπής ορίζεται ο εκπρόσωπος της Δ/σης Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας.

Γ. Η πιστοποίηση και παραλαβή των επενδύσεων θα πρέπει να έχει πραγματοποιηθεί το αργότερο σε 30 εργάσιμες ημέρες από την ημερομηνία κατάθεσης του τελευταίου δικαιολογητικού και θεωρείται ότι έχει ολοκληρωθεί με την σύνταξη και υπογραφή από την ολομέλεια της Επιτροπής πιστοποίησης και Παραλαβής του σχετικού πρακτικού.

Δ. Έργο της επιτροπής αυτής είναι στα πλαίσια διοικητικών και επιτόπιων τεχνικοοικονομικών και λογιστικών ελέγχων:

- Ο έλεγχος της τήρησης των όρων όπως ορίζονται από τις αποφάσεις έγκρισης του επενδυτικού σχεδίου
- Ο έλεγχος της τήρησης διατάξεων της Εθνικής και Κοινοτικής Νομοθεσίας
- Η πιστοποίηση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου της επένδυσης.

Ε. Η ολομέλεια της επιτροπής πιστοποίησης και παραλαβής συνέρχεται στα γραφεία της Δ/σης Αγροτικής Ανάπτυξης της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης μετά από πρόσκληση του προέδρου της .

ΣΤ. Η ολομέλεια της Επιτροπής πιστοποίησης και παραλαβής λαμβάνοντας υπόψη και τα παρακάτω:

- ο Τις διατάξεις της παρούσας απόφασης
- ο Την απόφαση της έγκρισης
- ο Τα στοιχεία του φακέλου
- ο Τα διαπιστωθέντα κατά την αυτοψία,

αποφασίζει για την τμηματική ή τελική παραλαβή της επένδυσης και προσδιορίζει το ύψος της ενίσχυσης συντάσσοντας αντίστοιχα σχετικό πρακτικό και χρηματοοικονομικό δελτίο.

Ζ. Η Ολομέλεια έχει δικαίωμα μετά από πρόταση του προέδρου της να αναπέμψει για επανεξέταση ή να ζητήσει μετά από πρόταση του προεδρεύοντος περισσότερα στοιχεία.

Η. Το πρακτικό και το χρηματοοικονομικό δελτίο της παραγράφου 6 ανωτέρω συντάσσεται και υπογράφεται σε τέσσερα (4) αντίγραφα τα οποία με μέριμνα της Περιφερειακής Δ/σης Γεωργικής Ανάπτυξης διαβιβάζονται:

- ο Ένα αντίγραφο στη Διαχειριστική Αρχή
- ο Ένα αντίγραφο στην Νομαρχιακή Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης
- ο Ένα αντίγραφο τοποθετείται στον φάκελο του τελικού αποδέκτη που τηρείται στην Περιφερειακή Δ/ση Αγροτική Ανάπτυξης.
- ο Ένα αντίγραφο για θυροκόλληση στον ΟΤΑ του τόπου της μόνιμης κατοικίας του τελικού αποδέκτη.

Θ. Πρακτικό συντάσσεται και δημοσιοποιείται με την ίδια διαδικασία μη παραλαβής της επένδυσης για τους λόγους που αναφέρονται σε αυτό.

Ι. Οι αποφάσεις της επιτροπής πιστοποίησης και παραλαβής υπόκεινται σε έλεγχο από τους τελικούς αποδέκτες των ενισχύσεων, από τα όργανα του νόμου 2860/2000 και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στις

περιπτώσεις διαπίστωσης παρατυπιών εφαρμόζονται οι προβλεπόμενες κατά περίπτωση διατάξεις.

6.5.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΛΗΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ

1. Η ενίσχυση για κάθε οριστικά ενταγμένο επενδυτικό σχέδιο - έργο - αποδίδεται σε μέχρι τέσσερις δόσεις, απολογιστικά και ανάλογα με την πρόοδο κατασκευής του.

2. Η πρώτη αίτηση πληρωμής υποβάλλεται από τον τελικό αποδέκτη της επένδυσης μετά την πραγματοποίηση δαπανών, ίσων τουλάχιστον με το 20% του επιλέξιμου προϋπολογισμού.

3. Η τελευταία αίτηση πληρωμής δεν μπορεί να αντιπροσωπεύει ποσοστό ενίσχυσης μικρότερο του 20%. Ο αριθμός των δόσεων δύναται να κυμαίνεται από μία έως τέσσερις.

4. Για την καταβολή του κάθε τμήματος της ενίσχυσης, ο τελικός αποδέκτης υποβάλλει στην Νομαρχιακή Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης στα όρια της οποίας υλοποιείται η επένδυση τα δικαιολογητικά που προβλέπονται στην επόμενη παράγραφο με τα οποία θα αποδεικνύεται ότι το έργο εκτελέστηκε σύμφωνα με την εγκεκριμένη μελέτη (αρχική ή τροποποιημένη). Η Νομαρχιακή Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης τα συγκεντρώνει, τα επικυρώνει και τα διαβιβάζει στην Περιφερειακή Διεύθυνση Γεωργικής Ανάπτυξης. Τα δικαιολογητικά αυτά θα υποβάλλονται από τον φορέα της επένδυσης δακτυλογραφημένα και τοποθετημένα σε κλασέρ. Τα τιμολόγια και τα λοιπά παραστατικά έγγραφα παραμένουν στην αρμόδια Περιφερειακή Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης και φυλάσσονται για μια δεκαετία τουλάχιστον από την ημερομηνία αποπληρωμής του έργου (Περιφέρεια Θεσσαλίας, 2006)

5. Τα υποβαλλόμενα δικαιολογητικά αναλυτικά είναι τα εξής:

- Αντίγραφο πολεοδομικής αδείας.
- Επιμετρήσεις επιβλεπόντων μηχανικών για τις κτιριακές και μηχανολογικές εγκαταστάσεις (ένα αντίγραφο).
- Πίνακες προβλεπομένων - εκτελεσθεισών εργασιών.
- Νόμιμα παραστατικά που προβλέπονται από τον Κ.Β.Σ. (εξοφλημένα τιμολόγια), εντάλματα πληρωμής, εκκαθαρίσεις τραπεζών, κλπ. σε πρωτότυπα ή αντίγραφα (θεωρημένα από την Νομαρχιακή Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης). Ο τελικός

αποδέκτης υποχρεούται να κρατήσει τα πρωτότυπα τουλάχιστον για μια πενταετία από την αποπληρωμή του έργου. Ο έλεγχος θα γίνεται επί των πρωτοτύπων παραστατικών, τα οποία θα σφραγίζονται με ευθύνη της παραπάνω Δ/σης και θα επιστρέφονται στον τελικό αποδέκτη.

- Υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/86 άρθρο 8, στη οποία θα αναφέρεται :
 - i. Ότι τα υποβαλλόμενα στοιχεία είναι αληθή και έγκυρα
 - ii. Ότι δεν έχει υποβληθεί ταυτόχρονα ούτε εκκρεμεί άλλη αίτηση για να ενισχυθεί από το ίδιο ή άλλο καθεστώς ενίσχυσης ,το ίδιο αντικείμενο επένδυσης.
- Δήλωση για το υποκατάστημα της Τράπεζας και του αριθμού λογαριασμού στον οποίο επιθυμεί να κατατεθούν οι ενισχύσεις, καθώς και τον αριθμό του φορολογικού μητρώου.
- Βεβαίωση προόδου εργασιών υπογεγραμμένη και θεωρημένη από την Επιτροπή πιστοποίησης και παραλαβής. Θα αναφέρεται πάντοτε η ημερομηνία του επιτόπιου ελέγχου της Επιτροπής. Επίσης θα βεβαιώνεται ότι οι εργασίες εκτελέστηκαν σύμφωνα με την τεχνική μελέτη που αναφέρουμε πιο πάνω, καθώς και το κατά την κρίση της Επιτροπής συνολικό ύψος της επένδυσης. Τέτοιο πρακτικό θα συντάσσεται σε κάθε τμηματική παραλαβή (για την πληρωμή των δόσεων) και φυσικά και κατά το τέλος των εργασιών για την οριστική παραλαβή.
- Τίτλους ιδιοκτησίας.
- Φορολογική και ασφαλιστική ενημερότητα.
- Καταστατικό ή εταιρικό και απόφαση Διοικητικού συμβουλίου για ορισμό εκπροσώπου.

6. Με βάση τα ποσά ενίσχυσης που αναφέρονται στα χρηματοοικονομικά Δελτία εκδίδεται απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας για την χορήγηση των οικονομικών ενισχύσεων στους τελικούς αποδέκτες. Η οικονομική ενίσχυση που εγκρίνεται με την πιο πάνω απόφαση καταβάλλεται στους τελικούς αποδέκτες χωρίς καμία μείωση ή παρακράτηση

με απ' ευθείας κατάθεση σε προσωπικό λογαριασμό τράπεζας της επιλογής τους (Υπουργείο Γεωργίας, 2002).

Η απόφαση αυτή κοινοποιείται:

- Στην τράπεζα η οποία έχει επιλεγεί για την πληρωμή των δικαιούχων
- Στις Υπηρεσίες ενταλματοποίησης των ενισχύσεων
- Στην οικεία Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης
- Στο Υπουργείο Γεωργίας
- Στον δικαιούχο.

Αναφορικά με τα δικαιολογητικά ως νόμιμα παραστατικά, αυτά είναι:

1. Για τα έξοδα έκδοσης άδειας απαιτείται απόδειξη παροχής Υπηρεσιών που εκδίδει ο αρμόδιος μηχανικός, όπως προβλέπει ο Κ.Β.Σ. (Κώδικας Βιβλίων & Στοιχείων).

2. Για την κατασκευή των εγκαταστάσεων απαιτούνται επίσημα παραστατικά στοιχεία (τιμολόγιο ή τιμολόγιο Παροχής Υπηρεσιών ή αποδείξεις Παροχής Υπηρεσιών) όπως αυτά προβλέπονται στο Κ.Β.Σ. για κάθε ένα επαγγελματία (εργολάβο οικοδομών, κτίστη, ηλεκτρολόγο, υδραυλικό, ξυλουργό κλπ) που εκτέλεσε κάποιες εργασίες.

3. Για την αγορά των υλικών, μηχανημάτων και γενικά του εξοπλισμού που απαιτείται για τη λειτουργία της μονάδας καθώς και για πάσης φύσεως έξοδα μέχρι την τοποθέτηση του εξοπλισμού στην εκμετάλλευση, θα πρέπει να υπάρχουν επίσημα παραστατικά στοιχεία που κατά περίπτωση προβλέπει ο Κ.Β.Σ. (τιμολόγια, φορτωτικές κλπ.).

Σε περίπτωση που εκδίδεται τιμολόγιο Πώλησης αθώρητο όπως προβλέπει ο Κ.Β.Σ., θα επισυνάπτεται απαραίτητα και το αντίστοιχο Δελτίο Αποστολής που είναι υποχρεωτικά θεωρημένο.

Σε περίπτωση που ο πωλητής δεν εκδίδει ή δεν υποχρεούται να εκδώσει τιμολόγιο Πώλησης, τότε ο αγοραστής πρέπει να εκδώσει τιμολόγιο Αγοράς, εάν βέβαια ανήκει σε αυτούς που ο Κ.Β.Σ. υποχρεώνει να εκδίδουν τέτοια στοιχεία.

Στην περίπτωση μηχανολογικού εξοπλισμού τα παραστατικά θα πρέπει να αναγράφουν εκτός της αξίας το είδος τον τύπο, την δυναμικότητα και τον σειριακό αριθμό του μηχανήματος.

4. Για την απασχόληση ημερομισθίων εργατών η τεχνιτών η δαπάνη αυτή θα αποδεικνύεται με την προσκόμιση:

α) της ανακεφαλαιωτικής κατάστασης εντολής ασφαλίσεως οικοδομικών και τεχνικών εργασιών που χορηγεί το ΙΚΑ και στην οποία αναγράφονται όλοι οι εργαζόμενοι σύμφωνα με τις οδηγίες του ΙΚΑ (ειδικό βιβλίο ΙΚΑ).

β) του γραμματίου εισπραξης του ΙΚΑ από το οποίο θα φαίνεται ότι η πιο πάνω κατάσταση κατατέθηκε στο ΙΚΑ και καταβλήθηκαν οι εισφορές.

Οι δαπάνες που λαμβάνονται υπόψη στην περίπτωση αυτή είναι οι μικτές αποδοχές των εργαζομένων καθώς και οι εργοδοτικές εισφορές.

Σε περίπτωση που η προμήθεια μηχανημάτων, υλικών κλπ. γίνεται απευθείας από το εξωτερικό, απαιτείται η προσκόμιση τιμολογίου του οίκου του εξωτερικού, επίσημα θεωρημένου και μεταφρασμένου στην Ελληνική αντίγραφο της σχετικής άδειας εκτελωνισμού όπου απαιτείται εκτελωνισμός και αντίγραφο αποδεικτικού εξόφλησης των παραστατικών από τη μεσολαβούσα Τράπεζα .

5. Όλα τα πιο πάνω παραστατικά θα πρέπει να είναι εξοφλημένα

6. Ο ΦΠΑ δεν είναι επιλέξιμη δαπάνη όταν παρέχεται η δυνατότητα στον τελικό αποδέκτη, από τη νομοθεσία για την ανάκτησή του (μερική ή ολική) ή συμψηφισμό του.

7. Τέλος στην Υπεύθυνη Δήλωση του Ν. 1599/86 της παραγράφου ο δικαιούχος θα δηλώνει ότι :

- Η συγκεκριμένη δραστηριότητα για την οποία αιτείται ενίσχυση δεν έχει ενταχθεί σε άλλο Εθνικό ή Κοινοτικό Πρόγραμμα.
- Επίσης στην ίδια Υπεύθυνη Δήλωση θα δηλώνουν μόνο οι δικαιούχοι που σύμφωνα με την πιο πάνω παράγραφο **7** ο ΦΠΑ είναι επιλέξιμη δαπάνη ότι δεν υποχρεούνται από τη νομοθεσία περί ΦΠΑ να ενταχθούν σε κάποιο καθεστώς ΦΠΑ και συνεπώς δεν δύνανται να ανακτήσουν ή συμψηφίσουν τον ΦΠΑ.

Σημειώνεται εδώ ότι η Περιφερειακή Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης πρέπει να ελέγχει τα πιο πάνω δηλούμενα μέσω των αρμοδίων Δ.Ο.Υ.

6.5.5. ΤΡΟΠΟΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

A. Η ενίσχυση δύναται να χορηγηθεί από μια έως τέσσερις κατ' ανώτατο όριο δόσεις μετά την προσκόμιση όλων των προβλεπόμενων δικαιολογητικών και εφ' όσον δεν υπάρχουν άλλες εκκρεμότητες

B. Η πρώτη και η τελευταία δόση, σε καμιά περίπτωση δεν θα είναι μικρότερη του 20% της συνολικής δικαιούμενης ενίσχυσης. Η τελευταία δόση θα χορηγείται μόνο μετά την ολοκλήρωση του σχεδίου και την πιστοποίηση της λειτουργίας του.

Γ. Με βάση τα ποσά ενίσχυσης που αναφέρονται στα χρηματοοικονομικά Δελτία και με μέριμνα της Περιφερειακής Δ/σης Αγροτικής Ανάπτυξης εκδίδεται απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, για την χορήγηση των Οικονομικών Ενισχύσεων στους δικαιούχους.

Δ. Η ενίσχυση όπως εγκρίθηκε με την απόφαση της προηγούμενης παραγράφου χωρίς καμία μείωση ή παρακράτηση καταβάλλεται στους δικαιούχους με απ' ευθείας κατάθεση σε προσωπικό λογαριασμό τράπεζας της επιλογής τους.

E. Η απόφαση της παρ. **Δ** κοινοποιείται:

- ο Στην τράπεζα την οποία έχει επιλεγεί για την πληρωμή των δικαιούχων.
- ο Στις υπηρεσίες ενταλματοποίησης των ενισχύσεων.
- ο Στην οικεία Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης.
- ο Στην Περιφέρεια ή το Υπουργείο Γεωργίας αντίστοιχα.
- ο Στον τελικό αποδέκτη.

ΣΤ. Τα δικαιολογητικά των τελικών αποδεκτών τίθενται σε ατομικούς φακέλους που φυλάσσονται στην Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας και θα είναι στη διάθεση των αρμοδίων κοινοτικών και εθνικών οργάνων κατά τη διενέργεια επιτόπιων ελέγχων.

Z. Αν τα πρωτότυπα παραστατικά στοιχεία (τιμολόγια κλπ.) δεν είναι δυνατόν να υποβληθούν τότε στη μεν περίπτωση που ο τελικός αποδέκτης

υποχρεούται από το Κ.Β.Σ. να τα τηρεί στα αρχεία του, θα προσκομίζει το πρωτότυπο και ένα αντίγραφο στην Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας η οποία θα θεωρεί το αντίγραφο εκ του πρωτοτύπου με την σημείωση ότι το πρωτότυπο παραμένει στο αρχείο του δικαιούχου.

Επίσης θεωρεί και το πρωτότυπο στο οποίο αναγράφει ότι εκδόθηκε και θεωρήθηκε ένα αντίγραφο που προορίζεται να υποβληθεί από το δικαιούχο στην Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας για λήψη οικονομικής ενίσχυσης στα πλαίσια του προγράμματος μετεγκατάστασης.

Στην περίπτωση δε που το πρωτότυπο έχει υποβληθεί από το δικαιούχο σε άλλη Δημόσια Υπηρεσία, τράπεζα κλπ. τότε υποβάλλεται αντίγραφο το οποίο θεωρεί για την ακρίβεια εκ του πρωτοτύπου η Υπηρεσία αυτή ή Τράπεζα, σημειώνοντας τόσο στο πρωτότυπο όσο και στο αντίγραφο ότι θεωρήθηκε ένα αντίγραφο, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί για το συγκεκριμένο πρόγραμμα, και ότι το πρωτότυπο παραμένει σε αυτή.

Η. Σε περίπτωση που οι τελικοί αποδέκτες αθετήσουν τους όρους τους προγράμματος ή διαπιστωθεί ότι στοιχεία της εκμετάλλευσης είναι ψευδή τότε η Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας που ενέκρινε και κατέβαλε την ενίσχυση ή οποιοσδήποτε άλλος αρμόδιος ελεγκτής πέραν των άλλων νομίμων κυρώσεων πρέπει να προβεί στις κατάλληλες ενέργειες ώστε να:

- Διακόπτεται η συνέχιση καταβολής των οικονομικών ενισχύσεων
- Επανεισπράτονται έντοκα τα ποσά που έχουν χορηγηθεί σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις περί εισπράξεων δημοσίων εσόδων.

Θ. Οι Περιφερειακές Δ/σεις Αγροτικής Ανάπτυξης θα πρέπει να τηρούν Μηνιαία Δελτία Δημοσίων Δαπανών για τις πληρωμές που πραγματοποιούνται κατά μήνα (Υπουργείο Γεωργίας, 2002).

6.6 ΕΝΤΑΞΗ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Οι λόγοι που οδηγούν τους αρχηγούς των κτηνοτροφικών μονάδων ώστε να μετακινήσουν τις εκμεταλλεύσεις τους έχει να κάνει κυρίως με τις καλύτερες συνθήκες περιβάλλοντος και διαβίωσης των ζώων που τους εξασφαλίζεται.

Σε αυτές τις περιπτώσεις στη μονάδα δεν υφίσταται αλλαγή στον συνολικό αριθμό των ζώων, καθώς κάτι τέτοιο δεν επιδιώκεται από τους ιδιοκτήτες. Στη Θεσσαλία τα σημαντικότερα προβλήματα τα οποία είχαν να αντιμετωπίσουν οι αρχηγοί των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων ήταν κυρίως περιβαλλοντικά. Οι περισσότεροι είχαν τεράστια προβλήματα με την αδειοδότηση των μονάδων τους, καθώς ένα μεγάλο μέρος των στάβλων τους ήταν εγκατεστημένο σε ορεινές περιοχές. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα επειδή δεν απαιτούσε αύξηση της βιωσιμότητας των μονάδων λειτούργησε καταλυτικά στην εξυγίανσή τους και χαρακτηρίστηκε ως "εύχρηστο" τόσο από τους κτηνοτρόφους όσο και από τον Προϊστάμενο της Περιφέρειας Αγροτικής Ανάπτυξης Κο. Κωνσταντίνο Παππά.

Στον **Πίνακα 13** παρουσιάζονται αναλυτικά οι δικαιούχοι του Μέτρου "**Μετεγκατάσταση Κτηνοτροφικών Μονάδων και βελτίωση ή και συμπλήρωση εγκαταστάσεων επεξεργασίας αποβλήτων**" του Π.Ε.Π. Θεσσαλίας στην κατηγορία των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων.

Μελετώντας τον πίνακα συμπεραίνουμε ότι η περιοχή η οποία ευνοήθηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό από το πρόγραμμα της μετεγκατάστασης ήταν αυτή του Νομού Τρικάλων, καθώς δεν ήταν δυνατόν με τη λήψη οποιουδήποτε άλλου μέτρου να συνεχισθεί ή να νομιμοποιηθεί η λειτουργία των κτηνοτροφικών μονάδων στη προηγούμενη τους θέση, με αποτέλεσμα ως μόνη λύση να προωθηθεί αυτή της μετεγκατάστασής τους.

Όσο αφορά το ύψος της επιδότησης, αυτό καθορίζεται από την τοποθεσία που είναι εγκατεστημένη η κάθε εκμετάλλευση όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω, δηλαδή 50% του ποσοστού της συνολικής επιλέξιμης δαπάνης για τις ορεινές και μειονεκτικές και 40% για τις λοιπές περιοχές.

Πίνακας 13. Δικαιούχοι του Μέτρου Μετεγκατάστασης χοιροτροφικών μονάδων στη Θεσσαλία.

A/A	ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ	ΝΟΜΟΣ	ΔΗΜΟΣ	Δ.Δ.	ΔΥΝΑΜΙΚ.	ΕΠΙΛ.ΚΟΣΤΟΣ	ΕΝΙΣΧ%	ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ
1	Ζαρίδας	Αθανάσιος	Κων/νος	Τρικάλων	Πιαλείων	Πιαλείας	70	265.999,91	0,40	106.399,96
2	Καραγιάννης	Ευάγγελος	Βασίλειος	Τρικάλων	Βασιλικής	Βασιλικής	50	105.000,00	0,40	42.000,00
3	Υφαντής	Αθανάσιος	Στέφανος	Τρικάλων	Βασιλικής	Βασιλικής	20	42.000,00	0,40	16.800,00
4	Τσαμούρας	Δημήτριος	Παναγιώτης	Καρδίτσας	Καρδίτσας	Καρδίτσας	100	380.000,00	0,40	152.000,00
5	Μπακρατσάς	Κων/νος	Φώτιος	Καρδίτσας	Σελλάνων	Καλογριανών	30	114.000,00	0,40	45.600,00
6	Καραμούτσος	Σταύρος	Νικόλαος	Τρικάλων	Βασιλικής	Αγ.Θεοδώρων	40	84.000,00	0,40	33.600,00
7	Ζαρίδας	Ιωάννης	Κων/νος	Τρικάλων	Πιαλείων	Πιαλείας	50	105.000,00	0,40	42.000,00
8	Πατσιούρας	Αχιλλέας	Κων/νος	Τρικάλων	Πιαλείων	Πιαλείας	50	105.000,00	0,40	42.000,00
9	Πατσιούρας	Νικόλαος	Λεωνίδα	Τρικάλων	Πιαλείων	Πιαλείας	50	105.000,00	0,40	42.000,00
10	Αργυρίου	Δημήτριος	Κων/νος	Τρικάλων	Κόζιακα	Γοργογυρίου	50	105.000,00	0,50	52.500,00
11	Παπαγιαννακόπουλος	Σωτήριος	Κων/νος	Καρδίτσας	Κάμπου	Μακρυχωρίου	35	133.000,00	0,40	53.200,00
12	Πατσιούρας	Βασίλειος	Κων/νος	Τρικάλων	Πιαλείων	Πιαλείας	20	42.000,00	0,50	21.000,00
13	Φαλάρας	Σωτήριος	Ευάγγελος	Τρικάλων	Καλλιθένδρου	Δενδροχωρίου	20	42.000,00	0,40	16.800,00
14	Παληγιάννης	Βασίλειος	Κων/νος	Τρικάλων	Καλαμπάκας	Καλαμπάκας	100	400.000,00	0,50	200.000,00
15	Κουρδουνούλης	Γεώργιος	Αντώνιος	Λάρισας	Τυρνάβου	Τυρνάβου	100	400.000,00	0,40	160.000,00

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η παραπάνω έρευνα έχει ως στόχο να προβάλει μια όσο το δυνατόν πληρέστερη εικόνα των προγραμμάτων που κατά καιρούς η Ελληνική Πολιτεία σε συνεργασία και συνεννόηση με την Ευρωπαϊκή Ένωση εφαρμόζουν στον τομέα της Χοιροτροφίας, με σκοπό την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη βελτίωση της οικονομικότητας και της βιωσιμότητας του κλάδου. Είναι δεδομένο ότι στη χώρα μας κανένας επίσημος φορέας δεν ασχολείται με τη συστηματική μελέτη και καταγραφεί των στοιχείων της χοιροτροφίας, με αποτέλεσμα η εικόνα αυτή να στηρίζεται σε όσο το δυνατόν αξιόπιστα και αντικειμενικά στοιχεία τα οποία ελήφθησαν ύστερα από εκτεταμένη έρευνα.

Κατά την περίοδο 2000 – 2006 λαμβάνετε η απόφαση μεταξύ του Ελληνικού Κράτους, δηλαδή του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης , και της Ευρωπαϊκής Ένωσης η εφαρμογή των Μέτρων Αγροτικής Ανάπτυξης με τίτλο «Επενδύσεις στις Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις», όπως εγκρίθηκε στο Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, Το ποσοστό της συγχρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων-Τμήμα Προσανατολισμού ανήλθε έως και το 35% του συνολικού κόστους.

Συγκεκριμένα είχαμε :

- A) Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «**Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαιθρου 2000-2006**» (ΕΠΑΑ-ΑΥ 2000-2006), και
- B) Τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.).

Αποτελεί κοινή παραδοχή ότι το κλειδί για την αγροτική ανάπτυξη είναι η ουσιαστική βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της αγροτικής μας παραγωγής και η προσαρμοστικότητά της στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς και τις απαιτήσεις του καταναλωτή. Με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη του γεωργικού τομέα και με σκοπό τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης και των συνθηκών διαβίωσης, εργασίας και παραγωγής των κατοίκων της υπαίθρου και ιδίως των γεωργών και των οικογενειών τους, το **ΕΠΑΑΥ-ΑΥ 2000-2006** βοήθησε τα μέγιστα στην ενίσχυση των επενδύσεων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Κατά την περίοδο 2000 – 2003 είχαμε την ολοκληρωτική εφαρμογή του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου**» με αξιόλογα αποτελέσματα σε ότι αφορά τη Θεσσαλία. Συγκεκριμένα καταγράφηκε η ίδρυση **τεσσάρων** χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων, οι οποίες προέρχονταν από το Νομό Τρικάλων (δύο) και από το Νομό Λαρίσης (δύο). Η μονάδα με τη μικρότερη δυναμικότητα αριθμούσε 17 χοιρομητέρες, ενώ εκείνη με τη μεγαλύτερη 100, με το ύψος της επιδότησης να ανέρχεται μέχρι και το 40 % του επιλέξιμου κόστους της κάθε χοιροτροφικής μονάδας. Ως ένα πρώτο συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί είναι ότι οι χοιροτροφικές εκμεταλλεύσεις διαφοροποιούνται σημαντικά ως προς το μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο των ιδιοκτητών τους. Έτσι οι κάτοχοι μικρής δυναμικότητας εκμεταλλεύσεων είναι κατά το πλείστον στοιχειώδους ή μέσης εκπαίδευσης και χαμηλής συνήθως οικονομικής δυνατότητας. Αντιθέτως εκείνοι που κατέχουν τίτλους πτυχίων ανώτατης ή μεταπτυχιακής εκπαίδευσης είναι κατά ένα μεγάλο ποσοστό ιδιοκτήτες μεγάλων χοιροτροφικών μονάδων και συνήθως εύρωστοι οικονομικά.

Ένα εξίσου μεγάλο πρόβλημα, που καταγράφηκε σε πολλές ενότητες αυτής της εργασίας, είναι η παλαιότητα των σταβλικών και κτηριακών εγκαταστάσεων. Γενικό συμπέρασμα είναι ότι οι σταβλικές εγκαταστάσεις στις μεγάλες χοιροτροφικές μονάδες λειτουργούν ικανοποιητικά και καλύπτουν, σε γενικές γραμμές, τις ανάγκες των ζώων. Αντίθετα, σε μεγάλο αριθμό μονάδων, μικρής κατά κύριο λόγο δυναμικότητας, οι σταβλικές εγκαταστάσεις δεν καλύπτουν ούτε τις βασικές ανάγκες των ζώων, με συνέπεια να προκαλούνται σοβαρά προβλήματα στην υγεία και τις αποδόσεις τους. Διαπιστώθηκε ακόμη πως οι μονάδες της συγκεκριμένης κατηγορίας δεν διαθέτουν σε μεγάλο ποσοστό ούτε τις στοιχειώδεις εγκαταστάσεις συλλογής και αποθήκευσης των αποβλήτων, ως αποτέλεσμα τη δημιουργία σοβαρών προβλημάτων, από απόψεως υγιεινής, τόσο για τις ίδιες τις μονάδες, όσο και για το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία γενικότερα. Χαρακτηριστικό επίσης της Ελληνικής χοιροτροφίας είναι το γεγονός ότι οι κτηριακές εγκαταστάσεις υστερούν σε σχέση με τις αντίστοιχες άλλων χωρών – μελών, τόσο σε παλαιότητα όσο και στο ρυθμό εκσυγχρονισμού τους. Ωστόσο, όσοι κάτοχοι χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων κατάφεραν να εντάξουν τη μονάδα τους στο **ΕΠΑΑ-ΑΥ 2000 – 2006** πέτυχαν μέσα από τα Σχέδια Βελτίωσης να

βελτιώσουν ή ακόμη και να αντικαταστήσουν τα υπάρχοντα μέσα παραγωγής με άλλα νέας τεχνολογίας. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγής της μονάδας, η οποία μπόρεσε να επιτευχθεί είτε με την καλύτερευση των συνθηκών παραγωγής, είτε με την επέκταση των υφιστάμενων κλάδων.

Οι Επιλέξιμες δαπάνες είναι εκείνες οι επενδύσεις που μπορούν να ενισχυθούν στα πλαίσια ενός Σχεδίου Βελτίωσης για την βελτίωση της κατάστασης της εκμετάλλευσης καθώς και οι επενδύσεις εκείνες που αποβλέπουν στην ποιοτική καλύτερευση των προϊόντων, την αναβάθμιση των συνθηκών παραγωγής, την προστασία του περιβάλλοντος και την διασφάλιση της υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων.

Την περίοδο 2003 – 2006 καταγράφηκε η εφαρμογή του προγράμματος **"Μετεγκατάσταση Κτηνοτροφικών Μονάδων και βελτίωση ή και συμπλήρωση εγκαταστάσεων επεξεργασίας αποβλήτων"** μέσω του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Θεσσαλίας. Το συγκεκριμένο Πρόγραμμα ευνόησε σε μεγάλο βαθμό τις εκμεταλεύσεις που κατάφεραν να ενταχθούν, καθώς κατάφεραν να αντικαταστήσουν τις παλιές κτηριακές εγκαταστάσεις με άλλες νέας τεχνολογίας καθώς και να μεταφέρουν ολόκληρη τη μονάδα τους σε θέση πιο ευνοϊκή για εκείνους. Ως ένα πρώτο συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί είναι πως οι λόγοι που οδηγούν τους αρχηγούς των κτηνοτροφικών μονάδων ώστε να μετακινήσουν τις εκμεταλεύσεις τους έχει να κάνει κυρίως με τις καλύτερες συνθήκες περιβάλλοντος και διαβίωσης των ζώων που τους εξασφαλίζεται. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα δεν απαιτούσε την άνοδο της οικονομικής βιωσιμότητας της εκμετάλλευσης. Μια άλλη σημαντική παράμετρος ήταν ότι ο αρχηγός της επιχείρησης δεν υποχρεούταν να ασκεί το επάγγελμα του γεωργού, αλλά να είναι απλώς ο ιδιοκτήτης. Το μεγαλύτερο ποσοστό που εντάχθηκε στο πρόγραμμα το έκανε κυρίως για λόγους περιβαλλοντικούς, καθώς οι υπάρχουσες θέσεις δεν εξυπηρετούσαν τα σχέδια των ιδιοκτητών αφού βρισκόταν σε δύσβατες και ορεινές περιοχές που είχαν ως αποτέλεσμα τη δυσκολία στη μετακίνηση, ιδίως κατά τους χειμερινούς μήνες. Ακόμη υπήρξαν μονάδες, σε μικρό βαθμό βέβαια, των οποίων η θέση ήταν πολύ κοντά σε κατοικημένες περιοχές με αποτέλεσμα να προκαλούν την έντονη δυσοσμία στους κατοίκους της περιοχής. Με τη

μετεγκατάσταση των συγκεκριμένων μονάδων λύθηκε και αυτό το σημαντικό πρόβλημα.

Ένα άλλο συμπέρασμα πού μπορούμε να εξάγουμε είναι ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των μονάδων που ευνοήθηκε από τη πρόγραμμα της Μετεγκατάστασης στη Θεσσαλία, ανήκει στο Νομό Τρικάλων. Συνολικά ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων που εντάχθηκαν στο πρόγραμμα στη Θεσσαλία έφτασαν τους 15, καθώς ήταν αδύνατον με τη λήψη οποιουδήποτε άλλου μέτρου να συνεχισθεί ή να νομιμοποιηθεί η λειτουργία των κτηνοτροφικών μονάδων στη προηγούμενη τους θέση, με αποτέλεσμα ως μόνη λύση να προωθηθεί αυτή της μετεγκατάστασή τους. Δραστηριότητες οι οποίες επίσης ενισχυθήκαν στα πλαίσια του προγράμματος, ήταν και για την βελτίωση ή και τη συμπλήρωση εγκαταστάσεων χειρισμού, επεξεργασίας και αποθήκευσης των αποβλήτων, σε κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις που έχουν άδεια λειτουργίας προκειμένου να συνεχίσουν απρόσκοπτα τη λειτουργία τους αλλά και για να βοηθήσουν στην περαιτέρω προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας.

Σημαντικό πρόβλημα αποτελούν επίσης τα νοσολογικά προβλήματα των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων, τα οποία οφείλονται σε κακές συνθήκες σταβλισμού και εκτροφής, στην έλλειψη εξειδικευμένων κτηνιάτρων αλλά και στη λανθασμένη χρήση των φαρμάκων. Όλα αυτά τα προβλήματα έχουν ως συνέπεια την χαμηλή παραγωγικότητα της Ελληνικής χοιροτροφίας. Η μετεγκατάσταση έδωσε λύσεις σε μερικά από αυτά τα προβλήματα (σταβλισμός, εκτροφή), ωστόσο η γνώση των μεθόδων υγιεινής των χοιροστασιών και των βοηθητικών τους χώρων θα βοηθήσει στην εξάλειψη αυτών των προβλημάτων.

Με βάση τα παραπάνω συμπεράσματα και μετά από έρευνα που οδήγησε στην συγγραφή της συγκεκριμένης εργασίας μπορούν να διατυπωθούν οι ακόλουθες **προτάσεις**:

Διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων για γεωτεχνικούς και παραγωγούς στα θέματα της χοιροτροφίας που θα βοηθήσει στην προώθηση της σύγχρονης τεχνολογίας σε όλες της φάσεις της παραγωγικής της διαδικασίας. Η συγκεκριμένη εκπαίδευση είναι αναγκαία για την αντιμετώπιση προβλημάτων που αφορούν την υγιεινή και καλή διαβίωση των χοίρων, την καταπολέμηση τυχόν ασθενειών, την ορθή χρήση των παραγωγικών μέσων,

τις σωστές συνθήκες σταβλισμού καθώς και κατασκευή κτιρίων σύμφωνα με τον πολεοδομικό κανονισμό έτσι ώστε να εξυπηρετούνται άνθρωποι και ζώα.

Ενίσχυση της εφαρμογής ειδικών εθελοντικών προγραμμάτων για την καλή διαβίωση των ζώων και τους κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής και προστασίας του περιβάλλοντος ώστε να προωθηθούν περαιτέρω οι αρχές της ποιότητας στην κτηνοτροφία, εξασφαλίζοντας ποιοτικά προϊόντα και βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Πρωώθηση της χοιροτροφίας με την ίδρυση μονάδων μεγάλου μεγέθους, οργανωμένης εκτροφής μέσω σχεδίων βελτίωσης ή άλλων χρηματοδοτικών μέσων (π.χ. αναπτυξιακός νόμος) με προτεραιότητα στις μμονάδες καθετοποιημένης μορφής, με βασικό στόχο να καλύψουν καταρχάς, τις τοπικές ανάγκες. Η ανάπτυξη της χοιροτροφίας θα συμβάλει και στην προσπάθεια ανάδειξης τοπικών προϊόντων, ως προϊόντα Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης. Επίσης εκσυγχρονισμός παλαιών χοιροτροφικών μονάδων και πρωώθηση της δημιουργίας νέων μονάδων επιχειρηματικής μορφής.

Ενίσχυση για την κατασκευή, τον εξοπλισμό και την αναβάθμιση εγκαταστάσεων χειρισμού, επεξεργασίας και διάθεσης των αποβλήτων των χοιροτροφικών μονάδων και την υποχρεωτική χρησιμοποίησή τους. Εκσυγχρονισμός των υπαρχόντων σφαγείων με τη δημιουργία ευέλικτων σφαγιοτεχνικών υποδομών (πχ. εγκατάσταση μονάδων αδρανοποίησης ή καύσης των υλικών υψηλού και χαμηλού κινδύνου, εναπόθεση αποβλήτων) και την προσαρμογή τους στις απαιτήσεις της Κοινοτικής νομοθεσίας.

Μεγαλύτερα κίνητρα για κοινά προγράμματα που σκοπό θα έχουν την βελτίωση της παραγωγικότητας και της ποιότητας του ελληνικού κρέατος καθώς και την προβολή του, όπως για παράδειγμα η δημιουργία εργαστηρίου τεχνητής σπερματέγχυσης και εργαστηρίου ελέγχου ζωοτροφών.

Ανάπτυξη εκτατικής - υπαίθριας χοιροτροφίας όπου οι συνθήκες το επιτρέπουν. Αυτό θα πρέπει να συνδυασθεί με διαφοροποίηση τιμής του χοιρινού κρέατος υπαίθριας εκτροφής, σε σχέση με αυτή του χοιρινού κρέατος συστηματικής εκτροφής, και για τον λόγο αυτό θα πρέπει να υπάρξει απαραίτητα σύστημα πιστοποίησης μέσω των ειδικών φορέων.

Ενίσχυση της κατανάλωσης του χοιρινού κρέατος μέσω διαφημιστικών προγραμμάτων και προβολής χοιρινού κρέατος εναλλακτικών μορφών

εκμετάλλευσης (πχ. υπαίθρια εκτροφή χοίρων). Κίνητρα για την εγκατάσταση νέων αγροτών που θα έχουν όρεξη να ασχοληθούν με τον κλάδο της χοιροτροφίας και να δημιουργήσουν τη δική τους κτηνοτροφική μονάδα.

Επίσης απαιτείται αναβάθμιση και ισχυροποίηση των συνεταιριστικών οργανώσεων και επαγγελματικών οργανώσεων, οι οποίες θα μπορούν να παρέχουν ουσιαστική βοήθεια στον επιχειρηματία κτηνοτρόφο όχι μόνο στον τομέα της τεχνικής στήριξης αλλά και στον τομέα της διάθεσης των προϊόντων του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γεωργία – Κτηνοτροφία, (2000): Τεύχος “Αφιέρωμα Χοιροτροφία” Οκτώβριος 2000, Αθήνα.

Γενική Διεύθυνση Περιφέρειας Θεσσαλίας – Διεύθυνση Γεωργικής Ανάπτυξης, (2005): Ένταξη Δικαιούχων στο πρόγραμμα “Μετεγκαταστάσεις Κτηνοτροφικών Μονάδων Β' Κύκλος προκήρυξης”, Αθήνα.

Κατσαούνης, Δ. και Σπαής, Α., (1998): Η Χοιροτροφία, Αθήνα.

Κυριακόπουλος, Κ., (2000): Η Χοιροτροφία, Αθήνα.

Παπαβασιλείου, Δ. και Παπαθεοδώρου, Θ., (1995): Εκτίμηση της Υλικοτεχνικής Υποδομής και του Ζωϊκού Κεφαλαίου της Συστηματικής Ελληνικής Χοιροτροφίας, Αθήνα.

Παπαδόπουλος, Γ., (2005): Χοιροτροφία, Αθήνα.

Συλλογικό Έργο, (2003): Σύγχρονες τάσεις στη Χοιροτροφία, Αθήνα

Υπουργείο Γεωργίας – Γενική Διεύθυνση Ε.Ε. Διεύθυνση Προγραμματισμού, (2003): “Αντικατάσταση της ΚΥΑ (451) 394927/5332/2001 σχετικά με Καθεστώτα ενισχύσεων του Κ.Π.Σ. 2000-2006 για επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις”, Αθήνα.

Υπουργείο Γεωργίας – Γενική Διεύθυνση Ε.Ε. Διεύθυνση Προγραμματισμού, (2002): “Επιλεξιμότητα Επενδύσεων στους Τομείς της Κτηνοτροφίας στα Πλαίσια των Ενισχύσεων του Κ.Π.Σ. 2000-2006 για Επενδύσεις στις Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις”, Αθήνα.

Υπουργείο Γεωργίας – Ειδική Γραμματεία Προγραμματισμού και Εφαρμογών
Γ' Κ.Π.Σ. Διεύθυνση Προγραμματισμού, (2003): “Λεπτομέρειες Εφαρμογής
των Καθεστώτων Ενίσχυσης της ΚΥΑ 532/03”, Αθήνα.

Υπουργείο Γεωργίας – Γενική Διεύθυνση Ζωικής Παραγωγής – Διεύθυνση
Εισροών Ζωικής Παραγωγής, (2002): “Μετεγκατάσταση κτηνοτροφικών
μονάδων και βελτίωση ή και συμπλήρωση εγκαταστάσεων επεξεργασίας
αποβλήτων”, Αθήνα.